

ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
เขตพื้นที่การศึกษามุรวิรัมย์ เขต 2

ปริญญาณิพนธ์

ของ

ทรงศรี คงทวี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
เขตพื้นที่การศึกษามุรไรร์มย์ เขต 2

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ทรงศรี คงทวี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา
พฤษภาคม 2550

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ เพราะได้รับความช่วยเหลือและเอาใจใส่เป็นอย่างดีจาก อาจารย์ชวลิต รวยอาจิณ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์ กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบสวนปากเปล่าที่กรุณาชี้แนะ แนวคิดและข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดียิ่งตลอดมา

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้รับความอนุเคราะห์จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน คือ รองศาสตราจารย์วิญญา วิศาลภรณ์ อาจารย์ ดร.ละเอียด รัชต์เฝ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง ครูจรรยา สิงห์ทอง ครูอรินทร์ น่วมถนอม และคุณอดุลย์ ไบกุหลาบ ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะ และข้อคิดเห็นอันเป็น ประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู ทุกท่านของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และโรงเรียนที่ได้นำเครื่องมือไปทดลองใช้ ขอขอบคุณ นักเรียนทุกคนที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมเครื่องมือเป็นอย่างดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษาทุกท่านที่ได้ อบรมสั่งสอนให้ความรู้และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด คุณประโยชน์ของปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแต่ คุณพ่อเหือน – คุณแม่สำเนียง คงทวี ครูอาจารย์ คุณนรินทร์ แก้วสัก คุณกุลธร เสน่หา คุณสุภา อภิญญาภิบาลและเพื่อนๆ สาขาการวัดผลการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมาจนผู้วิจัยสำเร็จ การศึกษา

ทรงศรี คงทวี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1. บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานการวิจัย.....	8
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ.....	10
ความหมายของความรับผิดชอบ.....	12
ความสำคัญของความรับผิดชอบ.....	14
พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ.....	14
ประเภทของความรับผิดชอบ.....	16
การวัดความรับผิดชอบ.....	18
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ.....	19
การอบรมเลี้ยงดู.....	26
ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู.....	26
ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู.....	27
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล.....	33
อัตมโนทัศน์.....	34
ความหมายของอัตมโนทัศน์.....	34
ประเภทของอัตมโนทัศน์.....	35
ความสำคัญของอัตมโนทัศน์.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอัตมโนทัศน์.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	40
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน.....	48
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	55
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	70
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	78
5. สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	88
สังเขปวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัย.....	88
สรุปผลการวิจัย.....	89
อภิปรายผล.....	90
ข้อเสนอแนะ.....	94

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	96
ภาคผนวก.....	108
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	138

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1	สรุปลักษณะองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน ความรับผิดชอบ..... 23
2	จำนวนโรงเรียน จำนวนห้องเรียน และจำนวนนักเรียน โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน 53
3	กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียนและระดับชั้นเรียน..... 53
4	ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน ความรับผิดชอบ..... 79
5	ค่าสถิติพื้นฐาน..... 83
6	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ความรับผิดชอบและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ..... 85
7	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบ..... 86
8	ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน ความรับผิดชอบ..... 87
9	ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน ความรับผิดชอบ..... 110
10	ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ... 112
11	ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ.... 113

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 ลำดับขั้นตอนการสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ.....	57

ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่
4 เขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2

บทคัดย่อ
ของ
ทรงศรี คงทวี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผล
การศึกษา

พฤษภาคม 2550

ทรงศรี คงทวี (2550). ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความ
รับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. ปริญญาานิพนธ์ กศ.
ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ชวลิต รวยอาจิด, รองศาสตราจารย์นิภา ศรีไพโรจน์.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของ
นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู
แบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล
อึดทนโน้ตศน์ และการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์
ด้านความรับผิดชอบ พร้อมทั้งศึกษาค่าน้ำหนักความของตัวแปรข้างต้นที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่
พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ปีการศึกษา
2549 ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 589 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบสอง
ขั้นตอน (Two-Stage random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบวัด
การอบรมเลี้ยงดู แบบวัดอึดทนโน้ตศน์ แบบวัดการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน และแบบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ มีค่าความเชื่อมั่น .82, .84, .93
และ .93 ตามลำดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สหสัมพันธ์พหุคูณและการถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง
2. ตัวแปรอึดทนโน้ตศน์ และการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมี
ความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน
ความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่า
เท่ากับ .552 โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัว ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน
ความรับผิดชอบ ได้ร้อยละ 30.50

3. ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.01 และ ตัวแปรอึดทนโน้ตศน์ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .527,
และ .095 ส่วนตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความ
รับผิดชอบ

SOME FACTORS ON DESIRABLE CHARACTERISTICS OF RESPONSIBILITY
OF THE FOURTH LEVEL STUDENTS AT THE SECOND LOCAL
EDUCATIONAL AREA OF BURIRAM PROVINCE

AN ABSTRACT

BY

SONGSRI KONGTAWEE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education Degree in Educational Measurement
at Srinakharinwirot University

May 2007

Songsri kongtawee (2007) *Some Factors on desirable Characteristics of Responsibility of the Fourth Level Students at the Second Local Education Area of Buriram Province*. Master thesis M.ED. (Educational Measurement). Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Mr.Chawalit Ruayajin, Assoc.Prof. Nipa Sripairot.

The purpose of this research was a study some factors on desirable characteristics of responsibility of the fourth level students at the second local education area of Buriram province, to study the relationship between child-rearing permissiveness, child-rearing authoritarian control, child-rearing reasoning-oriented, self-concept, perception behavior of the activity for instruction, and desirable characteristics of responsibility and to find beta weight of some selected factor to desirable characteristics of responsibility. The sample consisted of 589 students who studying in the fourth level at the second local educational area of Buriram province in the academic year 2007, being selected by using tow-stage random sampling. The instruments for data collecting were as follows: child-rearing, self-concept, perception behavior of the activity for instruction, and desirable characteristics of responsibility with reliability which were .82, .84, .93 and .93 respectively. The data were analyzed by multiple correlation and multiple regression.

The results revealed that:

1. The fourth level had desirable characteristics of responsibility was at high level
2. The correlation coefficient between independent variables: self-concept and perception behavior of the activity for instruction were related to desirable characteristics of responsibility which were statistically significant at .01 level, and child-rearing authoritarian control was related to desirable characteristics of responsibility which was statistically significant at .05 . The multiple correlation of each factor was equal .552. All of them could explain the variance of desirable characteristics of responsibility at 30.50 percentage.

3. The beta weight of perception behavior of the activity for instruction and self-concept to desirable characteristics of responsibility with beta weight of .527, and .095, but child-rearing reasoning-oriented, child-rearing authoritarian control and child-rearing permissiveness to desirable characteristics of responsibility which were not statistically significant.

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายจากกระแสโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายดังกล่าว ได้แก่ คุณภาพของคนต้องมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทำให้เป็นคนที่มีรู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักฟังตนเองและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546: 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (ธีระพล อรุณะกสิกร; และคนอื่นๆ. 2542: 14) ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2543: 68) ได้กำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียนไว้ 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ ซึ่งมาตรฐานที่ 1 กล่าวว่า ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์และยังสอดคล้องกับการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ในวรรคหนึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: ค)

ในการพัฒนาคนให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว ทุกฝ่ายนับตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน และผู้บริหาร ทุกฝ่ายทุกระดับ จะต้องเห็นความสำคัญ และคุณค่าของตนในการสร้างเสริม พัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยให้ความสำคัญในการสร้างเสริมด้านจริยธรรมทัดเทียมกับความรู้ด้านวิชาการ ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สำคัญที่ควรปลูกฝัง เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายดังกล่าว เนื่องจากการกระทำทุกอย่างจะดีหรือเลว ย่อมขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของบุคคล บุคคลที่มีความรับผิดชอบสูงย่อมเอาใจใส่ต่อหน้าที่ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเองและเกี่ยวข้องกับผู้อื่น ส่วนบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่ำ ย่อมไม่สนใจหน้าที่การงาน ปล่อยปละละเลยเป็นผลให้ตนเองและสังคมเสียหาย (อรุณ จันทวานิช. 2542: 77) ดังเหตุการณ์และปัญหาที่พบเห็นได้จาก

หน้าหนังสือพิมพ์ที่มีมากมาย ในปัจจุบันและสำหรับปัญหาทางการศึกษาที่เกิดจากการขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง ได้แก่ การไม่สนใจในการเรียน การมั่วสุมยาเสพติด การลักขโมย การยกพวกตีกัน การมีเพศสัมพันธ์ในวัยอันไม่ควรหรือ การทำแท้ง ซึ่งความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องปลูกฝังและพัฒนาให้เกิดขึ้นกับทุกๆ คน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนซึ่งจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และมีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาประเทศในอนาคต

การปลูกฝังและพัฒนาเยาวชนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบนั้น กรมการศาสนา (2525: 21) ได้เสนอแนะวิธีการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบว่าให้ฝึกหัดนิสัยรับผิดชอบตั้งแต่เด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยการส่งเสริมให้เด็กได้มีการกระทำ มิใช่คอยควบคุมห้ามปราม จากงานวิจัยของเพคและเฮวิงเฮิร์ต (Peck; & Havinghurt. 1963: 12) พบว่าเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความเป็นอิสระในตนเองและมีความรับผิดชอบสูงกว่าเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาริปไตย นอกจากนี้การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัวที่จะมีผลทำให้เยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบสูงแล้วยังมีลักษณะบางประการที่จะส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ เช่น อัตมโนทัศน์ เพราะอัตมโนทัศน์ คือ ภาพของตนเองที่เกิดจากความรู้สึก การรับรู้ ทัศนคติ ความคิดการตีความเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะและคุณค่าในตนเอง อาจจะเป็นจริงหรือไม่จริงก็ได้ อัตมโนทัศน์จะเป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพและพฤติกรรมซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถควบคุม และพัฒนาได้ตามวุฒิภาวะ และวัยที่เหมาะสมในการพัฒนาอัตมโนทัศน์ให้แก่บุคคล คือวัยรุ่น เพราะเป็นวัยแห่งการปรับตัวกำลังแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตน เพื่อความเป็นตัวของตัวเอง ประกอบกับช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่แสดงให้เห็นถึงอัตมโนทัศน์ทั้งในด้านบวกและด้านลบ ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม และการปรับตัวของบุคคลในลักษณะต่างๆ ถ้าเราสามารถศึกษาให้เข้าใจเด็กอย่างถ่องแท้จะเป็นแนวทางในการพัฒนา หรือส่งเสริมอัตมโนทัศน์ด้านบวกให้แก่เด็กได้ตามจุดมุ่งหมาย

นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15-18 ปี เป็นช่วงวัยรุ่นตอนปลายกำลังจะพ้นจากความเป็นเด็กก้าวสู่ความเป็นผู้ใหญ่ที่จะต้องมีความรับผิดชอบที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบมากขึ้นและยังรวมทั้งการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูอาจารย์ที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อนักเรียนสูงสุด โดยมีทั้งครูและนักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันในรูปแบบต่างๆ ให้ นักเรียนเกิดการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมมีส่วนร่วมทางร่างกาย เกิดทักษะกระบวนการที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อครอบครัว ต่อโรงเรียน ต่อชุมชน/สังคม และต่อประเทศชาติ
ในฐานะพลเมืองดี (กาญจนา ศิริมุสิกะ. 2543: ง; อ้างอิงจาก Michaelis. 1960: 8-10)

จากการคว่ำเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน
ความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นใหญ่แล้วมาจากเยาวชนขาดคุณลักษณะที่
พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบและเห็นถึงความสำคัญจึงทำการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งความ
รับผิดชอบต่อตนเอง ต่อเพื่อน ต่อครอบครัว ต่อโรงเรียน ต่อชุมชน/สังคม และต่อประเทศชาติ ผู้วิจัยมี
ความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อัตมโนทัศน์ และการรับรู้
พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความ
รับผิดชอบมากน้อยเพียงใดและศึกษานักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 และ
ตัวแปรใดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบมากที่สุดมีคุณลักษณะที่พึง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
เขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยง
ดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อัตมโนทัศน์และการรับรู้พฤติกรรมจัดการเรียน
การสอนกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4
3. เพื่อศึกษาน้ำหนักความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยง
ดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อัตมโนทัศน์และการรับรู้พฤติกรรมจัดการเรียน
การสอนที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4

ความสำคัญของการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ทำให้ทราบว่านักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบมากน้อยเพียงใด หรือมี
ตัวแปรใดที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน
มากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางให้ครูประจำชั้น ครูผู้สอน ผู้บริหาร บิดามารดาและผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้มีความ
เข้าใจ สามารถปลูกฝังและจัดกิจกรรมส่งเสริมให้กับเด็กและเยาวชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน
ความรับผิดชอบได้อย่างเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ อันจะเป็นการพัฒนาคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ด้านความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 12 โรงเรียน ห้องเรียน 142 ห้อง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2,181 คน, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1,635 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,661 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 5,477 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 6 โรงเรียน ห้องเรียน 18 ห้อง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 203 คน, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 194 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 192 คน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 589 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กรณีศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับชั้นเรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

กรณีศึกษาความสัมพันธ์

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล
4. อัตมโนทัศน์
5. การรับรู้พฤติกรรมกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

นียมศัพท์เฉพาะ

1. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์** หมายถึง พฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล และมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรฐานด้านผู้เรียนไว้ 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบเป็นส่วนหนึ่งของตัวบ่งชี้ที่ 1 ในมาตรฐานที่ 1

2. **คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ** หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงถึงความสำนึกในการกระทำควบคุมพฤติกรรมรวมทั้งแสดงถึงการรู้จักหน้าที่ของตนและมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและ ต่อเพื่อน ต่อครอบครัว ต่อโรงเรียน ต่อชุมชน/สังคมและต่อประเทศชาติ ให้สำเร็จลุล่วง ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย พร้อมทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

3. **ช่วงชั้นที่ 4** หมายถึง ระดับชั้นเรียนที่นักเรียนกำลังศึกษา แบ่งออกเป็น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

4. **การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย** หมายถึง วิธีอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดา หรือผู้ปกครองที่ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าได้รับอิสรภาพมากเกินไป ได้รับการทอดทิ้ง ถูกตามใจมากเกินไป ไม่ได้รับความรักความเอาใจใส่ ไม่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือแก่นักเรียน นักเรียนสามารถจะทำได้ก็ตามใจชอบ

5. **การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน** หมายถึง วิธีอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ไม่ได้รับอิสระ เพราะบิดามารดาหรือผู้ปกครองก้าวภายในเรื่องส่วนตัวและต้องการให้นักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยเสมอ ทั้งในด้านการทำงาน ความคิดเห็น การแต่งกาย การเรียน มรรยาท โดยยึดถือเอาความพอใจและความต้องการของตนเองเป็นสำคัญ

6. **การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล** หมายถึง วิธีอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ทำให้นักเรียนมีความรู้สึกต่อบิดามารดาปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยความยุติธรรม ทั้งในด้านความรัก ความอบอุ่น ความมีเหตุผล นักเรียนสามารถแสดงอิสรภาพทางด้านความคิด สามารถโต้ตอบ มีความเป็นตัวของตัวเอง บิดามารดามีการยอมรับนับถือในความคิดเห็นของนักเรียน ตลอดจนให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนตามโอกาสอันเหมาะสม

7. **อัตมโนทัศน์** หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยม หรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อตนเองทั้งในทางที่ดีและไม่ดี ที่เกี่ยวกับลักษณะร่างกาย ความสมบูรณ์ของสุขภาพ มีเสน่ห์ดึงดูดใจหรือไม่ รวมทั้งเป็นการรับรู้ที่บุคคลอื่นมองตนเอง ความสนใจในกิจกรรมต่างๆ ที่ตนเองสามารถทำได้ และการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่บุคคลได้รับและมีความสัมพันธ์กับสังคมและสิ่งแวดล้อม

6. **การรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน** หมายถึง การที่นักเรียนสามารถรับรู้หรือรู้สึกได้ว่าบรรยากาศและสภาพการเรียนการสอนที่ครูอาจารย์แสดงให้เห็นว่าตั้งใจและเอาใจใส่ในการจัดการเรียนการสอนทั้งในทางตรงและทางอ้อมที่ทำให้นักเรียนเกิดการปฏิบัติและเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ด้วยตนเอง แสวงหาข้อมูลประสบการณ์ต่างๆ ศึกษาทำความเข้าใจโดยใช้กระบวนการคิด มีส่วนร่วมทางสติปัญญา การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบตัวนักเรียนระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและระหว่างนักเรียนกับครู มีการทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนได้เคลื่อนไหวทางกายได้ ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ที่หลากหลายจะช่วยให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนไปสู่การปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน

7. **ความเที่ยงตรง (Validity)** ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบหมายถึง คุณภาพของแบบวัดที่สามารถวัดได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัด ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาความเที่ยงตรง 2 ประเภท ดังนี้

7.1 ความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบวัดที่ได้จากการพิจารณาว่าข้อคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงตามคุณลักษณะที่นิยามไว้หรือไม่ ซึ่งหาได้โดยวิธีให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมินรายข้อว่าวัดได้ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะวัดหรือไม่ (IOC)

7.2 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) หมายถึง คุณภาพของแบบวัดที่สามารถวัดได้ตรงตามลักษณะของโครงสร้างทฤษฎีนั้น หรือวัดได้ครอบคลุมตามลักษณะของโครงสร้างนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) หมายถึง วิธีการทางสถิติที่วิเคราะห์หาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ แล้วตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างโมเดลตามทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความกลมกลืน (GFI) และค่าดัชนีความกลมกลืนที่ปรับค่าแล้ว (AGFI) ที่มีค่าเข้าใกล้ 1

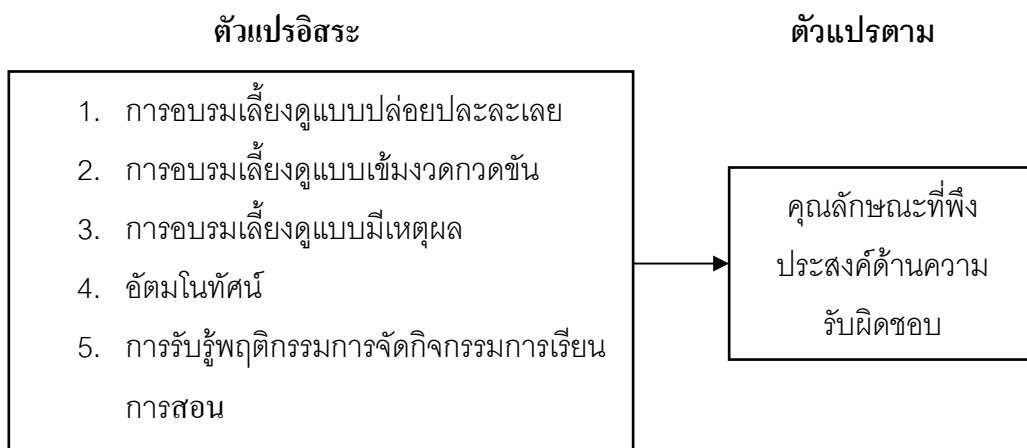
8. **อำนาจจำแนก (Discrimination)** หมายถึง คุณภาพของข้อคำถามของแบบวัดที่สามารถจำแนกผู้ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบมากออกจากผู้ที่มีน้อยหรือไม่มีเลยได้ โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม

9. **ความเชื่อมั่นของแบบวัด (Reliability)** หมายถึง คุณลักษณะของแบบวัดที่มีความคงเส้นคงวาในการวัดทุกครั้งด้วยผู้สอบกลุ่มเดียวกัน ด้วยแบบวัดฉบับเดียวกัน ที่เป็นสัดส่วนระหว่างความแปรปรวนของแบบวัดนั้นกับความแปรปรวนที่แท้จริง ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ตรวจสอบได้โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpa- Coefficient) ด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach)

10. **ผู้เชี่ยวชาญ** หมายถึง ผู้ที่มีความรอบรู้ในด้านการตรวจสอบเครื่องมือ โดยคัดเลือกจากผู้ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาโทขึ้นไป ที่มีประสบการณ์ในการทำงานแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 7 ท่าน ซึ่งจะเป็นผู้ประเมินแบบวัดเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยและแบบเข้มงวดกวดขัน ศึกษาของ เฮอร์ลอค (Hurlock. 1973: 303-304) การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล ศึกษาของ พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539: 156-59) อัทมโนทัศน์ ศึกษาของ พิทท์ (ลำเนาวิ เรืองยศ. 2535: 11; อ้างอิงจาก Fitt. N.d.) และโรเจอร์ส (พรธณี ช. เจนจิต. 2528: 183; อ้างอิงจาก Rogers. n.d.) การรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ศึกษาของ ทิศนา ขัมมณี (2542: 1-17) และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ศึกษาจากการสังเคราะห์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2542: 26) ผู้วิจัยสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนที่มีระดับชั้นเรียนต่างกันมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบแตกต่างกัน
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อุดมโนทัศน์และการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ
3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อุดมโนทัศน์หรือการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีน้ำหนักความสำคัญอย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ
  - 1.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย
  - 1.2 ความหมายของความรับผิดชอบ
  - 1.3 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
  - 1.4 พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ
  - 1.5 ประเภทของความรับผิดชอบ
  - 1.6 การวัดความรับผิดชอบ
  - 1.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
  - 2.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
  - 2.2 ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู
  - 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
  - 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
  - 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์ความหมายของอัตมโนทัศน์
  - 3.1 ความหมายของอัตมโนทัศน์
  - 3.2 ประเภทของอัตมโนทัศน์
  - 3.3 ความสำคัญของอัตมโนทัศน์
  - 3.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอัตมโนทัศน์
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
  - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย

กระทรวงศึกษาธิการ (2540: 3) กำหนดทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ มี 3 ด้าน คือ

1. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต ได้แก่ มีทักษะการเรียนรู้ ทักษะการคิดและทักษะการสื่อสาร
2. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน ได้แก่ มีทักษะการจัดการ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ขยัน อดทน อดออมและประหยัด
3. ลักษณะที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ได้แก่ ควบคุมตนเองได้ มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง ช่วยเหลือผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2542: อ้างอิงจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 3) ได้กำหนดคุณลักษณะคนไทยไว้ในหมวด 1 มาตรา 6 ดังนี้ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

รุ่ง แก้วแดง (2544: 64-65) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนว่าในการปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้เป็นไปตามหมวด 4 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คณะอนุกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ ได้วิเคราะห์สาระบัญญัติในพระราชบัญญัติแล้วสรุปคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล ใฝ่หาที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็น และสิทธิของผู้อื่น

คนเก่ง คือ คนที่มีสมรรถภาพสูงในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นคนทันสมัย ทันเหตุการณ์ ทันโลก เทคโนโลยีมีความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพและทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มีสุขภาพดี ทั้งกายและจิตเป็นคนร่าเริง แจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสรภาพปลอดพ้นจากการตกเป็นทาสของอบายมุขและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก่อัตภาพ

ในขณะเดียวกันในการดำเนินการตามหมวด 6 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติในหลักการตามมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษาด้านคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. มีวินัย มีความรับผิดชอบ
2. ซื่อสัตย์สุจริต
3. มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
4. มีความประหยัดในการใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัดและคุ้มค่าทั้งของตนเอง

และของส่วนรวม

5. มีความกตัญญู

กระทรวงศึกษาธิการ (2545: 25-31) ได้กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ประการที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวเยาวชนไทย คือ

1. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์
  - 1.1 การรู้จักและเข้าใจตนเองและผู้อื่น
  - 1.2 ความตรงต่อเวลา
  - 1.3 ความซื่อสัตย์
  - 1.4 ความขยันหมั่นเพียรใฝ่รู้
  - 1.5 ความรับผิดชอบ
  - 1.6 ความประหยัด
  - 1.7 ความอดทน
  - 1.8 มีความสามัคคีในการทำงานเป็นกลุ่ม
  - 1.9 มีสัมมาคารวะ
  - 1.10 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์
  - 1.11 ไม่พัวพันสิ่งมอมเมาและสิ่งเสพติดให้โทษ

2. ด้านความสามารถในการทำงานอย่างมีคุณภาพ
  - 2.1 ความรู้ความเข้าใจในกิจกรรม
  - 2.2 ลักษณะพื้นฐานของการมีทักษะการทำงาน
3. ด้านคุณค่าที่ให้ต่อสังคม
  - 3.1 ความตื่นตัวต่อปัญหา
  - 3.2 ความกล้าหาญของจริยธรรมที่จะจรรโลงความถูกต้องในสังคม
  - 3.3 อุดมการณ์ปณิธานในการทำประโยชน์เพื่อสร้างสรรค์

จากการศึกษาเอกสารสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย ทั้งในส่วนที่เป็นคุณลักษณะร่วมและในส่วนที่เป็นคุณลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะส่วนที่เป็นเรื่องของคุณค่า เช่น ความเมตตา กรุณา ความกตัญญู ความสามัคคีในหมู่คณะ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความตรงต่อเวลา ความมีวินัย การประนีประนอม และการให้อภัยซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นกับเยาวชนและคนไทยทุกคน

2. ความหมายของความรับผิดชอบ

ได้มีนักจิตวิทยา นักการศึกษา ให้ความหมายของความรับผิดชอบไว้ ดังนี้

บราวน์; และคอห์น (Brown; & Cohn. 1958: 58) กล่าวถึงลักษณะของความรับผิดชอบว่า ได้แก่ความไว้วางใจได้ ความคิดริเริ่ม ความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค การทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาทำให้ดีกว่าเดิม

กอร์ดอน (Gordon. 1963: 3) อธิบายลักษณะความรับผิดชอบว่า ลักษณะพฤติกรรมที่มีความเพียรพยายามและตั้งใจปฏิบัติงาน จดจ่อกับงานที่ได้รับมอบหมายจนเสร็จ หรือมุ่งมั่นในงานที่กระทำแม้มีอุปสรรค เป็นคนไว้วางใจได้ เป็นที่พึ่งพาอาศัยได้ มีความรับผิดชอบอย่างจริงจัง

คเน็ริงตัน ลาโพธิ์ (2535: 67) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึงความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและสังคมด้วยความผูกพัน พากเพียรและละเอียดรอบคอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูกจะไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น ทั้งพร้อมพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

จวีร์ตัน นันทยทวิกุล (2538: 24) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียร อดทนเพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลของการกระทำไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสียและพร้อมที่จะแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

วัลภา ดวงชาทม (2539: 6) ได้ให้ความหมายตรงกันว่าความรับผิดชอบว่า หมายถึง การเอาใจใส่ปฏิบัติภารกิจตามบทบาทหน้าที่และตามที่ได้รับมอบหมายทั้งของตนเองและของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงอย่างได้ผลดี ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย โดยแสดงออกในรูปของการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541: 3) ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พยายามทำหน้าที่ต่างๆ อย่างเต็มความสามารถและละเอียดรอบคอบ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่รวมทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

ปรียา ชัยนิยม (2542: 9) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่น ตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพัน พากเพียรและความละเอียดรอบคอบ ตั้งใจที่จะทำงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเองและสังคม เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจโดยมีความรับผิดชอบในการกระทำของตนเองทั้งพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

จันทรา พวงยอด (2543: 3) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของนักเรียนที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของโรงเรียน การปฏิบัติตนในการเรียนและการยอมรับผลการกระทำของตนเอง

ถวิล จันทรสว่าง (2545: 10) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง การทำตามหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎระเบียบ การงานตามที่ได้รับมอบหมาย การทำตามที่ตนได้พูดหรือได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ และการยอมรับในสิ่งที่ตนเองได้พูดหรือได้กระทำลงไป ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและข้อบกพร่องต่างๆ ทุกครั้ง

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม และละเอียดรอบคอบ ไม่ทอดทิ้งงาน เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีหรือผลเสีย ทั้งที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมส่วนรวม และพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

3. ความสำคัญของความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของคนไทยอย่างหนึ่งที่ต้องปลูกฝังให้กับคนไทย (กรมศาสนา. 2525: 2) นอกจากความมีระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์ สุจริต ความขยัน ประหยัด ความเสียสละ ความมีวินัย การปลูกฝังให้คนไทยมีความสำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม และประเทศชาติก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นคนดีที่สำคัญ เป็นปัจจัยที่จะช่วยให้สังคมเป็นระเบียบและสงบสุข การที่สังคมขาดความสงบสุขเกิดจากการขาดคุณสมบัติของคน 5 ประการ คือ ความรับผิดชอบ ความสม่ำเสมอ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความซื่อสัตย์และความพยายามในการพึ่งตนเอง

ความรับผิดชอบเป็นปัจจัยที่ช่วยให้งานประสบความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งมาตรฐานการศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพภายนอกในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2546: 8) ได้กำหนดมาตรฐานไว้ 27 มาตรฐาน ซึ่งมาตรฐานด้านนักเรียน มาตรฐานที่ 1 ได้กำหนดให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์และตัวบ่งชี้ความสำเร็จของมาตรฐานนี้คือ นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนและหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาได้

4. พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ

ได้มีนักจิตวิทยา นักการศึกษา ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบไว้ ดังนี้ แคทเทล (Cattell. 1905) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ คือ ตรงต่อเวลา พยายามทำงานให้สำเร็จ ติดตามผลงานอย่างสม่ำเสมอ ยอมรับความผิดพลาด รักษาชื่อเสียงของตน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ตั้งใจทำงาน มีความอดทนอดกลั้น พยายามทำงานให้ดี มีการวางแผนการทำงาน ตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงาน

แซนฟอร์ด (Sanford. 1970: 65) อธิบายว่า พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบของบุคคลที่จะสามารถปฏิบัติหน้าที่การงาน หน้าที่ทางสังคม หน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง บุคคลทั่วไปและต่อประเทศชาติอย่างดีที่สุด เต็มความสามารถ

จอร์จตัน นันทยทวิกุล (2538: 28) สรุปว่า ความรับผิดชอบ คือ คุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบ มีการวางแผน มีความขยันหมั่นเพียร อดทน เพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

นภดล ภวนะวิเชียร (2540: 70-71) กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมหลักที่แสดงถึงความรับผิดชอบว่าประกอบด้วยพฤติกรรมหลัก 5 ประการ คือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ประกอบด้วยพฤติกรรมต่าง ๆ คือ
  - 1.1 รับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ
  - 1.2 ยอมรับว่าหน้าที่เป็นสิ่งที่ตนต้องทำ
  - 1.3 รู้สึกชอบต่อการกระทำหน้าที่
  - 1.4 รู้สึกว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งที่สำคัญ
2. ทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องมีการบังคับ มีพฤติกรรม ดังนี้
  - 2.1 สมัครใจทำหน้าที่
  - 2.2 ควบคุมตนเองได้
3. ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจเอาใจใส่ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
  - 3.1 วางแผนในการทำหน้าที่ของตน
  - 3.2 มีระเบียบวินัย
  - 3.3 มีความซื่อสัตย์
  - 3.4 มีความละเอียดรอบคอบ
  - 3.5 มีสติ
4. ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องจนงานเสร็จ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
  - 4.1 มีความอดทน
  - 4.2 มีความเพียร
  - 4.3 มีการเตรียมการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
  - 4.4 มีมนุษยสัมพันธ์
  - 4.5 รักษาสุขภาพให้แข็งแรง
5. ยอมรับผลการกระทำของตน ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้
  - 5.1 ติดตามผลการกระทำของตน
  - 5.2 มีเหตุผล
  - 5.3 ปรับปรุงการกระทำของตน

สุทธิพงษ์ บุญผดุง (2541:7)

กล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคลที่มีลักษณะ

ความรับผิดชอบ ไว้ 4 ลักษณะ ได้แก่

1. มีวินัยในตนเอง
2. มีความกระตือรือร้น
3. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
4. มีความขยันหมั่นเพียร อดทน อดกลั้น

พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ คือ ต้องตรงต่อเวลา พยายามทำงานให้สำเร็จ ติดตามผลงานอย่างสม่ำเสมอ ยอมรับความผิดพลาด รักษา ชื่อเสียงของตน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ตั้งใจทำงาน มีความอดทนอดกลั้น พยายามทำงานให้ดี มีการวางแผนการทำงาน ตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงานและปฏิบัติหน้าที่การงาน หน้าที่ทางสังคม หน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อบิดามารดา ญาติพี่น้อง บุคคลทั่วไปและต่อประเทศชาติอย่างดีที่สุด เต็มความสามารถ

5. ประเภทของความรับผิดชอบ

เมื่อพิจารณาประเภทของความรับผิดชอบแล้ว นักการศึกษาหลายท่านได้แสดงแนวคิดเกี่ยวกับประเภทของความรับผิดชอบ ดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการ (2542: 26) แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท

1.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง จะเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง รวมถึงการดูแลรักษาสุขภาพของตน เป็นเรื่องที่ส่งผลโดยตรงต่อตนเอง

1.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม หรือส่วนรวม เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ที่มีต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อสังคมสามารถแบ่งออกได้ เป็น 5 ข้อย่อย ดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน/ชั้นเรียน/บุคคลที่เกี่ยวข้อง

2.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

2.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

2.4 ความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม

2.5 ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

สำหรับนักการศึกษาอีก 2 ท่านได้แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท เช่นเดียวกันกับที่กล่าวมา แต่มีรายละเอียดในบางส่วนที่มีความแตกต่างกัน ดังนี้ พิจิตรา พงษ์จินดากร (2525: 8-10) แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม โดยจะแตกต่างกันเฉพาะในส่วนของความรับผิดชอบต่อสังคมที่แบ่งออกเป็นเพียง 4 ข้อย่อย คือจะรวมความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติเข้าด้วยกันแล้วเรียกว่า ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง สำหรับ พรวิรัตน์ แก่นทอง (2529: 5) นั้นแบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกัน คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม ในส่วนที่แตกต่างคือความรับผิดชอบต่อสังคมจะไม่แบ่งเป็นข้อย่อย แต่จะกล่าวในภาพรวมว่าเป็นภาระหน้าที่ของบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่งหลายอย่าง ตั้งแต่สังคมขนาดเล็กจนถึงสังคมขนาดใหญ่

2. นักการศึกษาที่แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 4 ประเภท คือ วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์ (2527: 5-6) และจินตนา ธนวิบูลย์ชัย (2540: 12-13) ดังนี้

2.1 ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน เป็นการปฏิบัติหน้าที่การงานของตนด้วยความเอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียร อดทนต่อผู้อุปสรรค ไม่ย่อท้อ มีความละเอียดรอบคอบและป้องกันความบกพร่องเสื่อมเสียในวงงานที่ตนรับผิดชอบ

2.2 ความรับผิดชอบในการกระทำของตน เป็นการยอมรับการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองแก่ผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนทำลงไปนั้นจะเกิดผลเสียหรือไม่

2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเอง เป็นการรักษาป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอันตรายจากโรคภัยไข้เจ็บ บังคับควบคุมจิตใจไม่ให้ตกเป็นทาสของกิเลส ประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม รู้จักประมาณการใช้จ่ายและหมั่นศึกษาหาความรู้

2.4 ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เป็นการให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานกับส่วนรวมเพื่อให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี รวมถึงสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าแก่ส่วนรวมด้วย

3. นอกเหนือจากสองกลุ่มข้างต้นยังมีนักการศึกษาบางท่านที่แบ่งประเภทของความรับผิดชอบในแง่มุมที่ต่างออกไป ดังนี้

3.1 ประภัสสร ไชยชนาใหญ่ (2529: 6-7) แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน

3.2 พิชรา บุญลาโพธิ์ (2529: 11) แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภท คือ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงานและความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

3.3 กมลรัตน์ ทวีชาติวิทยากุล (2530: บทคัดย่อ) แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 13 ประเภท ดังนี้

3.3.1 ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน

3.3.2 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน

3.3.3 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว

3.3.4 ความรับผิดชอบต่อการพัฒนาสังคม

3.3.5 ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่การงาน

3.3.6 ความรับผิดชอบต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม

3.3.7 ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพของตนเอง

3.3.8 ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง

3.3.9 ความรับผิดชอบต่อสุขภาพอนามัยของตนเอง

- 3.3.10 ความรับผิดชอบต่อการสร้างลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่ตนเอง
- 3.3.11 ความรับผิดชอบต่อกิจกรรมของมหาวิทยาลัย
- 3.3.12 ความรับผิดชอบต่อความมั่งหวังของมหาวิทยาลัย
- 3.3.13 ความรับผิดชอบต่อเสถียรภาพและเศรษฐกิจของครอบครัว
- 3.4 จูริรัตน์ นันทย์ทวีกุล (2538: 5) แบ่งความรับผิดชอบออกเป็น 8 ประเภท ดังนี้
  - 3.4.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง
  - 3.4.2 ความรับผิดชอบต่อการศึกษาเล่าเรียน
  - 3.4.3 ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย
  - 3.4.4 ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน
  - 3.4.5 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
  - 3.4.6 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน
  - 3.4.7 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
  - 3.4.8 ความรับผิดชอบต่อสังคม

จากเอกสารที่ศึกษาสรุปได้ว่า พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ ได้แก่ การที่บุคคลแสดงถึงความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความขยันหมั่นเพียร ความประหยัด ความเสียสละ ความเชื่อมั่นในตนเอง การรู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี ทั้งต่อตนเองและต่อสังคมส่วนรวม

6. การวัดด้านความรับผิดชอบ

การวัดความรับผิดชอบควรเลือกใช้ให้เหมาะสมกับคุณลักษณะหรือขอบเขตของความรับผิดชอบ โดยใช้หลักวัดพฤติกรรมการแสดงออกทางจริยธรรม ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2543: 192-198) เขียนไว้ว่าการใช้สถานการณ์ย่อยๆ แล้วเขียนตัวเลือกให้ตอบ สถานการณ์ในที่นี้อาจจะยาวหรือสั้นก็ได้ แต่ให้เป็นลักษณะที่มีปัญหาเชิงจริยธรรมอยู่ ยิ่งยากแก่การตัดสินใจ แต่ต้องระวังเรื่องภาษา เพราะผู้ตอบบางคนอ่านไม่เข้าใจ หรือจับต้นชนปลายไม่ถูก เลยไม่สามารถพิจารณาตัดสินใจได้ดังที่ตนเองคิดก็เลยเดาคำตอบ หากเป็นเช่นนี้แสดงว่าข้อที่มีสถานการณ์แบบนี้ไม่ดี ควรตัดออก ปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรมอาจมีหลายแง่ แต่ผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายได้ การตอบจะไม่เป็นปัญหา แต่ถ้าการใช้ภาษาอธิบายสถานการณ์วุ่นไม่กระจ่างมักจะมีปัญหาการตีความ

หลักในการเขียนตัวเลือก

1. เมื่อได้สถานการณ์แล้ว ส่งให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถามจากสถานการณ์เหมือนแบบเต็มข้อความ
2. ยึดเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจทางจริยธรรม โดยจะอาศัยทฤษฎีหรือความเชื่อใดที่เหมาะสม
3. จำแนกการตอบออกเป็นระดับๆ ในการตัดสินใจเชิงจริยธรรมทำเป็นพวกๆ ไว้
4. พิจารณาเอาแนวคิดจากการตอบมาทำเป็นตัวเลือก โดยการตัดแปลง ปรับปรุง ดังนั้นจะเห็นว่าแต่ละระดับอายุอาจจะแตกต่างกันก็ได้

ในการวัดจริยธรรมหรือวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบนั้นอาจสร้างเป็นสถานการณ์ภาพ ซึ่งสถานการณ์ภาพก็คือการแปลความมาจากภาษา และเหมาะสำหรับเด็ก แต่หากเป็นผู้ใหญ่แล้วควรเป็นด้านภาษา เพราะสามารถกระตุ้นคุณลักษณะที่มีอยู่ในตัวของบุคคลให้ออกมาจากการเลือกตัวเลือกของข้อคำถาม

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

7.1 งานวิจัยต่างประเทศ

โจนส์ (วิวัฒน์ รักษาเคน. 2531: 18; อ้างอิงจาก Jones. 1960: 42-48) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของเด็กตามระดับอายุพบว่า เด็กอายุ 9-11 ปี มีความรู้สึกรับผิดชอบน้อย และมีช่วงความรับผิดชอบแตกต่างกันมาก เด็กอายุ 11-13 มีความรับผิดชอบสูงขึ้นเล็กน้อย และช่วงความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน อายุ 13 ปีขึ้นไป จะมีความรับผิดชอบสูงขึ้นเรื่อยๆ

เพค; และฮาฟวิกเฮิร์ส (Peck; & Havighurst. 1963: 12) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยและแบบใช้อำนาจ พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีบรรยากาศแบบประชาธิปไตยมีความเป็นอิสระในตนเองและมีความรับผิดชอบมากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวแบบอัตตาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เฮอร์ลอค (Hurlock. 1961: 661) ที่พบว่า ผลของการเลี้ยงดูเด็กแบบประชาธิปไตย โดยให้ความรักความสนใจ และเห็นความสำคัญของเด็ก จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่ม พึ่งตนเองได้ สามารถเผชิญชีวิตด้วยความมั่นใจและทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบอัตตาธิปไตยจะทำให้เด็กขาดความใกล้ชิดกับพ่อแม่ ขาดความรู้สึกรับผิดชอบ และขาดความรับผิดชอบ

ซุนนิค (Zunich. 1963: 497-499) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์กับสถานภาพของบิดา มารดาในเรื่องเศรษฐกิจ พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำจะมีความรู้สึกรับผิดชอบต่ำกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง

ฟลาเฮอร์ตี้; และรูทเซล (Flaherty; & Reutzel. 1965: 409-411) ได้ศึกษาเพื่อหาบุคลิกภาพของนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนสูงและนักเรียนที่ประสบผลสำเร็จในการเรียนต่ำ โดยใช้แบบทดสอบ CPI (The California Psychological Inventory) วัดบุคลิกภาพด้านต่างๆ และใช้คะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการเรียนในชั้นปีที่ 1 จากการศึกษพบว่า ผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำและแมคเคลแลนด์ (McClelland.1953: 10) ได้ศึกษาลักษณะบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง พบว่าบุคคลนั้นมีความรับผิดชอบสูงด้วย

ฮอฟแมน (Hoffman. 1970: 291) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูกับคุณลักษณะจริยธรรม 4 ประการ คือ การมีความรู้สึกรับผิดชอบ การยอมรับและสารภาพผิด การยึดหลักแห่งตน การต้านทานสิ่งยั่วยุ พบว่าเด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบให้ความรักใคร่ในช่วงอายุ 4-13 ปี จะมีลักษณะทางจริยธรรมทั้งสี่ประการสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักน้อย นอกจากนี้ยังพบว่าการให้เหตุผลในการอบรมสั่งสอนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับลักษณะทางจริยธรรมของเด็ก โดยเฉพาะเด็กที่มีอายุ 5 ปี

ชีพาร์ด (Shepard. 1999: 52) ได้พัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนในเกรด 3, 4 และ 5 จำนวน 128 คน ในด้านความรับผิดชอบในการทำการบ้านที่ได้รับมอบหมายเป็นประจำ โดยใช้วิธีการหาข้อสรุป 9 วิธี เพื่อช่วยการทำการบ้านให้เสร็จสมบูรณ์ การวิเคราะห์ในด้านระดับคะแนนและความคิดเห็นของครู แสดงให้เห็นว่า นักเรียนที่ผ่านวิธีการดังกล่าว ได้รับคะแนนเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 1 วิช และได้รับคำวิจารณ์ด้านบวกในสมุดรายงานประจำตัว และผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

7.2 งานวิจัยในประเทศ

สบโชค พูลนวม (2523: 48-50) เปรียบเทียบความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่าง 3 ระดับชั้นคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ระดับมีความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษา

อารีย์ เศรษฐชัย (2523: 46) ได้ศึกษาความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สภากาชาดไทย โดยแยกเป็นปีที่ 1 ,2 และปีที่ 3 พบว่าความรู้สึกรับผิดชอบของ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 มีความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่าชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 และปีที่ 3 มีความรู้สึกรับผิดชอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พรชัย รอดสมจิตร (2528: 68) ได้ศึกษาความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและ สังคมของเด็กชั้นประถมศึกษาอายุระหว่าง 6-12 ปี ที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และที่อยู่ในครอบครัวปกติ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่อยู่ในครอบครัวปกติในกรุงเทพมหานครมีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองสูงกว่าเด็กในสถานสงเคราะห์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

วิวัฒน์ รักษาเคน (2531: 130) ได้ศึกษาความสำนึกในความรับผิดชอบและ ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เด็กนักเรียน ชั้น ป.6 มีความสำนึกในความรับผิดชอบรวมทุกด้านสูงกว่าเด็กนักเรียนชั้น ป. 5, 4 และ 3 และเด็ก นักเรียนชั้น ป.5 และ ป.4 สูงกว่าเด็กนักเรียนชั้น ป.3 เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า เด็กนักเรียนชั้น ป.6 มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง หน้าที่พลเมือง โรงเรียน และเพื่อน สูงกว่าเด็กนักเรียน ชั้น ป.3 และสูงกว่าเด็กนักเรียนชั้น ป.4 และ ป.5 ในด้านต่อหน้าที่พลเมือง ส่วนเด็กนักเรียนชั้น ป.4 และ ป.5 มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเอง และเพื่อนสูงกว่าเด็กนักเรียนชั้น ป.3 และ เด็กนักเรียนชั้น ป.4 มีความสำนึกในความรับผิดชอบต่อโรงเรียนสูงกว่าเด็กนักเรียนชั้น ป.3

รัชนี มณีโกศล (2540:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความรับผิดชอบต่อการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องการหารที่เรียนโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ ซึ่งวัดจากการ สังเกตแบบมีส่วนร่วมจำนวน 15 ข้อ การสัมภาษณ์และแบบวัดความรับผิดชอบ พบว่า ความ รับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการเรียนโดยใช้วิธีการเรียนแบบร่วมมือ หลังการทดลองสูง กว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขวัญฤดี ขำช่อนสัตย์ (2542:110) ได้ศึกษาพฤติกรรมการความรับผิดชอบของ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า นักศึกษาที่ศึกษาในชั้นปีแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการความรับผิดชอบ โดยรวมทุกด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีพฤติกรรมการ รับผิดชอบต่อสถาบันสูงกว่านักศึกษาระดับปีที่ 2 และชั้นปีที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อรวรรณ พาณิชปฐมพงศ์ (2542: 54) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย บางประการกับพฤติกรรมด้านมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร จำนวน 389 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่กับความมี

วินัยในตนเอง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 และยังพบว่าปัจจัยด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทน การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันส่งผลทางบวกต่อความมีวินัยในตนเอง

พวงค์ จิระพงษ์ (2544: 82-83) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ระบบ 4 MAT กับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองผือ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2543 จำนวน 70 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ถวิล จันทร์สว่าง (2545: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างความมีวินัยในตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง ความอดทนและการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับความรับผิดชอบต่อตนเองมีค่า .67 และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยที่ได้ศึกษา ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบของความรับผิดชอบต่อสังคมจากการสังเคราะห์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2542: 26) มาสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งมีพฤติกรรมที่แสดงออกดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
  - 1.1 การรักษาร่างกายของตนเองด้านสุขภาพและความปลอดภัย
  - 1.2 การรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ที่ทำงาน
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม
  - 2.1 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน
  - 2.2 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
  - 2.3 ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน
  - 2.4 ความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม
  - 2.5 ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

ผู้วิจัยดำเนินการสังเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบที่พบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาสรุปเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ โดยยึดโครงสร้างของประเภทและองค์ประกอบหลัก ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 สรุปลักษณะองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ	องค์ประกอบหลักของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ	องค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ
ความรับผิดชอบต่อตนเอง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การรักษาป้องกันตนเองด้านสุขภาพและความปลอดภัย 2. การรู้จักหน้าของตนเองและปฏิบัติหน้าที่การงาน 	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 การรักษาสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์ 1.2 การระมัดระวัง ดูแลความปลอดภัยของตนเอง 2.1 ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหมั่นใฝ่หาความรู้ 2.2 ตรงต่อเวลา 2.3 การรู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี 2.4 ยอมรับการกระทำของตนกล้าเผชิญความจริงรวมถึงรักษาสีทิวของตน 2.5 ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จด้วยความเต็มใจและเอาใจใส่ 2.6 รู้จักประมาณค่าใช้จ่าย และมีความประหยัด

ตาราง 1 (ต่อ)

ความรับผิดชอบ	องค์ประกอบหลักของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ	องค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ
ความรับผิดชอบต่อสังคม	<p>1. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน</p> <p>2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว</p>	<p>1.1 ไม่รังแกเอาเปรียบและขอโทษเพื่อนเมื่อตนทำผิด</p> <p>1.2 ให้อภัยและช่วยตักเตือนให้คำแนะนำ เมื่อเพื่อนทำผิด</p> <p>1.3 ช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้องและเหมาะสม</p> <p>1.4 มีความรักและความจริงใจต่อกัน และเคารพในสิทธิ์ซึ่งกันและกัน</p> <p>2.1 เชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง</p> <p>2.2 การดูแลตนเองให้เหมาะสม</p> <p>2.3 ช่วยเหลืองานต่างๆ ภายในบ้านตามความเหมาะสม</p> <p>2.4 อ่อนน้อมต่อบิดามารดาและผู้อาวุโส</p> <p>2.5 ปฏิบัติตนเพื่อความสุภาพและชื่อเสียงและไม่นำความเดือดร้อนมาสู่ครอบครัว</p> <p>2.6 ช่วยครอบครัวประหยัด</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

ความรับผิดชอบ	องค์ประกอบหลักของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ	องค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ
	<p>3. ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน</p> <p>4. ความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม</p> <p>5. ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ</p>	<p>3.1 รักษาความสะอาดบริเวณโรงเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินและรักษาผลประโยชน์ เกียรติยศของโรงเรียน</p> <p>3.2 ปฏิบัติตนอยู่ในกฎข้อบังคับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน</p> <p>4.1 ให้ความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่วนรวมและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้</p> <p>4.2 มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตัวและหัวใจได้</p> <p>4.3 ช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม</p> <p>4.4 รักษาสมบัติส่วนรวมเหมือนของตนเอง</p> <p>5.1 ปฏิบัติหน้าที่พลเมืองดี</p> <p>5.2 ปฏิบัติตามกฎหมาย</p> <p>5.3 อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ</p>

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู

1. ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู

ยูวดี เทียร์มประสิทธิ์ (2536: 72) การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การกระทำของบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดูทั้งกายวาจา ท่าทีที่มีต่อเด็ก อันเป็นผลให้เด็กมีร่างกาย พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางการพัฒนาของชีวิตและเป็นที่ยอมรับของผู้แวดล้อม ผู้อบรมเลี้ยงดูตั้งใจอบรมสั่งสอนให้เด็กยอมรับการปฏิบัติตามเกณฑ์หรือแนวทางที่สังคมยอมรับเพื่อจะได้เติบโตขึ้นในทางที่ผู้อบรมนั้นต้องการ เช่น ต้องการให้เด็กเป็น คนเก่ง คนฉลาด มีเหตุผล มีน้ำใจไมตรี มีความขยันหมั่นเพียร มีวินัยในตนเอง วิธีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว เป็นแง่หนึ่งของการวางรากฐานทางบุคลิกภาพให้แก่เด็กซึ่งเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ของสังคม หากครอบครัวสามารถอบรมเลี้ยงดูเด็กมีอุปนิสัยและลักษณะที่ดีเป็นพื้นฐาน เด็กย่อมสามารถใช้วิจารณญาณและความคิดในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง เลือกรับวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพ

เซียร์; และอื่นๆ (Seares; & other.1957: 270-313) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดวัยเด็ก ซึ่งจะมีผลบางประการต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพของการกระทำในอนาคต ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลส่วนหนึ่งจึงเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในสถาบันครอบครัวอันเป็นสถาบันทางสังคมอันดับแรกสุดที่เด็กเป็นสมาชิก ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้เหมาะสมเพียงใดนั้น พ่อแม่จำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับการพัฒนาของเด็กในแต่ละวัย และแต่ละสถานการณ์แวดล้อม

น้ำเพชร สินทอง (2541: 6) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู ว่าการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อลูก ด้วยความรักความเอาใจใส่ มีเหตุผล

ศิริอร นพกิจ (2545: 25) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู ว่าการที่บิดามารดาหรือผู้ดูแลปฏิบัติต่อเด็กและเรียกร้องให้เด็กปฏิบัติตามและผู้อื่นในทำนองต่างๆ ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในชีวิตเด็กทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวและเลียนแบบการกระทำของผู้อบรมเลี้ยงดู

สุปราณี แก้วกระจ่าง (2546: 18) ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู ว่าการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กโดยให้ความรู้และประสบการณ์ เพื่อสนองตอบความต้องการของเด็กเอง

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง วิธีการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองปฏิบัติต่อเด็กด้วยความตั้งใจในอบรมสั่งสอนให้เด็กยอมรับการปฏิบัติตามเกณฑ์หรือแนวทางที่สังคมยอมรับเพื่อจะได้เติบโตขึ้นในทางที่ผู้อบรมนั้นต้องการ เช่น ต้องการให้เด็กเป็น คนเก่ง คนฉลาด มีเหตุผล มีน้ำใจไมตรี มีความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง เป็นคนดีของสังคม

2. ประเภทของการอบรมเลี้ยงดู

ได้มีผู้ให้ความสนใจและศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู เป็นจำนวนมาก และแบ่งประเภทของการอบรมเลี้ยงดูไว้ต่างๆ เช่น โรเจอร์ส (Rogers.1972: 127) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย กล่าวคือ บิดามารดาให้ความรักความอบอุ่น มีเหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งหรือปฏิเสธ คือ บิดามารดาไม่ให้ความเอาใจใส่ ไม่ได้รับความอบอุ่นและการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองจนเกินไป ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูที่บิดามารดาทะนุถนอมลูก เป็นผู้ทำทุกอย่างให้ลูก เด็กไม่รู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง

เฮิร์ลอค (Hurlock. 1973: 303-304) ได้แบ่งลักษณะการควบคุมวัยรุ่นของพ่อแม่ที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพในครอบครัว ออกเป็น 4 แบบดังนี้

1. แบบเข้มงวดกวดขัน ในบ้านที่เข้มงวดกวดขันจะทำให้ลูกเป็นคนที่ยอมตาม และกลัวที่ต้องรับผิดชอบต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งจะให้เกิดความขัดแย้งกับพ่อแม่ที่คาดหวังให้ความรับผิดชอบมากขึ้นตามวัย ในขณะที่ลูกที่เชื่อฟังพ่อแม่ นั้น ลูกจะเกิดความไม่พอใจขึ้นเรื่อยๆ การอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะขัดขวางไม่ให้ลูกได้เป็นตัวเองตามที่เขาต้องการ ด้วยเหตุนี้ลูกจึงสะสมความขุ่นเคืองใจอย่างรุนแรง และจะแสดงการต่อต้านโดยการไม่พูดไม่จา กับพ่อแม่หรือไม่ปรึกษาหารือ ไม่ขอคำแนะนำเมื่อเวลามีปัญหา จะทำให้เกิดความบาดหมางที่รุนแรงระหว่างลูกกับพ่อแม่ได้

2. แบบประชาธิปไตย ลูกที่ได้รับการควบคุมแบบประชาธิปไตยจะมีสัมพันธภาพที่ราบรื่นกับผู้ปกครองได้มากกว่าแบบแรก จากการที่ลูกชื่นชมและยอมรับนับถือในตัวพ่อแม่ จะทำให้ลูกอยากเข้าหาพ่อแม่เพื่อปรึกษาหารือเวลาที่มีปัญหา จึงมีทัศนคติที่ดีต่อพ่อแม่มากกว่าลูกที่ได้รับการควบคุมแบบเข้มงวดกวดขัน นอกจากนี้ลูกจะชื่นชมชีวิตในบ้าน ชื่นชมในสิ่งที่พ่อแม่ทำ และไม่ลังเลที่จะแสดงออกถึงความยอมรับนับถือและความชื่นชมที่เขามีต่อพ่อแม่ ทำให้บรรยากาศของบ้านมีความอบอุ่นและมีการยอมรับ

3. แบบปล่อยปละละเลย คือ ไม่มีการควบคุม ผลของการไม่ควบคุมแบบนี้จะทำให้ลูกไม่ยอมรับนับถือในตัวพ่อแม่ ไม่ชื่นชมยินดีในสิ่งที่พ่อแม่ทำ มีแรงจูงใจที่จะช่วยตัวเองในการดำเนินชีวิต ลูกจึงคาดหวังแบบเห็นแก่ตัว ให้พ่อแม่ทำอะไรให้ ในขณะที่เขาทำอะไรตอบแทนพ่อแม่เพียงเล็กน้อยหรือไม่ตอบแทนอะไรเลย ลูกที่ได้รับอนุญาตให้ทำอะไรตามใจทุกอย่างจะรู้สึกไม่ปลอดภัยและไม่มีเชื่อมั่นใจ เมื่อใดลูกทำสิ่งที่ผิดเขารู้สึกขุ่นเคืองใจต่อต้านพ่อแม่ และตำหนิว่าเป็นความคิดของพ่อแม่ที่ไม่แนะนำ หรือห้ามปรามเขา

4. แบบไม่สม่ำเสมอ การควบคุมไม่สม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นการควบคุมแบบผ่อนผันหรือแบบเข้มงวดกวดขัน เมื่อลูกรู้สึกว่าไม่ได้รับความยุติธรรมจากความไม่สม่ำเสมอของพ่อแม่ ลูกและญาติพี่น้องจะช่วยกันทำการต่อต้านพ่อแม่และปกป้องลูกที่ไม่ได้รับความยุติธรรมในฐานะเป็นผู้มี

ความร้อนทุกซักร้อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดบรรยากาศที่ดีในบ้าน และไม่สนับสนุนให้เกิดสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่กับลูกเสมอ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจวบปัจจนึก (2520: 5) แบ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเป็น 4 แบบ คือ

1. แบบรักสนับสนุน คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาแสดงความรักต่อลูกอย่างเปิดเผย ยอมให้ลูกมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัวและมีความเข้าใจความรู้สึกของลูกเป็นอย่างดี
2. แบบควบคุม คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาคอยบังคับควบคุมและลงโทษเมื่อลูกกระทำในสิ่งที่ตนไม่ต้องการ
3. แบบใช้เหตุผล คือ การอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาแจกแจงเหตุผลต่างๆ แก่เด็กในการสนับสนุนให้เด็กกระทำหรือห้ามปรามมิให้เด็กกระทำสิ่งใด
4. แบบลงโทษทางจิต คือ ผู้เลี้ยงดูแบบนี้จะใช้วิธีว่ากล่าวตีสอนเด็กด้วยวาจาเมื่อเด็กทำผิดหรือใช้วิธีขู่ว่าจะไม่รักและตัดสิทธิบางอย่างที่เด็กเคยมีตามปกติ

พรพิมล เจียมนาครินทร์ (2539: 156-159) ได้แบ่งลักษณะการอบรมเลี้ยงดูมีหลายลักษณะ ดังนี้

1. การเลี้ยงดูแบบรักและสนับสนุนลูก บิดามารดาประเภทนี้มักแสดงความรักความเอาใจใส่สนใจทุกซักร้อนของลูก ทำกิจกรรมร่วมกันให้ความช่วยเหลือ ให้ความสนับสนุนให้ความสำคัญแก่บุตร เด็กในครอบครัวนี้จะเห็นความสำคัญของบิดามารดายอมรับการอบรมสั่งสอนจากบิดามารดาอย่างง่าย มีความรับผิดชอบสูงไม่ทำผิดระเบียบและกฎหมาย มีความละเอียดใจให้ความร่วมมือกับผู้อื่นดี มีความซื่อสัตย์และมีความวิตกกังวลน้อย
2. การเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอธิบายเหตุผลเมื่อต้องการส่งเสริม หรือขัดขวางการกระทำของลูก รวมทั้งการให้รางวัลและการลงโทษ เพื่อให้ลูกเรียนรู้สิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ การเลี้ยงดูแบบนี้เมื่อเด็กโตขึ้นจะมีเหตุผลเชิงจริยธรรม เมื่อทำผิดจะรู้สึกละอายและยอมรับผิดมีความสามารถในการต้านทานสิ่งยั่วใจได้ การเลี้ยงดูแบบนี้เหมาะกับครอบครัวที่มีระดับเศรษฐกิจและสังคมต่ำเพราะจะสามารถทำให้เด็กมีจิตสำนึกในความสำคัญของการปฏิบัติตนในสิ่งที่ดีงามต่อไป
3. การเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย การปฏิบัติตัวของบิดามารดาเมื่อลูกทำผิดโดยใช้การดูดำดูขาว ตำหนิ ทำท่าไม่พอใจ เมินเฉย มากกว่าลงโทษด้วยการทุบตีทำร้ายให้เจ็บตัว เด็กที่ได้รับการลงโทษทางจิตใจจะไม่สบายใจ วัยรุ่นที่ได้รับการลงโทษแบบนี้มักถูกเลี้ยงดูมาแบบให้ความอบอุ่น เด็กจะมีมโนธรรมสูงเมื่อเติบโตขึ้น
4. การเลี้ยงดูแบบควบคุม บิดามารดามักจะออกคำสั่งให้ลูกทำตามและคอยดูแลอย่างใกล้ชิดว่าปฏิบัติตามหรือไม่ หากไม่ทำตามจะถูกลงโทษ จากการศึกษาพบว่า การเลี้ยงดูแบบ

ควบคุมมากจะได้ผลดีในเด็กเล็กจนถึงวัยรุ่นตอนต้นและจะได้ผลดีในเด็กหญิงมากกว่าเด็กชายและยังพบอีกว่าวัยรุ่นไทยตอนต้นที่ถูกควบคุมดูแลมากจะมีนิสัยชู้สาว มีสัมมาคารวะ เชื่อเพื่อ กตัญญูมากกว่าเด็กที่ได้รับการควบคุมน้อย อย่างไรก็ตามเมื่อเด็กเข้าสู่วัยรุ่นตอนกลางแล้วการเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยลงจะให้เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

5. การเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว มีการเปิดโอกาสให้ลูกได้ทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น ผลจากการวิจัยพบว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่เลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองช้า

6. การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดในระเบียบวินัยมากเกินไป มักเป็นครอบครัวแบบยุคสมัยเก่าที่มียศถาบรรดาศักดิ์มาแต่โบราณ มีระเบียบกฎเกณฑ์ตามประเพณีมากมายที่ต้องปฏิบัติตาม เด็กที่อยู่ในครอบครัวแบบนี้จะมีบุคลิกภาพอ่อนเร้น เก็บตัว เก็บความรู้สึกเก่ง ไม่แสดงความรู้สึกใดๆ ออกมาให้เห็นชัดเจน ในขณะที่เดียวกันเด็กจะรู้สึกหงุดหงิดกับความไร้ระเบียบของผู้อื่น

7. การเลี้ยงดูแบบตามสบาย เกิดกับครอบครัวสมัยใหม่ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูง และมีความคิดว่าการให้อิสระทุกอย่างกับเด็กเป็นสิ่งที่ดีเพื่อให้เด็กได้เติบโตตามธรรมชาติ และมีพัฒนาการเป็นแบบฉบับของตนเองอย่างไม่มีขอบเขต บิดามารดาประเภทนี้จะตามใจเด็กและให้ทุกอย่างที่เด็กต้องการ เด็กที่เติบโตมาจากการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้จะเป็นเด็กที่มีไม่มีระเบียบวินัย ไม่มีมารยาท ไม่รู้จักการเกรงใจ ทำตามใจตนเอง โดยไม่สนความรู้สึกของผู้อื่น

8. การเลี้ยงดูที่มีการปกครองไม่สม่ำเสมอ พฤติกรรมของบิดามารดาในการอบรมดูแลสั่งสอนเด็กไม่มีความคงเส้นคงวาชั้นอยู่กับอารมณ์ของบิดามารดาเป็นสำคัญ การกระทำที่ไม่ดีอย่างเดียวกันของเด็กบางครั้งก็ถูกตำหนิ บางครั้งบิดามารดาที่ไม่สนใจทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น ทำให้เด็กเกิดความไม่แน่ใจว่าเป็นพฤติกรรมที่ไม่สมควรทำจริงหรือไม่ เช่น การพูดปดเพื่อปกป้องตัวเอง การลักขโมยเงินเล็กๆ น้อยๆ ในบ้าน การหลบเลี่ยงงานในหน้าที่โดยมีข้ออ้างต่างๆ นานา เด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูในลักษณะนี้จะชอบเสี่ยงกับการกระทำที่ผิดระเบียบ บางครั้งอาจมีลักษณะของความหวาดกลัว วิดกกังวลและหนีสังคมได้เช่นกัน

9. การเลี้ยงดูชนิดที่บิดามารดาใช้อำนาจในการลงโทษอย่างรุนแรง การเลี้ยงดูในลักษณะนี้มักเกิดในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ บิดามารดาที่มีการศึกษาด้านนิยมีการลงโทษที่รุนแรงทั้งทางวาจา คือ การตำหนิ ใช้คำหยาบคายและทางการกระทำด้วยการเฆี่ยนตี ทำร้ายร่างกาย การกักขัง การให้อดอาหารหรือทำโทษในลักษณะที่ขาดเมตตาต่อเด็ก บิดามารดาในครอบครัวประเภทนี้มักจะเป็นประเภทหาเช้ากินค่ำ อึดมือกินมือ ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจระบายอารมณ์โกรธแค้นที่มีต่อสิ่งต่างๆ กับเด็กในบ้าน เด็กที่เติบโตมาในครอบครัวแบบนี้จะเป็นเด็ก

เก็บกด หวาดกลัว ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์หรือในทางตรงข้ามอาจมีพฤติกรรมก้าวร้าวระราน เป็นอันธพาลเถร เพื่อเป็นการระบายอารมณ์และชดเชยการกระทำของบิดามารดาที่โหดร้ายต่อตนเอง

10. การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หรือมีการเลี้ยงดูแบบตามบุญตามกรรม คือ การที่บิดามารดาบุตรขาดความใกล้ชิดกันแม้ว่าจะอยู่บ้านเดียวกัน บิดามารดาไม่เคยดูแลเอาใจใส่ บุตร ไม่เห็นคุณค่าของบุคคลในครอบครัว ไม่มีความมุ่งหวังในตัวบุคคล ไม่มีความกระตือรือร้น เด็กไม่มีแรงกระตุ้นจากบิดามารดา ไม่มีความรักความอบอุ่น ชีวิตของเด็กส่วนใหญ่อยู่กับพี่เลี้ยง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเช่นนี้จะสร้างลักษณะนิสัยไม่มีความพยายามในการทำงาน ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ไม่สนใจในการร่วมกิจกรรมกับผู้อื่น ไม่สนใจการเรียน เมื่อเด็กมีปัญหาจะมีแนวโน้มพึ่งยาเสพติดได้ง่าย

สุภา มาลากุล ณ อยุธยา (2533: 27-34) ได้สรุปหลักการทั่วไปในการอบรมเลี้ยงดู ไว้ดังนี้

1. เด็กทุกคนเกิดมาพร้อมด้วยพื้นฐานทางกำเนิดแตกต่าง (genetic endowment) ความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน

2. เด็กทุกคนเกิดมาในสภาพช่วยตัวเองไม่ได้เลย (complete dependency) ต้องอาศัยการเลี้ยงดูทางแม่โดยสิ้นเชิง และเรียนรู้การโต้ตอบสิ่งเร้า และการกระทำของแม่ไปที่ละอย่าง การกระทำใดได้ผลตอบสนองที่พึงพอใจก็จะกระทำซ้ำ จนเป็นนิสัยประจำตัวหรือกลายเป็นบุคลิกภาพ

3. เด็กทุกคนเจริญเติบโตจากสภาพช่วยตัวเองไม่ได้เลย ไปสู่สภาพการช่วยตัวเองได้และให้ผู้อื่นพึ่งได้ มีวุฒิภาวะ (maturity) มากน้อยแตกต่างกันสุดแต่การตอบสนองหรือการอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่แรกเกิด

4. ตลอดช่วงชีวิตในวัยเด็ก การเจริญเติบโตจะสะท้อนขึ้นลง หรือบางระยะก็ย่ำอยู่กับที่ บางระยะก็ดูเป็นเด็กกว่าอายุ บางระยะก็ดูแก่กว่าวัย หรือบางระยะดูเหมือนเดิม

5. การตอบสนองของสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมถูกต้องจังหวะ ไม่มากไม่น้อย จะทำให้เด็กพัฒนาไปตามวัยอย่างเหมาะสม

6. การมีตัวอย่างให้เลียนแบบที่เหมาะสม ทั้งในบ้านและสังคมเป็นสิ่งสำคัญ

7. การทำให้ดู ให้เห็น ให้เด็กได้ลงมือ เป็นการปลูกฝังนิสัยที่ดีกว่าพร่ำบ่นดูคำว่างเปล่า

8. การอบรมสั่งสอน การลงโทษ การให้รางวัล จะช่วยให้เกิดนิสัยที่พึงประสงค์ หากกระทำโดยผู้ที่รักเด็กและเข้าใจเด็กมากกว่ากระทำโดยคนแปลกหน้าที่ไม่รักหรือเข้าใจ ไม่มีความสัมพันธ์ที่ดีพอ

9. ท่าทีของผู้เลี้ยงดูที่เต็มไปด้วย ความรัก ความสนใจ ความเข้าใจ และการยอมรับ เด็ก มีความเที่ยงธรรมสม่ำเสมอ มีวินัย ทำให้เกิดพัฒนาที่เหมาะสมในเด็ก

10. สถาบันอื่นๆ นอกบ้าน ก็มีความหมายมากในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เช่น ครู โรงเรียน ศาสนา ตำรวจ ทหาร กฎหมาย การเมือง หากค่านิยมของสถาบันอื่นๆ ต่างจากครอบครัวมาก เด็กย่อมปรับตามได้ยาก

11. เป้าหมายที่แน่นอนในการอบรมเลี้ยงดูตามวัฒนธรรมและความนิยมของสังคมไทย เดิมนิยมให้เด็กอยู่ในโอวาท ทำตามที่บอกและสอน หรือนัยหนึ่งเชื่อผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี นิยมให้โอบอุ้มช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยกัน แต่ปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไปรวดเร็วจำเป็นต้องเปลี่ยนการอบรมเด็กให้รู้จักคิด รู้จักเลือกหรือใช้เหตุผลของตนเองมีการควบคุมตัวเอง พึ่งตัวเองมากกว่าพึ่งพาผู้อื่น จึงจะอยู่รอดในสังคมที่ภาวะเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และวิชาการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเช่นนี้

อาจกล่าวได้ว่า นักจิตวิทยาและนักการศึกษา ต่างก็แบ่งวิธีการอบรมเลี้ยงดูไว้ต่างๆ กัน ตามทัศนะของแต่ละคน ซึ่งอาจสรุปความคิดเห็นต่างๆ ดังกล่าวได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูนั้นมีอยู่ 3 แบบใหญ่ๆ ด้วยกัน คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย แบบเข้มงวดกวดขันและแบบมีเหตุผล

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบที่ทำให้ลูกรู้สึกว่าได้รั้อธิสรภาพมากจนเกินไป ได้รับการทอดทิ้ง ถูกตามใจมากจนเกินไป ไม่ได้ได้รับความรักความเอาใจใส่ ไม่ได้ให้คำแนะนำช่วยเหลือลูก โดยที่ลูกจะทำอย่างใดก็ได้ตามใจ การวิจัยทั้งในและต่างประเทศ ดังเช่นงานวิจัยของ ประดิษฐ์ เอกทัศน์ (2537: 36-37) ได้ศึกษาสภาพความเป็นไปในบ้านที่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพและพฤติกรรม การแสดงออกของลูกว่าบรรยากาศของการทอดทิ้งปล่อยปละละเลย ทำให้ลูกเป็นคนขาดระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ก้าวร้าว เจ้าอารมณ์ เห็นแก่ตัว ข่มขู่คนอื่น บรรยากาศในครอบครัวที่แตกแยก ทำให้ลูกมีพฤติกรรมเจียมเจียม ไม่สู้ หลีกหนี ซึมเศร้า ไม่มีความสุข ไม่มีความหวัง และยังสอดคล้องกับ มูสและมูส (Moos; & Moos. 1968: 1-2) ที่พบว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่ปล่อยปละละเลยบุตรธิดามากเกินไป จะทำให้เด็กมีลักษณะเผชิญปัญหาที่ไม่เหมาะสมเช่น จะแสดงอารมณ์โกรธโดยไม่มีเหตุผล หรือบางครั้งใช้รูปแบบการหลบหนี เมื่อเผชิญปัญหาและแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพื่อเรียกร้องความสนใจ และงานวิจัยของ วัลเดส (Valdes. 1970: 631-642) พบว่าเด็กที่ถูกปล่อยปละละเลยทอดทิ้งหรือควบคุมน้อย จะมีลักษณะเป็นเด็กที่มีความคับข้องใจ ก้าวร้าว ปรับตัวไม่ได้ และมีความมุงร้าย ดังเช่นงานวิจัยของ โพลีย์ (Siedman.1962: 413-415; citting Foley n.d.) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของประสบการณ์ในวัยเด็กของมารดา ในด้านความรักและความรู้สึกรับผิดชอบกับการอบรมเลี้ยงดูบุตรพบว่ามารดาที่เอาใจใส่ประคบประหงมบุตรมากเกินไป เมื่อตอนมารดายังเป็นเด็กไม่ได้รับความรักแต่ถูกฝึกให้มีความรับผิดชอบและมารดาที่ปล่อยปละ

ละเลยบุตรมากเกินไป เมื่อมารดายังเป็นเด็กไม่ได้รับความรักและไม่ได้ฝึกให้มีความรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มุสเซิน; และคนอื่นๆ (Mussen; & other. 1969: 627) ได้กล่าวถึง บิดามารดาที่ปล่อยลูกตามสบายทุกอย่าง จะไม่สามารถปลูกฝังให้ลูกมีความรับผิดชอบและเป็นตัวของตัวเองได้เลย

จากงานวิจัยจะเห็นได้ว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จะทำให้เด็กไม่ได้รับความรักความเอาใจใส่ ขาดความมีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเพื่อเรียกร้องความสนใจ อยากได้รับความสนใจอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นบิดามารดาจึงควรให้ความรักความเอาใจใส่ คอยควบคุมดูแลบ้างตามโอกาส

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน เป็นการเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่ได้รับอิสรภาพ ก้าวร้าวในเรื่องส่วนตัว ต้องการให้อยู่ในระเบียบวินัยอยู่เสมอ ดังเช่นงานวิจัยของ เพค (นภาวลัย กัมพลาศิริ. 2523; อ้างอิงจาก Peck. 1967) พบว่าครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน ทำให้เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อมารดาหรือมีความตึงเครียด ก้าวร้าว ขาดระเบียบวินัย ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชา จันท์หอม (2527) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน จะทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าวมาก ไม่มีความรับผิดชอบ และงานวิจัยของ มิลเลอร์ (Burrus. 1961: 39; cutting Muller. 1946: 37-41) พบว่าในการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบเข้มงวดกวดขันมากเกินไป จะทำให้ลูกเกิดความหงุดหงิด และคับข้องใจมากขึ้นเท่านั้น ความคับข้องใจมีผลทางบวกกับความก้าวร้าว ไม่มีระเบียบวินัย และยังขาดความรับผิดชอบ ดังเช่นที่ เรดเก (นิภา นิธยานน. 2520: 201; อ้างอิงมาจาก Radke. 1964: 11-12) ได้กล่าวว่า ถ้าหากเด็กถูกทอดทิ้งจากบิดามารดา หรือใช้วินัยมากเกินไป ควบคุมมากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้เด็กตัดสินใจ ไม่มีการแนะนำ จะทำให้เด็กเป็นคนที่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ กลายเป็นคนไม่มีความรับผิดชอบ มีความวิตกกังวล และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ ติรพัฒน์ (2517: 48-50) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมของพ่อแม่ มีความสัมพันธ์ทางลบกับความเชื่อมั่นในตัวเองและความรับผิดชอบ

จากงานวิจัยจะเห็นว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันหรือคอยควบคุม จะทำให้เด็กไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น ไม่เป็นตัวของตัวเอง ไม่กล้าคิด ไม่กล้าตัดสินใจ กลายเป็นคนขาดความรับผิดชอบ ขาดระเบียบวินัย บิดามารดาจึงควรผ่อนคลายการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันให้ลดลง เป็นแบบควบคุมน้อย จะทำให้เด็กได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ไม่เก็บกด กล้าแสดงออก มีความรับผิดชอบและมีระเบียบวินัย

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล

การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล เป็นการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นปกติ ได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ความอบอุ่น สามารถแสดงความคิดเห็น มีความเป็นตัวของตัวเอง ดังเช่นงานวิจัยของ สุณารี เตชะโชควิวัฒน์ (2527: 24) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลทำให้เด็กมีบุคลิกภาพทำอะไรชอบวางแผน มีความรับผิดชอบในตนเอง ในความประพฤติของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี หนักแน่น (2537: 24) ศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลทำให้เด็กมีบุคลิกภาพแบบทำอะไรวางแผน มีความรับผิดชอบในตนเอง ในความประพฤติของตนเอง ส่วนเด็กที่มาจากการอบรมเลี้ยงดูแบบไม่มีเหตุผลเด็กจะขาดความเป็นตัวของตัวเอง ขาดความรับผิดชอบ ขาดทักษะในการแก้ปัญหา และความคิดฝันต่างๆ อยู่ในวงจำกัด และยังมีงานวิจัยที่ยังเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล เช่น ปัทมา ศิริเวช (2541: 218) ได้ศึกษาสภาพครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นที่ทำผิดกฎหมาย พบว่าวัยรุ่นที่แก้ไขปัญหา และปรับตัวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่รับผิดชอบตนเองได้ส่วนมาก มีครอบครัวที่ให้ความรัก ความอบอุ่น ผูกพันซึ่งกันและกัน บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูด้วยความเอาใจใส่ เข้าใจยอมรับความคิดเห็นของเด็ก อย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮอฟแมน (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ; และคนอื่นๆ. 2528: 9; อ้างอิงจาก Hoffman. 1970: 339-340) ศึกษาพบว่า ในเด็กโตและเด็กวัยรุ่นที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุทำให้เด็กมีความสามารถด้านงานสิ่งต่างๆ ได้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เมื่อเด็กกระทำผิดจะรู้สึกละอายและยอมรับผิดในสิ่งที่ตนทำ ฮัคเกิล (Huckel.1984: 962) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักทะนุถนอมกับแบบทอดทิ้งไม่เอาใจใส่ พบว่า บิดามารดาที่อบรมเลี้ยงดูเด็กแบบให้การยอมรับ ทะนุถนอมเด็กและไม่ใช้ถ้อยคำรุนแรงกับเด็กจะมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับ บุคลิกภาพที่ดีของเด็ก และงานวิจัยของ สมคิด อิศระวัฒน์ (2542: 42) ได้ศึกษาลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูเด็กของคนไทย ซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง พบว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูบุตร ซึ่งมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง บิดามารดาจะเลี้ยงดูบุตรแบบให้ความรัก ความอบอุ่น ความใกล้ชิด สอนให้เป็นคนมีเหตุผล มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ฝึกบุตรให้รู้จักทำอะไรด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ลูกได้คิดตัดสินใจด้วยตนเอง บิดามารดามีบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษา จะไม่ตามใจหรือเข้มงวดกวดขัน ยอมให้แสดงความคิดเห็นและโต้แย้งได้ รับฟัง อีกทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุตร

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในต่างประเทศและภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูนั้น หากต้องการให้นักเรียนมีความรับผิดชอบได้ เกิดจากการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก ให้ความสำคัญ สนับสนุนแบบมีเหตุผล สอนให้เห็นคุณค่าในตนเอง มีความเชื่อมั่นกล้าแสดงออก

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

1. ความหมายของอัตมโนทัศน์

ได้มีนักวิชาการให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ ดังนี้

เฮอร์ลอค (Hurlock.1978: 526) กล่าวว่า อัตมโนทัศน์เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ด้านร่างกายได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปร่างหน้าตาความเหมาะสมทางเพศและด้านจิตใจได้แก่ ความสามารถ การมีคุณค่าความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

เบิร์น (Burns.1979: 352) ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ หมายถึง เจตคติส่วนบุคคลอันเกิดจากกระบวนการทางจิตวิทยาและสังคมวิทยาของแต่ละบุคคล อัตมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลประกอบด้วย 3 ส่วน คือ อัตมโนทัศน์ที่คิดว่าตนเป็นตน (Cognized-Self) อัตมโนทัศน์อย่างที่คนอื่นมอง (Other-Self) และอัตมโนทัศน์อย่างที่คิดอยากจะเป็น (Ideal-Self)

สุจิตรา วิชัยดิษฐ์ (2543: 27) ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ทศนคติและการรับรู้เกี่ยวกับตนเองของบุคคลในทุกๆ ด้าน ซึ่งจะเกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับการรับความรู้ใหม่ๆ และสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัวเขา อัตมโนทัศน์นี้จะมีการพัฒนาสูงสุดในช่วงวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นเป็นช่วงเวลาของการแสวงหาเอกลักษณ์แห่งตน หลังจากนั้นจะค่อนข้างคงที่หรืออาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ซึ่งอัตมโนทัศน์อาจจะจำแนกได้เป็น 2 ชนิดด้วยกัน คือ อัตมโนทัศน์ที่ดีและอัตมโนทัศน์ที่ไม่ดี บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ดีจะมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองในทางที่ดี เช่น คิดว่าตนเองเป็นคนมีความสามารถ ฉลาด ขยันขันแข็ง ส่วนบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ที่ไม่ดี ก็จะมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองในทางร้าย เช่น คิดว่าตนเองเป็นคนไม่มีคุณค่า ไร้ซึ่งเกียรติและพฤติกรรมที่เขาแสดงออกก็จะสอดคล้องกับอัตมโนทัศน์ของบุคคลนั้นๆ

ราตรี พัฒนรังสรรค์ (2544: 64) ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ คือ ตนในส่วนตัวเป็นความคิดเห็นที่คนเรามีต่อตนเอง หรือมองตนเองว่าเป็นคนอย่างไร ตนส่วนนี้มีอิทธิพลเป็นอย่างมากต่อความนึกคิดและการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์

ลักขณา สิริวัฒน์ (2544: 134) ให้ความหมายอัตมโนทัศน์ ว่าเป็นความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งพัฒนามาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างอินทรีย์กับสิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยวุฒิภาวะและการเรียนรู้อันเกิดจากประสบการณ์ที่บุคคลตอบสนองความต้องการนั่นเอง

จารุวรรณ นามพรม (2545: 11) ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองในด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสังคมและด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ ที่บุคคลนั้นมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ปิยะดา ชื่นครุฑ (2546: 16) ให้ความหมายของอัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด เจตคติ ความเข้าใจ การยอมรับและการประเมินเกี่ยวกับตนเอง ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ของบุคคลนั้น

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นนั้น อัตมโนทัศน์ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด ความคิดเห็น ค่านิยมหรือเจตคติของบุคคลที่มีต่อตนเองในด้านต่างๆ เป็นการรับรู้ตนเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อันเป็นผลมาจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่บุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา มีทั้งอัตมโนทัศน์ที่ดีและไม่ดีขึ้นอยู่กับ การรับรู้ตนเองในสถานการณ์แต่ละขณะ ซึ่งจะมีผลต่อความสามารถในการปรับตัว พฤติกรรมและบุคลิกภาพของ บุคคลนั้น

2. ประเภทของอัตมโนทัศน์

ชูชัย สมิติไกร (2530: 67) แบ่งอัตมโนทัศน์ตามทิศทางของความรู้สึกต่อตนเองเป็นลักษณะ คือ อัตมโนทัศน์ทางบวก และอัตมโนทัศน์ทางลบ

1. อัตมโนทัศน์ทางบวก (Positive self-concept) เป็นความรู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี เช่น คิดว่าตนเองเป็นคนมีความสามารถ ขยันขันแข็ง

2. อัตมโนทัศน์ทางลบ (Negative self-concept) เป็นความรู้สึกต่อตนเองในทางไม่ดี เช่น คิดว่าตนเองเป็นคนไม่มีคุณค่า ไม่เป็นที่ต้องการและยอมรับของใครๆ มีสติปัญญาต่ำ เกียจคร้าน

โรเจอร์ส (พรณี ช. เจนจิต. 2528: 183; อ้างอิงจาก Rogers. n.d.) เสนอทฤษฎีของอัตมโนทัศน์ว่า แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเรียกว่า “I” เป็นส่วนของตัวบุคคลที่เป็นผู้กระทำ และส่วนที่สองเรียกว่า “Me” เป็นส่วนของบุคคลที่เป็นผู้กระทำ ซึ่งทำให้บุคคลประเมินตนเองเป็นอัตมโนทัศน์ 2 ลักษณะ คือ

1. Real self-concept เป็นอัตมโนทัศน์ที่บุคคลรับรู้ตนเองอย่างตรงตามสภาพความเป็นจริง คือ ตรงตามที่ตนเองเข้าใจ การรับรู้ของตนเองนี้เกิดจากการประเมินความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองและเกิดจากการประเมินการกระทำของตนเอง

2. Ideal self-concept เป็นอัตมโนทัศน์ที่บุคคลปรารถนาที่จะเป็นไปตามอุดมคติ รวมทั้งเป็นความรู้สึกที่อยากปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งเกิดจากความปรารถนาของตนเองและเกิดจากความปรารถนาของผู้อื่นอยากให้เป็น

พิทท์ (ลำเนาวิ เรืองยศ. 2535: 11; อ้างอิงจาก Fitt. n.d.) ได้แบ่งอัตมโนทัศน์ไว้ 2 ประเภท และแต่ละประเภทจำแนกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. พิจารณาโดยใช้ตนเองเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย

1.1 อัตมโนทัศน์ด้านความเป็นเอกลักษณ์ หมายถึง ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองว่าเป็นอย่างไร เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคำถามว่า “ฉันเป็นอะไร”

1.2 อัตมโนทัศน์ด้านความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกเกี่ยวกับการยอมรับในตนเอง เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ที่เกี่ยวกับคำถามที่ว่า “ฉันรู้สึกเกี่ยวกับตนเองอย่างไร”

1.3 อัตมโนทัศน์ด้านพฤติกรรม หมายถึง การรับรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติในเรื่องต่างๆ ของตนเอง เป็นการพิจารณาอัตมโนทัศน์ด้านที่เกี่ยวกับคำถามว่า “ฉันประพฤติอย่างไร”

2. พิจารณาโดยใช้ผู้อื่นเป็นเกณฑ์ ประกอบด้วย

2.1 อัตมโนทัศน์ด้านร่างกาย หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับรูปร่างลักษณะของร่างกาย เรื่องเพศ สุขภาพ ความสามารถ และทักษะ

2.2 อัตมโนทัศน์ด้านศีลธรรมจรรยา หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับคุณค่าทางศีลธรรม ความรู้สึกเกี่ยวกับการเป็นคนดีหรือคนเลว ความสัมพันธ์ที่มีต่อศาสนา ความพึงพอใจในศาสนาของตน

2.3 อัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัว หมายถึง ความคิดเห็นของบุคคลเกี่ยวกับคุณค่าของตนเอง ความรู้สึกมั่นใจในตนเอง ประเมินค่าบุคลิกภาพของตน โดยไม่รวมลักษณะทางด้านร่างกายและความสัมพันธ์กับผู้อื่น

2.4 อัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว หมายถึง ความรู้สึกในคุณค่า ความพอใจในฐานะที่ตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว เป็นการแสดงถึงการรับรู้ตนเองว่า ใกล้เคียงหรือห่างเหินจากครอบครัว

2.5 อัตมโนทัศน์ด้านสังคม หมายถึง ความคิดเห็นที่มีต่อตนเองเกี่ยวกับความมั่นใจ และความเชื่อมั่นในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น

จากการแบ่งประเภทของอัตมโนทัศน์ ได้มีนักการศึกษาแบ่งประเภทของอัตมโนทัศน์ไว้แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละท่าน มีทั้งที่ใช้ตนเองเป็นเกณฑ์และใช้ผู้อื่นเป็นเกณฑ์และอัตมโนทัศน์ทางบวกและอัตมโนทัศน์ทางลบ

3. ความสำคัญของอัตมโนทัศน์

อัตมโนทัศน์นับว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบุคลิกภาพ บุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ต่างกัน จะมีพฤติกรรมแตกต่างกัน โรเจอร์ส (Rogers.1951: 494) กล่าวว่า การเข้าใจพฤติกรรมนั้นจะต้องศึกษาความคิดภายในบุคคลให้มากที่สุด ซึ่งปิยนันท์ สิงห์วงษา (2543: 14) อัตมโนทัศน์ คือ “ภาพ” ของตนจากตาและใจตนเองเป็นเรื่องของความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เกี่ยวกับเจตคติและการรับรู้ในทุกด้าน ซึ่งอาจเป็นจริงหรือไม่ก็ได้เป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพและพฤติกรรม เป็นการรับรู้และเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเอง ซึ่งจะเป็นการรับรู้ทั้งทางที่ดีและไม่ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่เขาได้มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือสภาพแวดล้อมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ แมคแคนเลส (Mc Candless.1967: 291) กล่าวว่า คนที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดีจะมีลักษณะอุปนิสัยที่พึงประสงค์ มีความกังวลต่ำและสามารถปรับตัวได้ดี มีความอยากรู้อยากเห็น เป็นคนเด่น มีความสัมพันธ์ในกลุ่มดี จะมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองมากกว่าบุคคลซึ่งมีอัตมโนทัศน์ไม่ดีและใช้กลวิธีป้องกันตนเองน้อยมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอัตมโนทัศน์เป็นความคิดเห็นความรู้สึกหรือความเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเองและส่งผลถึงพฤติกรรมของบุคคลด้วย หากบุคคลมีอัตมโนทัศน์ในเชิงบวกสอดคล้องกับความเป็นจริงบุคคลก็มีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมไปในทางที่ไม่ดีหรือไม่เหมาะสม การพัฒนาอัตมโนทัศน์ของบุคคลจึงมีความสำคัญยิ่ง และพรณี ช. เจนจิต (2538: 15) กล่าวถึงความสำคัญของอัตมโนทัศน์ต่อความสำเร็จในการเรียนว่า เด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก รู้ว่าตนเองเป็นผู้มีความสามารถ มักจะเป็น ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียน ในทางตรงกันข้ามเด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบ มักเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จล้มเหลวในการเรียน ดังนั้นอัตมโนทัศน์จึงเป็นตัวที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการเรียน และวัยที่เหมาะสมกับการพัฒนาอัตมโนทัศน์ คือ วัยรุ่น เพราะเป็นวัยที่กำลังก้าวจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่จึงต้องมีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อสังคม

สรุปได้ว่า อัตมโนทัศน์มีความสำคัญต่อพฤติกรรม ความสามารถในการปรับตัว บุคลิกภาพ และความสำเร็จของบุคคลเป็นอย่างยิ่ง และบุคคลที่มีอัตมโนทัศน์ที่ดี มีอัตมโนทัศน์ในทางบวกจะเป็นบุคคลที่มีความสุข มีบุคลิกภาพที่สมบูรณ์ สามารถปรับตัวอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมได้ดี

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์

4.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

โรเจอร์ (Roymond.1987; cutting Rogers. 1951) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องอัตมโนทัศน์ โดยแนวคิดของเขาได้พัฒนามาจากการรักษาคนไข้ในคลินิกของเขาเอง พบว่าการรับรู้ลักษณะนิสัยและความสามารถของบุคคล การรับรู้ที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมหรือกล่าวได้ว่าบุคคลมองตนเองอย่างไร มีความต้องการ ความเชื่อ ความรู้สึกและค่านิยมอย่างไร พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการรับรู้เหตุการณ์ในอดีตและการสั่งสมประสบการณ์ต่างๆ ให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมหรือ Life Space

เรคเลส; และไดนิทซ์ (อ้อมเดือน สดมณี. 2522: 31; Reckless; & Dinitz: 1955.) ได้ศึกษาอัตมโนทัศน์เยาวชนที่กระทำผิด โดยเลือกจากเด็กดี จำนวน 125 คน ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการวัดบุคลิกภาพ ความโน้มเอียงในการกระทำผิดและความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า คะแนนเกี่ยวกับความโน้มเอียงในการกระทำผิดต่ำ คะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมสูง

เดอิช (ปริศนา เกตรา. 2544: 74; อ้างอิงจาก Deitch. 1972) ได้ศึกษาอัตมโนทัศน์ระหว่างเด็กชายที่มีปัญหาด้านความประพฤติกับเด็กชายที่ไม่มีปัญหาด้านความประพฤติ กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กชายอายุ 15-16 ปี จำนวน 100 คน ใช้แบบวัดอัตมโนทัศน์ของเทเนสซี ผลการวิจัยพบว่า เด็กชายที่ไม่มีปัญหาด้านความประพฤติดีกว่าเด็กชายที่มีปัญหาด้านความประพฤติ

มิทเชล (Mitchell S. 1990: 33) ได้ศึกษาการกระทำผิดของเยาวชน พบว่าเยาวชนกระทำผิดจะมีพฤติกรรมที่ขัดต่อกฎหมายของเยาวชน ซึ่งถือว่าเป็นวัยที่บริสุทธิ์ยังไม่สามารถที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองอย่างไรและไม่ต้องรับโทษตามกฎหมายเช่นเดียวกับผู้ใหญ่

4.2 งานวิจัยในประเทศ

ประเทิน มหาพันธ์ (2521: 42-43) ได้ศึกษาการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน พบว่า การป้องกันและแก้ไขการกระทำผิดกฎหมายเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ต้องมีการควบคุมภายในตัวและภายนอก ได้แก่ ลักษณะภายนอกที่ผลักดันให้แสดงพฤติกรรม ได้แก่ การมีจริยธรรมต่อผู้อื่น การมีความมุ่งหวังและจุดหมายปลายทาง การมีกิจกรรมที่เหมาะสม การมีความรับผิดชอบต่อความเป็นตัวของตัวเอง

สุจิตรา วิชัยดิษฐ์ (2543: 13-139) ได้ศึกษาผลการพัฒนาอัตมโนทัศน์โดย การนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้และการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่ออัตมโนทัศน์ของเยาวชนกระทำผิดชายในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เยาวชนกระทำผิดกลุ่มที่ได้รับการพัฒนาอัตมโนทัศน์โดยการนำหลักธรรมทางพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้พร้อมกับการให้

คำปรึกษาแบบกลุ่มได้คะแนนอัตมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้เพียงอย่างเดียวและสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพียงอย่างเดียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุดารัตน์ ลิ้มเสรี (2545: 61-62) ได้ศึกษาอัตมโนทัศน์หลายมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 1 พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีอัตมโนทัศน์ด้านสังคม ด้านความสามารถ ด้านวิชาการและด้านร่างกาย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางมีอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนในระดับชั้นต่างกันและกลุ่มอายุต่างกันมีอัตมโนทัศน์ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จารุวรรณ นามพรม (2545:61-62) ได้ศึกษาอัตมโนทัศน์ของนิสิตโครงการจุฬาฯ-ชนบท พบว่า นิสิตโครงการจุฬาฯ-ชนบท มีอัตมโนทัศน์ด้านครอบครัว ด้านสังคมและด้านอัตมโนทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับสูง ส่วนอัตมโนทัศน์ด้านส่วนตัวและด้านคุณธรรม-จริยธรรมอยู่ในระดับปานกลาง

ดุฎณี ขอเจริญ (2546: 76-77) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ของนักศึกษามี 6 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคตสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับสมาชิกในครอบครัว ความคาดหวังของผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับอาจารย์และสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และชั้นปีที่ 5 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับอัตมโนทัศน์ของนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยทั้งในต่างประเทศและภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับอัตมโนทัศน์นั้น เป็นของความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง เกี่ยวกับเจตคติและการรับรู้ในทุกด้าน ซึ่งอาจเป็นจริงหรือไม่ก็ได้ เป็นตัวกำหนดบุคลิกภาพและพฤติกรรม เป็นการรับรู้และการเข้าใจที่บุคคลมีต่อตนเอง ต่อสังคม ซึ่งจะเป็นการรับรู้ทั้งทางที่ดีและไม่ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่เขาได้มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือสภาพแวดล้อมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีความเชื่อและค่านิยมที่ดีและ ผู้วิจัยได้ศึกษาอัตมโนทัศน์ 3 ด้าน คือ ด้านร่างกาย (Physical) ด้านความสามารถ (Competence) และด้านสังคม (Social)

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กันยา สุวรรณแสง (2532: 150-152) กล่าวเรื่องการรับรู้การเรียนการสอนไว้ว่า การรับรู้ที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของการเรียนรู้ เพราะการที่คนเราจะมี ความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดี จะต้องเริ่มจากการรับรู้ที่ดี ทฤษฎีของการรับรู้ได้ถูกนำมาเป็นหลักและใช้ในด้าน การศึกษาอยู่หลายประการและได้นำเอาหลักการการรับรู้ไปใช้ในการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง

มนุษย์เราจะรับรู้ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบใหญ่ 2 ประการ คือ คุณสมบัติและ ลักษณะของผู้รับรู้กับคุณสมบัติและลักษณะของสิ่งเร้าที่จะทำให้เกิดการรับรู้ การรับรู้กับการเรียน การสอนมีความสัมพันธ์กันมาก ในการที่เราจะนำความรู้เรื่องกลไกของการรับรู้ของคนไปใช้ในการ ด้านการศึกษาอยู่หลายประการ และสร้างการรับรู้ที่ดีแก่นักเรียน เราจะต้องศึกษาองค์ประกอบทั้งสอง ที่กล่าวมาแล้ว ดังนี้

1.เกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะของผู้รับรู้ คือ จะต้อง มีประสาทสัมผัสปกติ สภาพอารมณ์ปลอดโปร่ง ไม่เมื่อยเหนื่อยล้า การจะให้ผู้เรียนมีการรับรู้ได้ดีจะต้องปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1.1 จะสอนบุคคลใด ต้องเข้าใจบุคคลนั้นเสียก่อน ต้องเข้าใจสิ่งแวดล้อมของเขา ต้องเอาใจใส่ใกล้ชิดเด็กให้มาก เพื่อจะได้ทราบว่าผู้ใดมีปัญหาอะไร เช่น ความบกพร่องของ อวัยวะสัมผัส เซอรั่มปัญญาต่ำ ประสบการณ์จำกัด อารมณ์ไม่ดี แล้วแก้ปัญหาเป็นรายกรณีไป

1.2 ในการเรียนการสอนและการปกครองต้องคำนึงถึงเอกัตบุคคล ต้องช่วย นักเรียนแปลความหมายจากการสัมผัสให้ถูกต้อง ต้องทราบว่าเด็กมีความแตกต่างกันในเรื่องของ ทักษะ ประสบการณ์ สติปัญญา การสังเกตสภาพอารมณ์ การใช้เหตุผล จึงมีความสามารถในแปลได้ ไม่เท่ากัน

1.3 ก่อนทำการสอนต้องทำให้เด็กเกิดความพร้อมเสียก่อน เพื่อให้เกิดความตั้งใจ ในการเรียนมากขึ้น คำนึงถึงความต้องการ พยายามใช้สิ่งเร้า

1.4 การเรียนครั้งแรกย่อมเป็นตัวนำของการเรียนครั้งหลังๆ หากการเรียนสิ่งใด ครั้งแรกเกิดเจตคติไม่ดีแล้วต่อไปมักจะเรียนไม่ได้ดี จึงต้องพยายามสร้างสรรคิให้นักเรียนมีเจตคติที่ดี ต่อวิชาที่เรียน

1.5 การรับรู้ของคนไม่สามารถจะเปลี่ยนแปลงไปในทันที เพียงแต่เสนอประจักษ์ พยานสนับสนุนเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงต้องใช้เวลา

1.6 การศึกษาต้องเริ่มจากปัญหาของผู้เรียน การรับรู้ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของ คนย่อมจะพัฒนาจากสถานการณ์ที่มีความหมายต่อตัวเขา วิธีที่ดีต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Center) ต้องทำบทเรียนให้น่าสนใจ

1.7 ต้องพยายามให้ผู้เรียนรู้ว่าความต้องการ ค่านิยม เจตคติใดมีความสำคัญ ต่อเขา เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นตัวกำหนดที่สำคัญของการเรียนรู้ การรับรู้ของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงต่อเมื่อ มีการตรวจสอบพิจารณาความต้องการค่านิยม เจตคติ ตลอดจนความหมายต่างๆ ของประสบการณ์ที่ผ่านมา ประจักษ์พยานต่างๆ ที่สอดคล้องกับค่านิยมและความเชื่อของเขา เขาจะรับอย่างช้าๆ แต่สิ่งใด ไม่ตรงกับค่านิยมและความเชื่อถือ เขาจะปฏิเสธทันที

1.8 ถ้ามีการชมเชย การรับรู้ของคนเราจะถูกบิดเบือนไปทำให้แคบเข้า

1.9 ปัจจัยทางสรีระวิทยาเป็นตัวกำหนดการรับรู้ ครูจึงควรตระหนักในเรื่องที่ นั่ง แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ ต้องส่งเสริมสุขภาพให้ดี ต้องสนใจปัญหาด้านการรับสัมผัส ปัญหาด้าน สติปัญญา

1.10 อารมณ์ เจตคติ ความใส่ใจ มีความสำคัญต่อการรับรู้ ครูต้องสนใจปัญหา ด้านอารมณ์ ครูต้องทำบทเรียนให้น่าสนุก น่าสนใจ ไม่เครียดบีบคั้นทางอารมณ์ ใช้อุปกรณ์สื่อการสอน ที่ดี มีกิจกรรม ให้ความยุติธรรมเป็นกันเองและเมตตากรุณา

1.11 การจัดบทเรียน เริ่มต้นจากสิ่งที่เด็กมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจเสียก่อน เพื่อจะได้ใช้ความรู้เดิมแปลความหมายในสิ่งที่จะรับรู้จากบทเรียนใหม่ ฉะนั้นการที่ครูจะต้องทราบ พื้นฐาน ประสบการณ์เดิมของนักเรียนแต่ละคนจึงเป็นสิ่งสำคัญ มิฉะนั้นแล้วบางคนที่ขาด ประสบการณ์อาจจะแปลความหมายในบทเรียนใหม่ไม่ได้

1.12 หาโอกาสให้เด็กได้รับรู้ในสิ่งต่างๆ เพื่อฝึกทักษะและเพิ่มพูนความสามารถ ในการรับรู้และเป็นการเรียนรู้ไปด้วย

1.13 ครูต้องพยายามจัดหาสิ่งเร้าที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเลือกรับรู้อย่าง ถูกต้อง เช่น สื่อการสอนควรมีขนาดใหญ่พอสมควร มีความแปลกใหม่ เปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ ส่งเสริม สิ่งเร้าเกี่ยวกับบทเรียน วิธีสอน กิจกรรม สิ่งแวดล้อม ห้องเรียนถูกลักษณะแสงเสียงพอเหมาะเป็น ระเบียบ

2. เกี่ยวกับคุณสมบัติและลักษณะของสิ่งเร้าที่จะทำให้เกิดการรับรู้ การรับรู้ของ คนเรามีข้อจำกัด ในขณะเดียวกันก็รับรู้ได้ทีละสิ่งเดียว จึงเลือกรับรู้สิ่งที่ดีกว่าแปลกใหม่ เด่น น่าสนใจ จึงนำสิ่งเหล่านี้มาเป็นหลักในการเรียนการสอน

2.1 การเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหว ถ้าครูสอนแบบน้ำเสียงราบเรียบเป็น ระดับเดียวไปเรื่อยๆ พุดแบบเสียงราบเรียบ ผู้พุดแบบมีเสียงหนักเบาไม่ได้ อุปกรณ์การสอน ภาพยนตร์ ดีกว่าภาพนิ่ง มีกิจกรรมหลายๆ ชนิดเปลี่ยนเวียนไปบ้างดีกว่ากิจกรรมจำเจ

2.2 การกระทำซ้ำๆ ตอนใดสำคัญต้องพุดซ้ำๆ ย้ำหลายๆ ครั้ง

2.3 สิ่งเร้าแปลกใหม่ กิจกรรมใหม่ อุปกรณ์ใหม่ เป็นที่น่าสนใจมากกว่า

2.4 ขนาดและความเข้ม ครูที่เสียงดังชัดเจน เด็กสนใจมากกว่าเสียงเบาๆ อูบอิบ จะเห็นได้ว่า การรับรู้มีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก เพราะการรับรู้ที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ ในการที่จะให้เด็กได้รับรู้ในเรื่องใดนั้นครูต้องคำนึงถึง คุณสมบัติและลักษณะของผู้รับรู้ คุณสมบัติและลักษณะของสิ่งเร้าที่จะทำให้เกิดการรับรู้ด้วย เพื่อให้เด็กเกิดการรับรู้ได้ดี

ทิสนา แชมมณี (2542: 1-17) เป็นผู้เสนอแนวความคิดการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีจุดเน้นอยู่ที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม

การจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญเกิดจากแนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษา 5 ประการ ได้แก่

1. แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism)
2. แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่ม (Group Process)
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness)
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning)
5. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

แนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (Physical Participation) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของนักเรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและเกิดการเรียนรู้ กิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเคลื่อนไหวตามความเหมาะสมกับวัยและระดับความสนใจของนักเรียน

2. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญา (Intellectual Participation) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่ท้าทายความคิด กระตุ้นสมองของนักเรียนเกิดการเคลื่อนไหว มีความจดจ่อและสนุกที่จะคิด โดยเรื่องนั้นจะต้องไม่ง่ายและไม่ยากเกินไป ซึ่งถ้าง่ายเกินไปก็จะไม่ท้าทาย ไม่ต้องใช้ความคิดมาก แต่ถ้ายากเกินไปนักเรียนจะเกิดความท้อถอย ครูจะต้องหาประเด็นการคิดที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน

3. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว เรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมต่างๆ การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางสังคม

4. กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotional Participation) เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของนักเรียนทำให้การเรียนรู้เกิดความหมายต่อตนเอง กิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของนักเรียนจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประสบการณ์และความจริงของนักเรียน เช่น เมื่อครูให้นักเรียนเปลี่ยนนิริยาบถ เปลี่ยนกิจกรรม นักเรียนจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกตามมา เช่น พอใจ ไม่พอใจ เฉยๆ เมื่อครูให้คิดแก้ปัญหา นักเรียนจะเกิดอารมณ์สนุก ทำท่ายหรืออาจเกิดอารมณ์หงุดหงิด เครียด กังวลก็ได้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างเหมาะสมกับวัยวุฒิภาวะ และความสนใจของนักเรียน ทำท่ายความคิดสติปัญญาของนักเรียนสามารถกระตุ้นให้นักเรียนใช้ความคิดได้อย่างเต็มที่ช่วยให้นักเรียนมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัวและกิจกรรมใดที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของนักเรียนจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์และสังคมของนักเรียนไปพร้อมๆ กัน

กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกายอารมณ์และจิตใจ กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย ให้ออกาสนักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะและความสนใจของนักเรียน คือ

1.1 การเคลื่อนไหวอวัยวะกล้ามเนื้อมัดย่อย เช่น กิจกรรมการเขียน การฟัง การพูด การวาดภาพ การพับกระดาษ การขีดหุ่น การร้อยมาลัย การร้องเพลง

1.2 การเคลื่อนไหวอวัยวะกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น กิจกรรมการย้ายกลุ่ม ย้ายเก้าอี้ จัดโต๊ะ การกระโดด การวิ่ง การเล่นเกม

การให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกาย หมายถึง การจัดกิจกรรมที่มีลักษณะหลากหลาย เอื้ออำนวยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายช่วยให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ มีความกระฉับกระเฉง ตื่นตัว ไวต่อการรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมต่างๆ

2. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ กิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีลักษณะที่กระตุ้นและท้าทายความคิดของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความผูกพัน จดจ่อกับสิ่งที่คิด การเรียนรู้ทางสติปัญญาแบ่งได้ 2 ประเภท คือ

2.1 การเรียนรู้เนื้อหาความรู้ต่างๆ (Contents of Knowledge) แนวคิดที่ได้รับความนิยม คือ แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) เชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้องงามขึ้นไปเรื่อยๆ การสรรค์สร้างความรู้จะต้อง

มีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ จุดมุ่งหมายหรือความต้องการของนักเรียน ความรู้เดิมของนักเรียนและสาระหรือสิ่งใหม่ที่จะเรียนรู้ โครงสร้างทางสติปัญญาของนักเรียนจะประกอบด้วย

2.1.1 ความรู้เดิม หรือโครงสร้างความรู้เดิมที่มีอยู่

2.1.2 ความรู้ใหม่ ได้แก่ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ ความรู้สึก ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่บุคคลรับเข้าไป

2.1.3 กระบวนการทางสติปัญญา ได้แก่ กระบวนการทางสมองที่ใช้ในการทำความเข้าใจความรู้ที่รับมาและใช้ในการเชื่อมโยงปรับความรู้เดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

2.2 การให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตามแนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism) เป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ โดยการให้นักเรียนได้คิด ได้สร้างความรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการที่สำคัญ ดังนี้

2.2.1 ให้นักเรียนทบทวนความรู้เดิม

2.2.2 ให้นักเรียนได้แสวงหา รวบรวม ข้อมูลและประสบการณ์

2.2.3 ให้นักเรียนได้ศึกษา คิดวิเคราะห์ และสร้างความหมายข้อมูล

ประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยใช้ทักษะกระบวนการต่างๆ

2.2.4 ให้นักเรียนได้สรุปและจัดระเบียบความรู้ ข้อมูล หรือจัดโครงสร้างความรู้ด้วยตนเอง

2.2.5 ให้นักเรียนได้แสดงออกในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ อย่าง

หลากหลาย

2.3 การเรียนรู้ทักษะกระบวนการหรือทักษะทางสติปัญญาต่างๆ ในอดีตการศึกษาจะเน้นให้นักเรียนรู้เนื้อหาเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้และวัดผลประเมินผลด้านเนื้อหา ความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ปัจจุบันนักการศึกษาเห็นว่าเนื้อหาความรู้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และมีมากขึ้นเรื่อยๆ นักเรียนไม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้หมด ต้องเลือกสรรสิ่งที่ตนสนใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม นักเรียนสามารถแสวงหาและศึกษาได้ด้วยตนเอง แนวคิดในเรื่องการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ เป็นเรื่องที่ควรส่งเสริมและต้องฝึกฝนให้นักเรียนมีทักษะทางสติปัญญาหรือทักษะกระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ดังนี้

2.3.1 ทักษะการแสวงหาความรู้และการศึกษาดด้วยตนเอง ได้แก่ การสืบค้นแหล่งความรู้ การอ่าน การฟัง การตั้งคำถาม การจับใจความสำคัญ การจดบันทึก การประมวลความรู้ การจัดทำผังความรู้ การเขียน การอธิบายและการสรุป

2.3.2 ทักษะการศึกษาดด้วยตนเอง

2.3.3 ทักษะการคิดและกระบวนการคิด ได้แก่ การตั้งสมมติฐาน การพิสูจน์ การสรุปอ้างอิง กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดริเริ่ม สร้างสรรค์

2.3.4 ทักษะการจัดการ

2.3.5 ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญาควรจัดให้ครอบคลุมการเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหาความรู้และทักษะกระบวนการที่จะต้องใช้ในการเรียนรู้

3. เพื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางสังคมและอารมณ์ กิจกรรมการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ในอดีตครูทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ครูเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ แต่ปัจจุบันแหล่งความรู้มีหลากหลาย ครูอาจไม่ใช่แหล่งความรู้ที่สำคัญก็ได้ การเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นจากการรับรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความรู้ต่างๆ หากครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวจะช่วยให้นักเรียนได้รับข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น การเรียนรู้ของนักเรียนจะขยายออกไปอย่างกว้างขวาง แหล่งความรู้ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนมีดังนี้

3.1 บุคคลแวดล้อม ได้แก่ ครู เพื่อน บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน

3.2 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สถานที่ต่างๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น ห้องสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์

3.3 สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ สวนสาธารณะ ป่า ต้นไม้ อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง ลำธาร

3.4 สิ่งแวดล้อมทางด้านสื่อ สื่อทัศนวัสดุและเทคโนโลยีต่างๆ ได้แก่ ตำรา หนังสือวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ป้ายโฆษณา รายการวิทยุ โทรทัศน์ เสียงตามสาย เกมคอมพิวเตอร์

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากได้ผ่านกระบวนการคิด การกลั่นกรอง โดยนักเรียนเองจะทำให้เกิดความเข้าใจและจำในสิ่งที่ตนเรียนรู้ได้ดี นักเรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้โดยอาศัยการฝึกฝน นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application) ในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลายทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจและเกิดความชำนาญในการที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

เมื่อนักเรียนได้ดำเนินการตามบทบาทข้างต้นแล้ว ผู้เรียนจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่จำเป็นในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นดังนี้

1. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างกระตือรือร้น
2. ให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการดำเนินงาน/กิจกรรมต่างๆ ร่วมกับกลุ่ม เช่น การแสวงหาข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการสรุป ซึ่งผู้เรียนต้องรับผิดชอบต่อมากมายและยังต้องใช้ความคิดอย่างหนัก
3. รับฟัง พิจารณาและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
4. ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ ปฏิสัมพันธ์ ได้ตอบ คัดค้าน สนับสนุน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความรู้สึกของตนกับผู้อื่น
5. แสดงความสามารถของตน และยอมรับความสามารถของผู้อื่น
6. ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ
7. เรียนรู้จากกลุ่ม และช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้

นวลจิตต์ ชาวเกียรติพงษ์ (2542: 16-17) ได้ให้รายละเอียดองค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ไม่ได้หมายความว่าจำเป็นต้องได้ความรู้ที่เป็นเรื่องใหม่ที่ไม่เคยรู้มาก่อน แต่ถ้าได้ถึงขนาดนั้นก็นับว่าวิเศษสุด ตัวอย่างมีมาแล้ว คือ การที่มนุษย์รู้ว่าโลกนี้มีลักษณะกลมไม่แบนอย่างที่เคยเชื่อ หรือการรู้ว่าโรคต่างๆ ที่เกิดจากเชื้อโรคไม่ได้เกิดขึ้นมาเองซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์อีกมากมาย ดังที่ได้ทราบกันดีอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามการรู้เพิ่มจากสิ่งเดิมที่รู้อยู่แล้วก็ถือว่าการสร้างความรู้ได้แล้ว ตามหลักทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ มนุษย์มีโครงสร้างสติปัญญาที่เรียกว่า Schema ซึ่งสามารถงอกงามได้ด้วยการเกิดปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยพอกขยาย (Assimilation) และปรับให้เหมาะสม (Accommodation) อาจทำให้เกิดโครงสร้างใหม่ที่ต่างไปจากเดิม ทั้งสองกรณีก็ถือว่าการสร้างความรู้ได้

2. การมีโอกาสปฏิสัมพันธ์และการเรียนรู้จากผู้อื่น หมายถึง นักเรียนจะมีกิจกรรมพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือความรู้กันภายในกลุ่ม ในห้องเรียน ในโรงเรียน หรือในชุมชนที่นักเรียนอยู่เรียกว่าเป็นการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งนอกจากจะได้ความรู้แล้วยังจะมีโอกาสเกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันในสังคม หรือการปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ คือ ได้มีโอกาสรับรู้ความรู้สึกต่อสิ่งต่างๆ หรือมีอารมณ์ร่วมต่อเหตุการณ์ดังกล่าวได้ด้วยตนเอง

3. การได้มีการเคลื่อนไหวทางร่างกาย หมายถึง นักเรียนได้มีโอกาสแสดงบทบาทในกิจกรรมการเรียนการสอนได้เคลื่อนไหวร่างกายทำให้ระดับกระเหงตื่นตัวอยู่ตลอดเวลา นักเรียนจะมีโอกาสได้มีส่วนร่วมทางร่างกาย

4. การได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการ หมายถึง นักเรียนได้มีโอกาสใช้กระบวนการเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ถึงความรู้สึกสมัครสมานสามัคคี รักใคร่ จากการทำกิจกรรมร่วมมือร่วมแรงทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์หรือการได้รับความรู้จากการตอบคำถามของครูผู้สอนหรือการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้สึกจากเพื่อน นักเรียนจะมีโอกาสได้มีส่วนร่วมทางสังคมและอารมณ์

5. การมีโอกาสได้นำความรู้ไปใช้ หมายถึง นักเรียนมีโอกาสนำความรู้ที่สร้างขึ้นเองไปใช้ประโยชน์ในสถานการณ์อื่นที่มีความคล้ายคลึง หรือเกี่ยวข้องกันเป็นการได้ทดสอบความรู้ นำมาซึ่งความภาคภูมิใจ ความพอใจเป็นแรงเสริมให้อยากเรียนรู้ต่อไปอีก

กระบวนการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญมีตัวบ่งชี้การเรียนการสอนของนักเรียน 9 ข้อ และตัวบ่งชี้การสอนของครู 10 ข้อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541: 10)

ตัวบ่งชี้การเรียนของนักเรียน

1. นักเรียนมีประสบการณ์ตรงกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. นักเรียนฝึกปฏิบัติจนค้นพบความถนัดและวิธีการของตนเอง
3. นักเรียนทำกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม
4. นักเรียนฝึกหัดอ่านหลากหลายและสร้างสรรค์จินตนาการ ตลอดจนได้แสดงออกอย่างชัดเจนและมีเหตุผล
5. นักเรียนได้รับการเสริมแรงให้ค้นหาคำตอบแก้ปัญหาทั้งด้วยตนเองและร่วมด้วยช่วยกัน
6. นักเรียนได้ฝึกค้น รวบรวมข้อมูล และสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง
7. นักเรียนเลือกทำกิจกรรมตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเองอย่างมีความสุข
8. นักเรียนฝึกตนเองให้มีวินัย และรับผิดชอบในการทำงาน
9. นักเรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงและยอมรับผู้อื่น ตลอดจนค้นหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของคุณ

1. ครูเตรียมการสอนทั้งเนื้อหาและวิธีการ
2. ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลูกเร้าหัวใจและส่งเสริมแรงให้นักเรียน

เกิดการเรียนรู้

3. ครูเอาใจใส่นักเรียนเป็นรายบุคคล และแสดงความเมตตาต่อนักเรียนอย่างทั่วถึง
4. ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์
5. ครูส่งเสริมให้นักเรียนฝึกหัด ฝึกทำ และฝึกปรับปรุงตนเอง
6. ครูส่งเสริมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกลุ่ม พร้อมทั้งสังเกตส่วนดีและ

ปรับปรุงส่วนด้อยของนักเรียน

7. ครูใช้สื่อการสอนเพื่อฝึกความคิด การแก้ปัญหา และการค้นพบความรู้
8. ครูใช้แหล่งเรียนรู้หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง
9. ครูฝึกฝนกิจกรรมรายาท และวินัยตามวิถีวัฒนธรรมไทย
10. ครูสังเกตและประเมินพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้การสอนของคุณทั้ง 10 ข้อ อาจสรุปได้ว่าครูผู้สอนจะต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือเป็นผู้จัดประสบการณ์และจัดสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

2.1 งานวิจัยในต่างประเทศ

เอลไคน์; และคนอื่นๆ (Elkind; & others. 1964: 81-90) ได้ศึกษาการรับรู้ในเด็กอายุระหว่าง 4-9 ปี จำนวน 195 คน โดยให้เด็กดูรูปภาพที่ใช้ รูปสัตว์ ผลไม้ และสิ่งของอื่นๆ มาประกอบเป็นรูปใหม่ แล้วให้เด็กตอบว่ารูปที่เห็นเป็นรูปอะไร พบว่าเด็กเล็กจะสนใจเฉพาะส่วนย่อยของรูปโดยไม่รับรู้ถึงภาพรวม และความสามารถในการรับรู้ในส่วนนี้จะเพิ่มขึ้นตามระดับอายุของเด็ก

2.2 งานวิจัยในประเทศ

เบญจพร สมานมาก (2540:70-79) ได้ศึกษาผลของการจัดละครสอดเสริมจริยธรรมและการสนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย อายุ 5-6 ปี โรงเรียนอนุบาลบุรีรัมย์ จำนวน 45 คน พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดละครสอดเสริมจริยธรรม กิจกรรมสนทนาเสริมจริยธรรมและกิจกรรมแบบปกติ มีการรับรู้ทางจริยธรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่ พบว่าคะแนนเฉลี่ยการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็ก

ปฐมวีย์ที่ได้รับการจัดกิจกรรมละครสดเสริมจริยธรรมแตกต่างจากกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาเสริมจริยธรรมและกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาจริยธรรมและกิจกรรมแบบปกติแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ถมรัตน์ บุญญานิตย์ (2541: 80-83) ได้ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 6 พบว่า ความสนใจใฝ่เรียนของนักเรียนไม่เท่ากัน เช่น ไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ขาดความรับผิดชอบไม่สนใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 42.60 ของผู้ตอบ รองลงมา คือ ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนและมีจำนวนไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 21.05

กนกกร แก้วพวง. (2544:76-77) ได้ศึกษาการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของคะแนนจากแบบทดสอบจิตวิทยาปัญหาคณิตศาสตร์ที่วัดจากแบบสอบถามวัดการรับรู้ในกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนสุเหร่าใหม่ จำนวน 35 คน พบว่าเมื่อใช้การวัดการรับรู้ในกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ด้านการสอนในชั้นเรียนการทำงานกลุ่ม การทำการบ้าน และการทำแบบทดสอบย่อยเป็นเกณฑ์ในการหาความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของคะแนนจากแบบทดสอบจิตวิทยาปัญหาคณิตศาสตร์ ที่วิเคราะห์จากนักเรียนทั้งหมดจะมีค่าค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อใช้คะแนนรวมทุกด้านของกิจกรรมเป็นเกณฑ์วิเคราะห์จากกลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ จะมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ถ้าวิเคราะห์เป็นรายด้านและจำแนกตามกลุ่มนักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ จะมีค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของคะแนนจากแบบทดสอบจิตวิทยาปัญหาคณิตศาสตร์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

นงศ์ แน่นอุดร (2545: 103-104) ได้ศึกษาการศึกษาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2544 ของครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 267 คน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2544 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการจัดการเรียนการสอน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 5 ข้อ พบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษโดยรวมเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่สอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมและรายชั้น 4 ชั้นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ

สุกัลยา พัวสุขมโนกุล (2545: 83-84) ได้ศึกษาการฝึกสมรรถภาพทางสมองด้านมิติสัมพันธ์ที่มีต่อความสามารถด้านการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสามเสนนอก กรุงเทพมหานคร จำนวน 90 คน พบว่า นักเรียนแต่ละกลุ่มที่ได้รับการฝึกสมรรถภาพทางสมองด้านมิติสัมพันธ์ด้วยวิธีฝึกที่ให้นักเรียนหาคำตอบด้วยตนเอง และให้นักเรียนหาคำตอบจากตัวเลือกที่กำหนดให้มีความสามารถด้านการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กฤติยา เดชทวิสุทธิ์ (2546: 81-82) ได้ศึกษาความรู้ตามการรับรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 จำนวน 337 คน พบว่า ความรู้ตามการรับรู้ เจตคติและพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 อยู่ในระดับมาก และครูที่มีเพศและพฤติกรรมการสอนต่างกันจะมีความรู้ตามการรับรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการสอนของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ไม่แตกต่างกัน

ณัฐกาญ เอื้อสุวรรณ (2546: 74) ได้ศึกษาการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วย วิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักและวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ศึกษา กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนบางชัน (ปลื้มวิทยานุสรณ์) แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมศักดิ์ นุชมิตร. (2547: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ พบว่า นักเรียนที่เรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความรับผิดชอบต่อสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า การรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ สามารถทำงานเป็นทีม ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากกว่าปกติและยังสอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้สอนจะต้องพัฒนากระบวนการสอนที่มีประสิทธิภาพและจัดกิจกรรมโดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้คิดเป็นทำเป็น มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อสังคม แก้ปัญหาเป็น รักการอ่านและเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์ เขต 2 จำนวน 12 โรงเรียน ห้องเรียน 142 ห้อง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2,181 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1,635 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1,661 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 5,477 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์ เขต 2 จำนวน 6 โรงเรียน ห้องเรียน 18 ห้อง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 203 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 194 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 192 คน รวมจำนวนนักเรียนทั้งหมด 589 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Random Sampling) มีขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 จากโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์ เขต 2 สุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) มีขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และโรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม (Sampling Unit) ตามเกณฑ์ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 2,500 คนขึ้นไป
โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,500 – 2,499 คน
โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 500 – 1,499 คน
โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 – 499 คน

ดังรายละเอียดตามตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนโรงเรียน จำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน	จำนวนห้องเรียน	จำนวนนักเรียน
ใหญ่พิเศษ	1	31	1,476
ใหญ่	2	40	1,492
กลาง	8	68	2,399
เล็ก	1	4	110
รวม	12	143	5,477

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2

ขั้นที่ 2 สุ่มห้องเรียนจากโรงเรียนแต่ละขนาดในขั้นที่ 1 ด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ระดับชั้นเรียนเป็นชั้น (Strata) และห้องเรียนเป็นหน่วยการ สุ่ม (Sampling Unit) ดังรายละเอียดตามตาราง 3

ตาราง 3 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียนและระดับชั้นเรียน

ขนาดโรงเรียน	โรงเรียน	ระดับชั้นเรียน			รวม(คน)
		ม. 4(คน)	ม. 5(คน)	ม. 6(คน)	
ใหญ่พิเศษ	ประโคนชัยพิทยาคม	1(45)	1(42)	1(39)	3(126)
ใหญ่	กระสังพิทยาคม	1(38)	1(35)	1(33)	3(106)
กลาง	ลำดวนพิทยาคม	1(33)	1(27)	1(29)	3(89)
กลาง	ไพศาลพิทยาคม	1(30)	1(31)	1(29)	3(90)
กลาง	เมืองตลุงพิทยาสรรพ์	1(32)	1(36)	1(35)	3(103)
เล็ก	สูงเนินพิทยาคม	1(25)	1(23)	1(27)	3(75)
รวม		6(203)	6(194)	6(192)	18(589)

การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และโรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม (Sampling Unit) ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อาศัยการกำหนดขนาดของความคลาดเคลื่อน (Limit of Error) และระดับความเชื่อมั่น (Level of Confidence : $1 - \alpha$) 95% ($\alpha = .05$) ในการประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร โดยอาศัยข้อมูลในการประมาณค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ขนาดของความคลาดเคลื่อน ($e = z_{.05/2} s_{\bar{X}}$) เท่ากับ 1 คะแนน จากคะแนนเต็มของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งผู้วิจัยถือว่าขนาดของความคลาดเคลื่อนที่กำหนดขึ้นนี้เป็นขนาดที่เพียงพอที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ในการตัดสินใจในกรณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

2. ค่าประมาณความแปรปรวนของประชากร (σ^2) ได้จากการนำแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 104 คน จำนวน 59 ข้อ พบว่า คะแนนความแปรปรวนที่ได้มีค่าเท่ากับ 74.80, 152.03, 225 และ 44.49 ตามลำดับ จากนั้นผู้วิจัยได้นำค่าความแปรปรวนนี้ไปประมาณค่าของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อแบ่งขนาดโรงเรียนเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้คำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย โดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ประมาณค่าเฉลี่ยของประชากร ด้วยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) (มยุรี ศรีชัย. 2538: 105) ดังนี้

$$n = \frac{\sum_{g=1}^k \frac{N_g^2 S_g^2}{W_g}}{\frac{N^2 e^2}{Z_{\alpha/2}^2} + \sum_{g=1}^k N_g S_g^2}$$

เมื่อ	n	แทน	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	แทน	จำนวนประชากร
	k	แทน	จำนวนขนาดของโรงเรียน (4 ขนาด)
	S_g^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของคะแนน
	e	แทน	ความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า ($Z_{.05/2}S_{\bar{X}}$)
	N_g	แทน	จำนวนนักเรียนในแต่ละชั้น
	W_g	แทน	$\frac{N_g}{N}$

จากข้อมูลจำนวนประชากรและข้อมูลในข้อ 1 และ ข้อ 2 เมื่อทำการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแล้วได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 527 คน เนื่องจากผู้วิจัยใช้นักเรียนทั้งชั้นเรียนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 589 คน หลังจากคัดเลือกแบบวัดฉบับที่สมบูรณ์ได้ 503 ชุด โดยได้จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 171 ชุด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 170 ชุด และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 162 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.40

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้แบบวัดจำนวน 4 ฉบับ คือ

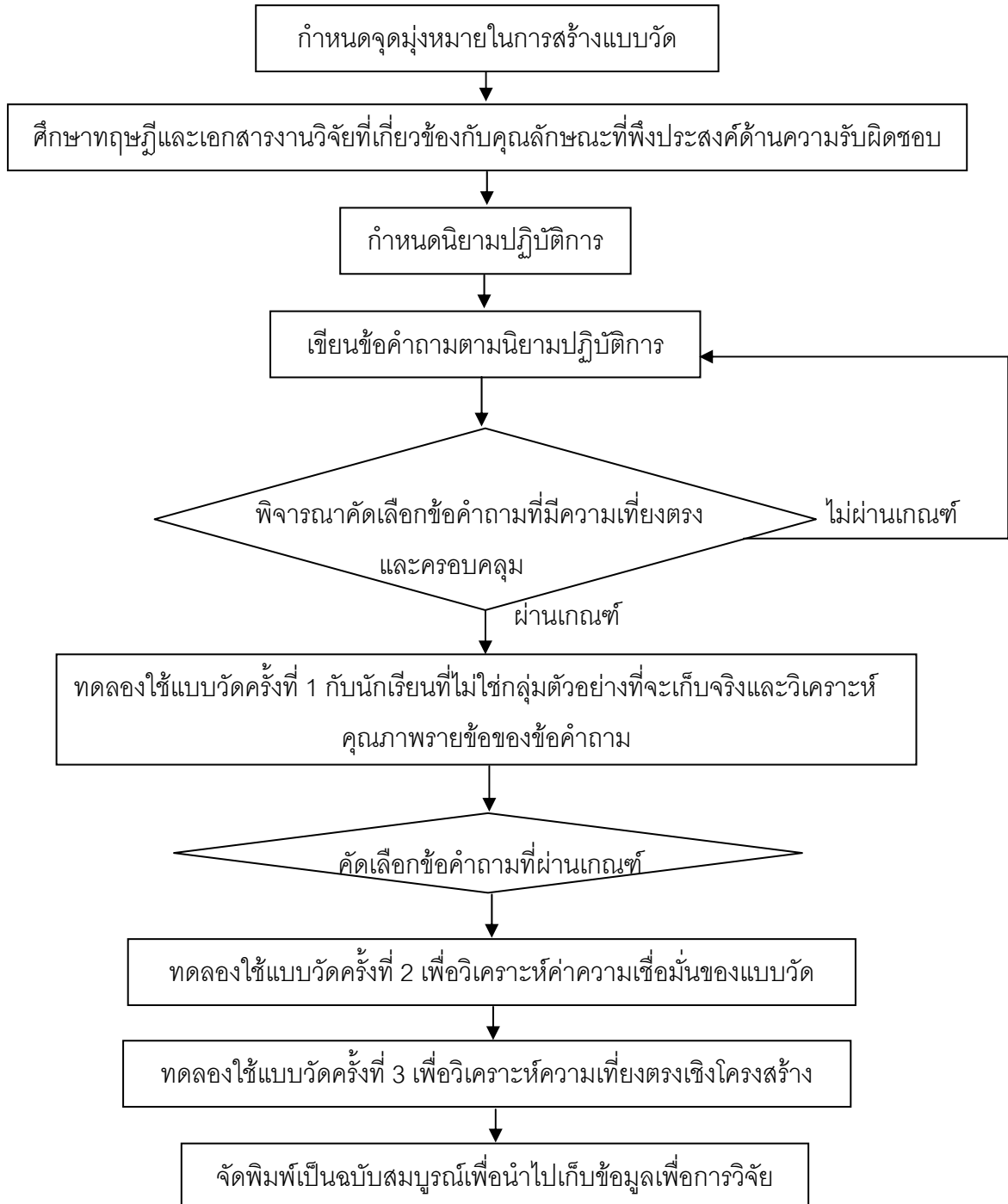
1. แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเป็นแบบวัดชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก จำนวน 59 ข้อ ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .20-.68 และมีค่าความเชื่อมั่น .93
2. แบบวัดการอบรมเลี้ยงดู ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดของน้ำเพชร สินทอง (2541: 65-66) มีค่าอำนาจจำแนก (t) ระหว่าง 3.04-8.21 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 โดยการปรับปรุงภาษาเพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 30 ข้อ โดยทำการทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 คือ โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม โรงเรียนกระสังพิทยาคม โรงเรียนชุมแสงพิทยาคม และโรงเรียนสูงเนินพิทยาคม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 104 คน และเก็บเครื่องมือในวันที่ 22 พฤษภาคม 2549 เวลา 09.50-10.00 น. ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .25-.60 และมีค่าความเชื่อมั่น .82

3. แบบวัดอัถมโนทัศน์ ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดอัถมโนทัศน์ของ ดรุณี ขอเจริญ (2546: 104-106) มีค่าอำนาจจำแนก (t) ระหว่าง 6.35-8.83 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 โดยการปรับปรุงภาษาให้เหมาะสมกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีจำนวน 45 ข้อ โดยได้ทำการทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 คือ โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม โรงเรียนกระสังพิทยาคม โรงเรียนชุมแสงพิทยาคม และโรงเรียนสูงเนินพิทยาคม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 104 คน และเก็บเครื่องมือในวันที่ 22 พฤษภาคม 2549 เวลา 13.15-13.25 น. ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .23-.53 และมีค่าความเชื่อมั่น .84

4. แบบวัดการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นางค์ แน่นอุดร (2545: 119-124) มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .40-.88 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .89 โดยผู้วิจัยได้พัฒนาโดยการปรับปรุงภาษาให้เหมาะสมกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 จำนวน 40 ข้อ โดยทำการทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 คือ โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม โรงเรียนกระสังพิทยาคม โรงเรียนชุมแสงพิทยาคม และโรงเรียนสูงเนินพิทยาคม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 104 คน เก็บเครื่องมือในวันที่ 22 พฤษภาคม 2549 เวลา 13.30-13.40 น. ซึ่งมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .24- .58 และมีค่าความเชื่อมั่น .93

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

การสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

จากภาพประกอบ 2 เป็นขั้นตอนการสร้างเครื่องมือคือ แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ซึ่งสร้างขึ้นเป็นแบบสถานการณ์ 3 ตัวเลือก โดยมีรายละเอียดของวิธีการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. กำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

2. ศึกษาทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบที่ได้สังเคราะห์จากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ศึกษาจากการสังเคราะห์ของกระทรวงศึกษาธิการ (2542: 26)

3. จากการศึกษาในขั้นที่ 2 นำมาเขียนนิยามตามลักษณะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

4. สร้างข้อคำถามตามนิยามปฏิบัติการ โดยให้ครอบคลุมโครงสร้างของนิยามปฏิบัติการ เป็นชนิดสถานการณ์ ที่มีตัวเลือก 3 ตัวเลือก โดยให้ 1 คะแนน หมายถึงลักษณะสถานการณ์ที่บ่งถึงความรับผิดชอบน้อย ให้ 2 คะแนน หมายถึงลักษณะสถานการณ์ที่บ่งถึงความรับผิดชอบปานกลาง และให้ 3 คะแนน หมายถึงลักษณะสถานการณ์ที่บ่งถึงความรับผิดชอบสูง จำนวน 105 ข้อ โดยสร้างข้อคำถามให้ ครอบคลุมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม และด้านความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียวตามความรู้สึกหรือ การปฏิบัติที่แท้จริงของผู้ตอบ

5. นำแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบไปวิพากษ์และปรับแก้ข้อคำถามกับอาจารย์ผู้ควบคุมปริญญาโท

6. ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) เพื่อพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและครอบคลุมเนื้อหา ตลอดจนการใช้ภาษาที่ใช้ในการเขียนข้อคำถาม โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป ซึ่งผลการพิจารณาพบว่า ข้อคำถามที่ใช้ได้ จำนวน 104 ข้อ และได้ทำการปรับแก้ข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญพร้อมทั้งคัดเลือกข้อคำถามเพื่อทำการทดลองใช้ครั้งที่ 1 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง .86-1.00

7. นำแบบวัดที่แก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ครั้งที่ 1 (Try out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โดยทำการทดลองใช้กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 คือ โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม โรงเรียนกระสังพิทยาคม โรงเรียนชุมแสงพิทยาคม และโรงเรียนสูงเนินพิทยาคม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 104 ทำการเก็บเครื่องมือในวันที่ 22 พฤษภาคม 2549 จากเวลา 08.15-09.45 น.จากนั้นนำผลที่ได้จากการตอบแบบวัดมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก จากใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม และผู้วิจัยคัดเลือกไว้ได้ จำนวน 70 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .21-.64

8. นำแบบวัดที่ได้ในข้อที่ 7 ไปทดลองใช้ครั้งที่ 2 (Try out) กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนชุมแสงพิทยาคม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 28 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 35 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 37 คน รวมจำนวนนักเรียน จำนวน 100 คน ทำการเก็บเครื่องมือในวันที่ 25 พฤษภาคม 2549 เวลา 08.15-09.15 น. จากนั้นนำผลที่ได้จากการตอบแบบวัดมาหาค่าเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93

9. ทดลองใช้ครั้งที่ 3 (Try out) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนห้วยราชพิทยาคม เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 78 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 75 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 82 คน รวมจำนวน 234 คน และโรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 90 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 90 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 92 คน รวมจำนวน 279 คน รวมทั้งสิ้น 513 คน ทำการเก็บเครื่องมือในวันที่ 30-31 พฤษภาคม 2549 จากเวลา 08.15-09.15 น.โดยแสดงผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงตามโครงสร้างแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

10. จัดพิมพ์เป็นแบบวัดฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก จำนวน 59 ข้อ

คำชี้แจง

1. แบบวัดฉบับนี้มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียน และตอนที่ 2 เป็นแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ชนิดสถานการณ์ 3 ตัวเลือก จำนวน 59 ข้อ ใช้เวลาทำ 60 นาที

2. แบบวัดฉบับนี้เป็นสถานการณ์เรื่องราวทั่ว ๆ ไป ให้นักเรียนอ่านแล้วคิดว่าเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น ๆ นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร โดยเลือกคำตอบจากที่กำหนดให้ คำตอบเหล่านั้น ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด คำตอบไม่มีผลใด ๆ ต่อการเรียนของนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความรู้สึก และความคิดเห็นของนักเรียนให้มากที่สุด

ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงหน้าข้อความที่ตรงกับสภาพเป็นจริงของนักเรียน

ระดับชั้นเรียน

- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
- ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2 แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ชนิดสถานการณ์ มี 3 ตัวเลือก คำสั่ง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย x ทับตัวอักษร 1, 2, หรือ 3 ลงในกระดาษคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว

ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

0. ในวิชาสังคมศึกษา ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านข่าวเศรษฐกิจจากหนังสือพิมพ์ทุกวัน แล้วมารายงานหน้าชั้นเรียน โกเมทสนใจอ่านหนังสือพิมพ์เฉพาะหน้ากีฬา ถ้านักเรียนเป็นโกเมทจะทำอย่างไร

1. ไม่อ่านข่าวเศรษฐกิจ เพราะมีเพื่อนสรุปข่าวให้ฟัง (1)
2. อ่านข่าวเศรษฐกิจ เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้ได้เพิ่มพูนความรู้รอบตัว (3)
3. จำเป็นต้องอ่านข่าวเศรษฐกิจ เพื่อที่จะได้คะแนนจากการรายงานหน้าชั้นเรียน (2)

00. สุดาต้องอ่านหนังสือเพื่อสอบเก็บคะแนนวิชาภาษาอังกฤษ แต่รู้สึกง่วงนอนมาก ทั้งที่ยังอ่านหนังสือไม่จบ ถ้านักเรียนเป็นสุดาจะทำอย่างไร

1. นอนสักพัก แล้วมาอ่านหนังสือต่อ (2)
2. ลุกไปล้างหน้า แล้วกลับมาอ่านหนังสือต่อ (3)
3. เข้านอน เพราะคิดว่าจะอ่านก่อนเข้าห้องสอบ (1)

ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน

0. วิชัยนำกระดาษโปสเตอร์มาเพื่อจัดบอร์ด สุวิทย์เดินเข้ามาในห้องและเดินไปเหยียบกระดาษโปสเตอร์ที่วางบนพื้นโดยบังเอิญ จนเปื้อนเลอะเทอะ ถ้านักเรียนเป็นสุวิทย์จะทำอย่างไร

1. ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น (1)
2. ขอโทษ เพราะไม่ได้ตั้งใจ (2)
3. ไปซื้อกระดาษชดใช้ให้วิชัย (3)

00. แก้วได้รับมอบหมายจากกลุ่มให้หารูปภาพมาประกอบการรายงาน ซึ่งเป็นภาพที่หายากมาก ถ้านักเรียนเป็นแก้วจะทำอย่างไร

1. พยายามรูปภาพมาให้ได้ เพราะกลัวถูกลงโทษ (1)
2. พยายามหารูปภาพมาให้ได้ เพราะได้รับมอบหมายแล้ว (3)
3. พยายามหารูปภาพมาให้ได้ เพราะเพื่อนๆ ในกลุ่มกำลังขี้บมา (2)

ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว

0. วันนี้พ่อของพิพัฒน์บอกให้รีบกลับบ้านให้เร็ว เพื่อมาดูแลบ้าน เพราะพ่อต้องไปธุระ ถ้านักเรียนเป็นพิพัฒน์จะทำอย่างไร

1. ไม่รับปากกับพ่อว่าจะกลับบ้านเร็ว (1)
2. รับปากกับพ่อว่าจะรีบกลับบ้านให้เร็ว (3)
3. บอกพ่อว่าต้องอยู่จัดบอร์ดกับเพื่อนๆ ก่อน (2)

00. แม่ให้พัชชารับผิดชอบต่อในการล้างจาน แต่วันนี้ละครถึงตอนอวสาน ถ้านักเรียนเป็นพัชชา จะทำอย่างไร

1. ไว้ล้างในวันพรุ่งนี้ (1)
2. ล้างจานให้เสร็จเรียบร้อยก่อน (3)
3. ไปดูละครก่อน เมื่อโฆษณาแล้วกลับมาล้างจานต่อ (2)

ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน

0. สุชาดาไม่ชอบกิจกรรมกีฬาฝึกกลางแจ้งซึ่งทุกคนต้องเข้าร่วม เนื่องจากกลัวผิวดำ ถ้านักเรียนเป็นสุชาดาจะทำอย่างไร

1. ลาป่วย โดยอ้างว่าปวดท้อง (1)
2. เข้าร่วมกิจกรรม เพราะทำให้ร่างกายแข็งแรง (3)
3. เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความจำใจ เพราะนักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมกีฬา (2)

00. ตอนเย็นก่อนโรงเรียนเลิก เป็นเวรของธงชัยที่ต้องปิดพัดลมและปิดไฟให้เรียบร้อยก่อนกลับบ้าน เมื่อเสียงสัญญาณดังขึ้น กิตติเรียกธงชัยให้รีบออกไปเล่นฟุตบอลที่สนามโรงเรียน ถ้านักเรียนเป็นธงชัยจะทำอย่างไร

1. บอกให้กิตติช่วยปิดไฟ เพื่อจะได้ไม่เสียเวลามาก (2)
2. บอกให้กิตติไปเล่นก่อน ขอทำหน้าที่ของตนก่อน (3)
3. รีบตามกิตติไปที่สนาม ทันทีเพื่อเล่นฟุตบอล (1)

ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม

0. วันเข้าพรรษามีการปลูกป่า ฟ้าชวนตึกไปปลูกป่าด้วยกัน ถ้านักเรียนเป็นตึกจะทำอย่างไร

1. ไม่ไป เพราะป่ามีต้นไม้มากแล้ว (1)
2. อาจจะไป เพราะไม่อยากให้เพื่อนเสียใจ (2)
3. ไป เพราะปลูกต้นไม้มาก ๆ ช่วยให้อากาศบริสุทธิ์ (3)

00. ในวันพ่อแห่งชาติทางโรงเรียนขอความร่วมมือให้นักเรียนมาช่วยกันบำเพ็ญประโยชน์ทำความสะอาดรอบบริเวณวัด แต่ทางครอบครัวของมยุรีจะพากันไปเที่ยวทะเลในวันพ่อเช่นเดียวกัน ถ้านักเรียนเป็นมยุรีจะทำอย่างไร

1. ไปเที่ยวทะเลกับครอบครัว (1)
2. ไปขออนุญาตจากคุณครูก่อน (2)
3. ขอไปช่วยบำเพ็ญประโยชน์ก่อน แล้วรีบกลับบ้านเพื่อไปเที่ยวกับครอบครัว (3)

ด้านความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ

0. กานดาได้พบชายกำลังตัดไฟฟ้าแรงสูงที่บริเวณท้ายหมู่บ้าน ถ้านักเรียนเป็นกานดาจะทำอย่างไร

1. ยืนดูเฉยๆ เพราะไม่ต้องการหาเรื่องใส่ตัว (1)
2. ตะโกนถามว่าทำอะไร แล้วรีบวิ่งหนีไป (2)
3. รีบกลับไปตามผู้ใหญ่ให้มาช่วยกันจับขโมย (3)

00. “มีการรณรงค์ให้เปิดไฟใส่หมวก เมื่อขับซึ่รถจักรยานยนต์” เมื่อวิชัยต้องขับรถจักรยานยนต์ส่งยายไปโรงพยาบาลตามที่หมอนัดตรวจ ถ้านักเรียนเป็นวิชัยจะทำอย่างไร

1. ไม่ใส่หมวก (1)
2. ใส่บ้างไม่ใส่บ้าง (2)
3. ต้องใส่ตลอดเวลา เพื่อความปลอดภัย (3)

เกณฑ์การให้คะแนน

ให้ 1 คะแนน เมื่อเลือกข้อความที่แสดงถึงการมีระดับความรับผิดชอบต่อ

ให้ 2 คะแนน เมื่อเลือกข้อความที่แสดงถึงการมีระดับความรับผิดชอบต่อปานกลาง

ให้ 3 คะแนน เมื่อเลือกข้อความที่แสดงถึงการมีระดับความรับผิดชอบต่อสูง

เกณฑ์การแปลคะแนน

ระดับคะแนนเฉลี่ย

(59 ข้อ คะแนนเต็ม 177 คะแนน)

ความหมาย

138.00 – 177.00	คะแนน	มีความรับผิดชอบระดับสูง
99.00 – 137.99	คะแนน	มีความรับผิดชอบระดับปานกลาง
59.00 - 98.99	คะแนน	มีความรับผิดชอบระดับน้อย

2. แบบวัดการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านข้อความในแต่ละข้อและใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่อยู่ทางด้านขวามือของข้อความ ขอให้นักเรียนเลือกคำตอบที่นักเรียนคิดว่าบรรยายความรู้สึกของนักเรียนได้ตรงหรือใกล้เคียงมากที่สุด โดยมีเกณฑ์การเลือกตอบ ดังนี้

จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนมากที่สุด
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนมาก
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนบางครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความจริงของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
	แบบมีเหตุผล				
000	นักเรียนคิดว่าพ่อแม่ให้ความรักตลอดเวลา..	.....	.....	.....	.....
	เมื่อนักเรียนกลับบ้านผิดเวลา พ่อแม่จะถามสาเหตุ.....	.....	.....	.....	.....
	แบบเข้มงวดกวดขัน				
000	นักเรียนไม่เคยทำอะไร พ่อแม่ทำให้ทุกอย่าง	.....	.....	.....	.....
	นักเรียนต้องทำตามคำสั่งของพ่อแม่.....	.....	.....	.....	.....
	แบบปล่อยปละละเลย				
000	เมื่อนักเรียนทำดี พ่อแม่ไม่เคยชมนักเรียน...	.....	.....	.....	.....
	เวลาที่นักเรียนบอกผลการเรียน พ่อแม่จะฟังด้วยท่าที่เรียบเฉย.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ในการให้คะแนนแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1. ในกรณีคำถามทางบวกจะได้รับคะแนน คือ

จริง	เท่ากับ	4	คะแนน
ค่อนข้างจริง	เท่ากับ	3	คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	เท่ากับ	2	คะแนน
ไม่จริง	เท่ากับ	1	คะแนน

2. ในกรณีคำถามทางลบจะได้รับคะแนน คือ

จริง	เท่ากับ	1	คะแนน
ค่อนข้างจริง	เท่ากับ	2	คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	เท่ากับ	3	คะแนน
ไม่จริง	เท่ากับ	4	คะแนน

เกณฑ์การแปลคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ระดับคะแนนเฉลี่ย

(10 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน)

ความหมาย

33.00 – 40.00	คะแนน	มีการอบรมเลี้ยงดูในระดับดีมาก
25.00 – 32.99	คะแนน	มีการอบรมเลี้ยงดูในระดับดี
18.00 – 24.99	คะแนน	มีการอบรมเลี้ยงดูในค่อนข้างดี
10.00 – 17.99	คะแนน	มีการอบรมเลี้ยงดูในระดับไม่ดี

เกณฑ์การแปลคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

ระดับคะแนนเฉลี่ย

(10 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน)

ความหมาย

33.00 – 40.00	คะแนน	มีการอบรมเลี้ยงดูในระดับดีมาก
25.00 – 32.99	คะแนน	มีการอบรมเลี้ยงดูในระดับดี
18.00 – 24.99	คะแนน	มีการอบรมเลี้ยงดูในค่อนข้างดี
10.00 – 17.99	คะแนน	มีการอบรมเลี้ยงดูในระดับไม่ดี

เกณฑ์การแปลคะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล

ระดับคะแนนเฉลี่ย

(10 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน)

ความหมาย

33.00 – 40.00	คะแนน มีการอบรมเลี้ยงดูในระดับดีมาก
25.00 – 32.99	คะแนน มีการอบรมเลี้ยงดูในระดับดี
18.00 – 24.99	คะแนน มีการอบรมเลี้ยงดูในค่อนข้างดี
10.00 – 17.99	คะแนน มีการอบรมเลี้ยงดูในระดับไม่ดี

3. แบบวัดอัถมโนทัศน์

คำชี้แจง

ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ จากนั้นให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว และเลือกตอบทุกข้อ โดยมีเกณฑ์การเลือกตอบ ดังนี้

จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนมากที่สุด
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนมาก
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนบางครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความจริงของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
	ด้านร่างกาย				
0	นักเรียนคิดว่าตนเองดูดีไม่ว่าจะใส่ชุดอะไร.....	.....	.....	.....	.....
00	นักเรียนมักคิดถึงเรื่องที่ตนไปทำศัลยกรรมอยู่บ่อย ๆ.....	.....	.....	.....	.....
	ด้านความสามารถ				
0	นักเรียนมักประสบความสำเร็จในการเรียนหรือการทำงานต่างๆ	.....	.....	.....	.....
00	นักเรียนมักยอมแพ้ง่ายๆไม่ว่าจะทำอะไรก็ตาม.....	.....	.....	.....	.....
	ด้านสังคม				
0	นักเรียนคิดว่าเพื่อนๆ ไม่อยากพูดคุยด้วย.....	.....	.....	.....	.....
00	นักเรียนเป็นคนมีเพื่อนมาก.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การให้คะแนน

ในการให้คะแนนแบบวัดทัศนคติ มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

1. ในกรณีคำถามทางบวกจะได้รับคะแนน คือ

จริง	เท่ากับ	4	คะแนน
ค่อนข้างจริง	เท่ากับ	3	คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	เท่ากับ	2	คะแนน
ไม่จริง	เท่ากับ	1	คะแนน

2. ในกรณีคำถามทางลบจะได้รับคะแนน คือ

จริง	เท่ากับ	1	คะแนน
ค่อนข้างจริง	เท่ากับ	2	คะแนน
ค่อนข้างไม่จริง	เท่ากับ	3	คะแนน
ไม่จริง	เท่ากับ	4	คะแนน

เกณฑ์การแปลคะแนน

ระดับคะแนนเฉลี่ย

(45 ข้อ คะแนนเต็ม 180 คะแนน)

ความหมาย

147.00 – 180.00	คะแนน	มีอัตราคนที่อยู่ในระดับดี
113.00 – 146.99	คะแนน	มีอัตราคนที่อยู่ในระดับค่อนข้างดี
79.00 – 112.99	คะแนน	มีอัตราคนที่อยู่ในระดับพอใช้
45.00 – 78.99	คะแนน	มีอัตราคนที่อยู่ในระดับต่ำ

4. แบบวัดการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คำชี้แจง

- แบบวัดฉบับนี้ ต้องการทราบถึงการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่นักเรียนที่ได้ปฏิบัติหรือมีความรู้สึกตามความเป็นจริงของตนเอง
- แบบวัดฉบับนี้มีทั้งหมด 40 ข้อ ใช้เวลาทำ 10 นาที ให้นักเรียนทำทุกข้อ โดยทำเครื่องหมายลงในกระดาษคำถาม

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามแต่ละข้อและพิจารณาว่านักเรียนได้ปฏิบัติหรือรับรู้พฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครูตามความเป็นจริงอยู่ในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงความคิดเห็นของนักเรียนที่อยู่ทางขวามือ

ข้อความ	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย
การสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตนเอง				
0 นักเรียนมีส่วนร่วมกำหนดและเลือกวิธีการเรียน.....	.....	.....	.....	.....
00 นักเรียนมีโอกาสทำความเข้าใจบทเรียนด้วยตนเอง...	.....	.....	.....	.....
การปฏิสัมพันธ์กับบุคคล				
0 นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมและทำงานเป็นกลุ่ม.....	.....	.....	.....	.....
00 นักเรียนได้รับการกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ ของตนให้กับเพื่อน.....	.....	.....	.....	.....

ข้อความ	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย
การมีส่วนร่วมทางร่างกาย				
0. นักเรียนได้รับการส่งเสริมให้พัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่.....	.....	.....	.....	.....
00. นักเรียนได้รู้จักการวางแผนในการปฏิบัติงาน.....	.....	.....	.....	.....
การเรียนรู้ทักษะกระบวนการต่างๆ				
0. นักเรียนมีโอกาสตรวจผลงานของเพื่อนๆ.....	.....	.....	.....	.....
00. นักเรียนสามารถวิเคราะห์สิ่งเกี่ยวกับบทเรียน.....	.....	.....	.....	.....
การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปประยุกต์ใช้				
0. นักเรียนฝึกตนเองให้มีความรับผิดชอบในการทำงาน...	.....	.....	.....	.....
00. นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่างๆได้.....	.....	.....	.....	.....

เกณฑ์การปฏิบัติ

มาก	หมายถึง	มีการปฏิบัติ/มีความรู้สึกในเรื่องนั้นๆ เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ
ค่อนข้างมาก	หมายถึง	มีการปฏิบัติ/มีความรู้สึกเรื่องนั้นๆ บ่อยครั้ง
ค่อนข้างน้อย	หมายถึง	มีการปฏิบัติ/มีความรู้สึกเรื่องนั้นๆ บางครั้งตามจำเป็น
น้อย	หมายถึง	มีการปฏิบัติ/มีความรู้สึกเรื่องนั้นๆ นานๆ ครั้ง

เกณฑ์การกำหนดค่าคะแนนการปฏิบัติ

ให้	4	คะแนน	มีการปฏิบัติ/มีความรู้สึกมาก
ให้	3	คะแนน	มีการปฏิบัติ/มีความรู้สึกค่อนข้างมาก
ให้	2	คะแนน	มีการปฏิบัติ/มีความรู้สึกค่อนข้างน้อย
ให้	1	คะแนน	มีการปฏิบัติ/มีความรู้สึกน้อย

เกณฑ์การแปลคะแนนการปฏิบัติ

ระดับคะแนนเฉลี่ย

(40 ข้อ คะแนนเต็ม 160 คะแนน)

ความหมาย

130.00 – 160.00 คะแนน มีการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ระดับมาก

100.00 – 129.99 คะแนน มีการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ระดับค่อนข้างมาก

71.00 – 99.99 คะแนน มีการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
ระดับค่อนข้างน้อย

40.00 – 70.99 คะแนน มีการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระดับน้อย

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือจำนวน 4 ฉบับ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การทดลองใช้ ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือทั้ง 4 ฉบับ ไปทดลองใช้ดังนี้

1.1 ทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โดยทำการทดลองใช้กับนักเรียน
ช่วงชั้นที่ 4 คือ โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม โรงเรียนกระสังพิทยาคม โรงเรียนชุมแสงพิทยาคม และ
โรงเรียนสูงเนินพิทยาคม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 104 คน เก็บข้อมูลในวันที่ 22 พฤษภาคม 2549
และแบ่งเวลาเก็บเป็น 2 ช่วง คือช่วงเช้าตั้งแต่เวลา 08.15-10.00 น. เก็บแบบวัดคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 104 ข้อ และแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 30 ข้อ และช่วง
บ่ายตั้งแต่เวลา 13.15-13.40 น. เก็บแบบวัดทัศนคติ จำนวน 45 ข้อ และแบบวัดการรับรู้พฤติกรรม
การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 40 ข้อ

1.2 ทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนชุมแสงพิทยาคม กับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 28 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 35 คน และนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 37 คน รวมจำนวนนักเรียน 100 คน ได้เก็บข้อมูลในวันที่
25 พฤษภาคม 2549 และแบ่งเวลาเก็บเป็น 2 ช่วง คือช่วงเช้าตั้งแต่เวลา 08.15-10.00 น. เก็บแบบวัด
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 104 ข้อ และแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู จำนวน
30 ข้อ และช่วงบ่ายตั้งแต่เวลา 13.15-13.40 น. เก็บแบบวัดทัศนคติ จำนวน 45 ข้อ และแบบวัด
การรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 40 ข้อ

1.3 ทดลองครั้งที่ 3 เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ โดยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันกับนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนห้วยราชพิทยาคม เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 78 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 75 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 82 คน รวมจำนวน 234 คน และโรงเรียนพลับพลาชัยพิทยาคม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 จำนวน 90 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/1 จำนวน 90 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 92 คน รวมจำนวน 279 คน รวมทั้งสิ้น 513 คน โดยทำการเก็บเครื่องมือในวันที่ 30-31 พฤษภาคม 2549 จากเวลา 08.15-09.15 น.

2. เก็บจริงจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 สังกัดสำนักงานการศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 จำนวน 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม โรงเรียนกระสังพิทยาคม โรงเรียนเมือง ตลุงพิทยาสรรพ์ โรงเรียนไพศาลพิทยาคม โรงเรียนลำดวนพิทยาคม และโรงเรียนสูงเนินพิทยาคม จำนวน 18 ห้องเรียน และมีนักเรียน จำนวน 589 คน ผู้วิจัยเก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 5-12 มิถุนายน 2549 โดยได้รับความร่วมมือจากผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และนักเรียนในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยแบ่งการเก็บข้อมูล 2 ช่วง คือ ช่วงเช้าตั้งแต่เวลา 08.15-10.00 น. เก็บแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 59 ข้อ และแบบวัดการอบรมเลี้ยงดู จำนวน 30 ข้อ ช่วงบ่ายตั้งแต่เวลา 13.15-13.40 น. เก็บแบบวัดอัธยาศัยนิยม จำนวน 45 ข้อ และแบบวัดการรับรู้พฤติกรรมกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จำนวน 40 ข้อ นำมาตรวจสอบ และคัดเลือกที่สมบูรณ์ได้ 503 ชุด โดยได้จากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 171 ชุด นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 170 ชุด และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 162 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.40

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ทำการลงรหัสและจัดระบบข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล
2. ทำการตรวจให้คะแนนแบบวัดทั้ง 4 ฉบับ ตามเกณฑ์การตรวจให้คะแนนที่ตั้งไว้
3. วิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น
4. วิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ
5. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรอิสระและตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ
6. วิเคราะห์หาค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตาม โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 1 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของแบบวัด
  - 1.1 ค่าความเที่ยงตรงเชิงพินิจโดยผู้เชี่ยวชาญ หาได้จากค่าดัชนีความคงที่ (Index Of Consistency : IOC) (บุญเขต ภิญโญอนันตพงษ์. 2545: 95)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

1.2 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบวัด โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (ลั้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. 2543: 302–304)

$$r_{xy} = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{[N \sum X^2 - (\sum X)^2][N \sum Y^2 - (\sum Y)^2]}}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนรายข้อ
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนนรวมทั้งฉบับ
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน X ยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y ยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y ทุกตัว
	N	แทน	จำนวนข้อคำถามของแบบวัด

1.3 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัด โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. 2545: 95)

$$\alpha = \frac{n}{(n-1)} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่นของเครื่องมือ
	k	แทน	จำนวนข้อคำถามของเครื่องมือ
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนของเครื่องมือทั้งฉบับ

1.4 ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างหาโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน โดยใช้โปรแกรม Lisrel ในการวิเคราะห์

2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

2.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

2.2 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product – moment Coefficient Correlation) (ล้วน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2543: 302–304)

$$r = \frac{N \sum XY - \sum X \sum Y}{\sqrt{\{N \sum X^2 - (\sum X)^2\} \{N \sum Y^2 - (\sum Y)^2\}}}$$

เมื่อ	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน X
	$\sum Y$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน X ยกกำลังสอง
	$\sum Y^2$	แทน	ผลรวมของคะแนน Y ยกกำลังสอง
	$\sum XY$	แทน	ผลรวมของผลคูณระหว่าง X กับ Y ทุกตัว
	N	แทน	จำนวนคนในกลุ่ม

2.3 ทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้การทดสอบค่าที่ t-test (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2546: 314)

$$t = r \frac{\sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r^2}}, \quad df = n-2$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าจากการแจกแจงแบบที่
	r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

2.4 หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545:156) โดยใช้สูตร

$$R = \sqrt{\beta_1 r_{y1} + \beta_2 r_{y2} + \dots + \beta_k r_{yk}}$$

เมื่อ	R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$	แทน	ค่าน้ำหนักเบต้าหรือสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูป คะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระ ตัวที่ 1 ถึงตัวที่ k ตามลำดับ
	$r_{y1}, r_{y2}, \dots, r_{yk}$	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัว แปรอิสระตัวที่ 1 ถึงตัวที่ k ตามลำดับ
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

2.5 ทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้สูตร F-test
(บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 163)

$$F = \frac{R^2 / k}{(1 - R^2) / (n - k - 1)}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงแบบเอฟ
	R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
	n	แทน	จำนวนสมาชิกในกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

2.6 หาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 153)

โดยใช้สูตร

$$b_i = \beta_i \frac{S_Y}{S_i}$$

เมื่อ	b_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ i
	β_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ i
	S_Y	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรตาม
	S_i	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระตัวที่ i

2.7 ทดสอบความมีนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ โดยใช้สูตร t-test (บุญชม ศรีสะอาด. 2545: 171)

$$t_i = \frac{b_i}{SE_{b_i}} \quad df = n - k - 1$$

เมื่อ	t_i	แทน	ค่าการแจกแจงแบบทีของค่าน้ำหนักความสำคัญตัวที่ i
	b_i	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบของตัวแปรอิสระตัวที่ i
	SE_{b_i}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญตัวที่ i
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	k	แทน	จำนวนตัวแปรอิสระ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เสนอสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

X_1	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย
X_2	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน
X_3	แทน	การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล
X_4	แทน	อัตมโนทัศน์
X_5	แทน	การรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
Y	แทน	คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ
M	แทน	ค่าเฉลี่ยประชากร
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SE_{mean}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน
b	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE_b	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของค่าน้ำหนักความสำคัญ
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบ t
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบ F
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
k	แทน	จำนวนข้อ
K	แทน	คะแนนทั้งฉบับ
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
df	แทน	ระดับชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

2. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของตัวแปรอิสระ ซึ่งประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อุดมโนทัศน์ และการรับรู้พฤติกรรมกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และตัวแปรตาม ได้แก่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

3. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน

3.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณกำลังสองและการทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test)

3.3 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระและการทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทำการทดลองใช้เครื่องมือ คือ แบบวัดทั้ง 4 ฉบับ เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกและหาค่าความเชื่อมั่นแล้ว ได้ทำการคัดเลือกได้ 70 ข้อ แล้วจึงทำการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน คัดเลือกได้ 59 ข้อ ได้นำเสนอรายละเอียดในข้อ 1

1. ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ได้แก่ ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างแบบการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน
ความรับผิดชอบ

ก่อนการพิจารณา		หลังการพิจารณา	
ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ
ความรับผิดชอบต่อตนเอง (RSC)		ความรับผิดชอบต่อตนเอง (RSC)	
C1	.51	C1	.51
C2	.65	C2	.65
C3	.50	C3	.50
C4	.53	C4	.53
C5	.57	C5	.57
C6	.65	C6	.65
C7	.66	C7	.66
C8	.69	C8	.69
C9	.62	C9	.62
C10	.41	C10	.41
ความรับผิดชอบต่อเพื่อน (RFF)		ความรับผิดชอบต่อเพื่อน (RFF)	
F11	.52	F11	.52
F12	.23	-	-
F13	.44	F12	.44
F14	.57	F13	.57
F15	.54	F14	.54
F16	.55	F15	.55
F17	.31	F16	.31
F18	.64	F17	.64
F19	.59	F18	.59

ตาราง 4 (ต่อ)

ก่อนการพิจารณา		หลังการพิจารณา	
ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ
ความรับผิดชอบต่อเพื่อน (RFF)		ความรับผิดชอบต่อเพื่อน (RFF)	
F20	.53	F19	.53
F21	.48	F20	.48
F22	.33	F21	.33
F23	.45	F22	.45
F24	.64	F23	.64
ความรับผิดชอบต่อครอบครัว (PFP)		ความรับผิดชอบต่อครอบครัว (PFP)	
P25	.58	P24	.58
P26	.42	P25	.42
P27	.14	-	-
P28	.42	P26	.42
P29	.24	-	-
P30	.52	P27	.52
P31	.52	P28	.52
P32	.53	P29	.53
P33	.52	P30	.52
P34	.42	P31	.42
P35	.43	P32	.43
P36	.54	P33	.54
P37	.19	-	-
P38	.27	-	-
P39	.55	P34	.55

ตาราง 4 (ต่อ)

ก่อนการพิจารณา		หลังการพิจารณา	
ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ
ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน(RES)		ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน(RES)	
S40	.48	S35	.48
S41	.61	S36	.61
S42	.43	S37	.43
S43	.32	S38	.32
S44	.33	S39	.33
S45	.30	S40	.30
S46	.23	-	-
S47	.33	S41	.33
S48	.22	-	-
S49	.14	-	-
ความรับผิดชอบต่อชุมชน/ ประเทศไทย (RFT)			
T50	.24	-	-
T51	.17	-	-
T52	.26	-	-
T53	.51	T42	.51
T54	.31	T43	.31
T55	.31	T44	.31
T56	.45	T45	.45
T57	.44	T46	.44
T58	.51	T47	.51
T59	.45	T48	.45
T60	.45	T49	.45

ตาราง 4 (ต่อ)

ก่อนการพิจารณา		หลังการพิจารณา	
ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ	ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ
ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ		ความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ	
(RTL)		(RTL)	
L61	.48	L50	.48
L62	.54	L51	.54
L63	.53	L52	.53
L64	.47	L53	.47
L65	.56	L54	.56
L66	.54	L55	.54
L67	.39	L56	.39
L68	.42	L57	.42
L69	.56	L58	.56
L70	.54	L59	.54
χ^2	283.18		
df	2330		
χ^2 / df	8.53		
GFI	0.99		
AGFI	0.99		
RMR	0.10		

จากตาราง 4 รูปแบบโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 70 ข้อ และพิจารณาคัดเลือกได้ 59 มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .31-.69 จำแนกเป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้านความรับผิดชอบต่อเพื่อน ด้านความรับผิดชอบต่อครอบครัว ด้านความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน/สังคม และด้านความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าค่าน้ำหนักองค์ประกอบอยู่ระหว่าง .41-.69, .31-.64, .42-.58, .32-.61, .31-.51 และ .39-.56 ตามลำดับ และทำการตรวจสอบความสอดคล้องของโครงสร้างทฤษฎีและผลการรวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยการ

ทดสอบไคสแควร์ พร้อมพิจารณาค่าสถิติตัวอื่นๆ ร่วมด้วย ซึ่งไคสแควร์สัมพันธ์เท่ากับ 8.53 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ .99 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแล้ว (AGFI) เท่ากับ .99 และค่าดัชนีรากที่สองของกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือ (RMR) เท่ากับ .10 สารสนเทศทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นโมเดล CFA ในทุกองค์ประกอบมีความสอดคล้องเหมาะสมกับแต่ละองค์ประกอบของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ตามแนวคิดของผู้วิจัยใช้เป็นโมเดล CFA ในการวิจัยครั้งนี้ อันแสดงถึงความเที่ยงตรงตามโครงสร้างของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบในตนเองที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

2. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ผลการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรของกลุ่มตัวแปรอิสระ ซึ่งประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อัตมโนทัศน์ และการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และตัวแปรตามได้แก่คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าสถิติพื้นฐาน

ชั้น	ตัวแปร	k	K	M	S	SE _{mean}	ผลการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร	การแปลความหมาย
ม. 4	X ₁	10	40	17.03	4.69	.36	17.02-18.44	ไม่ดี
	X ₂	10	40	31.71	2.71	.21	31.30-32.12	ดี
	X ₃	10	40	34.22	2.17	.17	33.89-34.55	ดีมาก
	X ₄	45	180	130.13	12.32	.94	128.29-131.97	ค่อนข้างดี
	X ₅	40	160	111.12	12.75	.98	109.20-113.04	ค่อนข้างมาก
	Y	59	177	155.56	8.42	.64	154.31-156.81	สูง
ม. 5	X ₁	10	40	17.46	4.82	.28	16.74-18.18	ไม่ดี
	X ₂	10	40	30.90	3.45	.26	30.39-31.41	ดี
	X ₃	10	40	33.51	3.59	.27	32.98-34.04	ดีมาก
	X ₄	45	180	131.67	11.11	.85	130.00-133.34	ค่อนข้างดี
	X ₅	40	160	103.79	17.18	1.32	101.20-106.38	ค่อนข้างมาก
	Y	59	177	154.28	8.94	.69	152.93-155.63	สูง

ตาราง 5 (ต่อ)

ชั้น	ตัวแปร	k	k	M	S	SE _{mean}	ผลการประมาณค่าเฉลี่ยประชากร	การแปลความหมาย
ม. 6	X ₁	10	40	17.12	3.11	.75	15.65-18.59	ไม่ดี
	X ₂	10	40	30.27	2.89	.23	29.82-30.72	ดี
	X ₃	10	40	33.20	2.94	.23	32.75-33.65	ดีมาก
	X ₄	45	180	128.56	10.50	.83	126.93-130.19	ค่อนข้างดี
	X ₅	40	160	105.86	17.87	1.40	103.12-108.60	ค่อนข้างมาก
	Y	59	177	155.14	10.40	.81	153.55-156.73	สูง
ช่วงชั้นที่ 4	X ₁	10	40	17.20	4.21	.46	16.30-18.10	ไม่ดี
	X ₂	10	40	30.97	3.09	.14	30.70-31.24	ดี
	X ₃	10	40	33.65	2.98	.13	33.40-33.90	ดีมาก
	X ₄	45	180	130.15	11.41	.51	129.15-131.15	ค่อนข้างดี
	X ₅	40	160	106.95	16.33	.73	105.52-108.38	ค่อนข้างมาก
	Y	59	177	149.47	10.91	.49	148.51-150.43	สูง

จากตาราง 5 พบว่า โดยรวมนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสอดคล้องกันทุกตัวแปร กล่าวคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับไม่ดี (17.03) ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันอยู่ในระดับดี (31.71) ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลอยู่ในระดับดี (34.22) มีอัตรานิสัยอยู่ในระดับค่อนข้างดี (130.13) มีการรับรู้พฤติกรรมกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (111.12) และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง (155.56)

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับไม่ดี (17.46) ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันอยู่ในระดับดี (30.90) ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลอยู่ในระดับดี (33.51) มีอัตรานิสัยอยู่ในระดับค่อนข้างดี (131.67) มีการรับรู้พฤติกรรมกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (103.79) และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง (154.28)

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอยู่ในระดับไม่ดี (17.12) ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันอยู่ในระดับดี (30.27) ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลอยู่ในระดับดี (33.20) มีอัตมโนทัศน์อยู่ในระดับค่อนข้างดี (128.56) มีการรับรู้พฤติกรรมกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับค่อนข้างมาก (105.86) และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง (155.14)

3. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ดังตาราง 6

ตาราง 6 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X ₁)	1.000	-.537**	-.344**	-.167**	-.024	-.177**
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X ₂)		1.000	.144**	.138**	.051	.094*
การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล (X ₃)			1.000	.133**	.033	.057
อัตมโนทัศน์ (X ₄)				1.000	.044	.139**
การรับรู้พฤติกรรมกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (X ₅)					1.000	.128**
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ (Y)						1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล และการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับอัตมโนทัศน์ มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลมีความสัมพันธ์กับอัตมโนทัศน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ พบว่าตัวแปรคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบมีความสัมพันธ์กับ

อัตรานวัตกรรมและการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ค่าสัมประสิทธิ์พหุคูณกำลังสองและการทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) ดังตาราง 7

ตาราง 7 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
Regression	5	29545.634	5909.131	43.527**	.000
Residual	497	67471.595	135.758		
Total	502	97017.249			
R = .552		R ² = .305		F = 43.527**	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 7 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อัตรานวัตกรรม และการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเท่ากับ .552 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่ากำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณมีค่าเท่ากับ .305 แสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อัตรานวัตกรรม และการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบได้ร้อยละ 30.50

3.3 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระและการทดสอบนัยสำคัญของค่าน้ำหนักความสำคัญ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ดังตาราง 8

ตาราง 8 ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

ตัวแปร	β	b	SE _b	t
การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (X ₁)	.021	.095	.112	.849
การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน (X ₂)	.079	.356	.205	1.738
การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล (X ₃)	.039	.100	.190	.527
อัตมโนทัศน์ (X ₄)	.095	.132	.053	2.498*
การรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (X ₅)	.527	.352	.025	14.029**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรอัตมโนทัศน์ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่าตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบมากที่สุด โดยมีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .527 รองลงมาคือ ตัวแปรอัตมโนทัศน์ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าน้ำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .095, .079, .030 และ .021 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สังเขปวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 เขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อัตมโนทัศน์ และการรับรู้พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ พร้อมทั้งศึกษานำหนักความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดูปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อัตมโนทัศน์ และการรับรู้พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ จากกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานูริรัมย์ เขต 2 จำนวน 503 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Phase Stratified Random Sampling)

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบวัด จำนวน 4 ฉบับ ได้แก่ แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ จำนวน 59 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93 แบบวัดการอบรมการเลี้ยงดู จำนวน 30 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 แบบวัดอัตมโนทัศน์ จำนวน 45 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84 แบบวัดการรับรู้พฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนการสอน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .93

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบวัดไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 589 คน หลังจากคัดเลือกแบบวัดที่มีความสมบูรณ์และตั้งใจในการตอบแล้วได้แบบวัด จำนวน 503 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.40 จากนั้นนำแบบวัดที่คัดเลือกไว้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด และวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างตัวแปรอิสระกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยการทดสอบค่าเอฟ (F-test) และวิเคราะห์ค่าน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรอิสระและทดสอบนัยสำคัญทางสถิติโดยการทดสอบค่าที (t-test)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนช่วงที่ 4 มีค่าเฉลี่ยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อยู่ระหว่าง 149.47-155.56 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน อยู่ระหว่าง .13-1.40 แสดงว่านักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง

2. ตัวแปรอัตมโนทัศน์และการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อัตมโนทัศน์ และการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเท่ากับ .552 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณกำลังสองมีค่าเท่ากับ .305 แสดงว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อัตมโนทัศน์ และการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบได้ร้อยละ 30.50

3. คำนำน้าหนักความสำคัญของตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และตัวแปรอัตมโนทัศน์ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผลไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ เมื่อพิจารณาคำน้าหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่าตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบมากที่สุด โดยมีค่าน้าหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐานเท่ากับ .527 รองลงมาคือ ตัวแปรอัตมโนทัศน์ การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย มีค่าน้าหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน เท่ากับ .095, .079, .030 และ .021 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัย และสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักเรียนมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่การงานที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ อดทนเพื่อให้งานนั้นบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และหน้าที่และตามที่ได้รับมอบหมายทั้งของตนเองและของกลุ่มให้สำเร็จลุล่วงอย่างได้ผลดี ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (กรมการศึกษานอกโรงเรียน. 2542: อ้างอิงจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542: 3) ที่ต้องการให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เช่นเดียวกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2546: 8) ที่มีความต้องการให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์คือ นักเรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบและปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียนและหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฟลาเฮอร์ตี้; และ รุทเซล (Flaherty; & Reutzel. 1965: 409-411) ได้ศึกษาผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงได้คะแนนบุคลิกภาพด้านความรับผิดชอบสูงกว่าผู้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ แมคเคลแลนด์ (McClelland.1953: 10) ได้ศึกษาลักษณะบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง พบว่าบุคคลนั้นมีความรับผิดชอบสูงด้วย และงานวิจัยเจนส์ (วิวัฒน์ รักษาเคน. 2531: 18; อ้างอิงจาก Jones. 1960: 42-48) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงความรับผิดชอบของเด็กตามระดับอายุ พบว่าเด็กอายุ 9-11 ปี มีความรู้ดีรับผิดชอบน้อยและช่วงความรับผิดชอบแตกต่างกันมาก เด็กอายุ 11-13 ปี มีความรับผิดชอบสูงขึ้นเล็กน้อย และช่วงความรับผิดชอบไม่แตกต่างกัน อายุ 13 ปี ขึ้นไป จะมีความรับผิดชอบสูงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นจึงควรปลูกฝังหรือจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ให้เหมาะสมกับวัยและวุฒิที่ภาวะ ให้มีความมุ่งมั่นในงานที่กระทำแม้มีอุปสรรค เป็นคนไว้วางใจได้ เป็นที่พึ่งพาอาศัยได้ มีความรับผิดชอบอย่างจริงจัง และมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ทั้งต่อตนเองและสังคมด้วยความผูกพัน พากเพียรและละเอียดรอบคอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจไม่ว่าจะเป็นผลดีหรือผลเสีย ไม่ว่าจะกระทำผิดหรือถูก จะไม่ปิดความรับผิดชอบไปให้ผู้อื่น ทั้งพร้อมพยายามที่จะปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติหน้าที่ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมตรงต่อเวลา พยายามทำงานให้สำเร็จ ติดตามผลงานอย่างสม่ำเสมอ ยอมรับความผิดพลาด รักษา ชื่อเสียงของตน ตั้งใจทำงาน มีความอดทนอดกลั้น พยายามทำงานให้ดี มีการวางแผนการทำงาน ตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงานและมีด้วยความรับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่การงานทั้งของตนเองและของส่วนรวม

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อย ปล่อยละเลย การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล อัตมโนทัศน์ และการรับรู้พฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยตัวแปรทั้ง 5 ตัวร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ได้ร้อยละ 30.50 ซึ่งตัวแปรอัตมโนทัศน์และการรับรู้พฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก อัตมโนทัศน์ของบุคคลที่จะรับรู้ตนเองอย่างตรงตามสภาพที่เป็นจริง มีความเข้าใจในตนเอง มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ดังทฤษฎีของ โรเจอร์ส (พรณี ช. เจนจิต. 2528: 183; อ้างอิงจาก Rogers. n.d) ที่กล่าวว่า อัตมโนทัศน์ว่า แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งเรียกว่า “I” เป็นส่วนของตัวบุคคลที่เป็นผู้กระทำ และส่วนที่สองเรียกว่า “Me” เป็นส่วนของบุคคลที่เป็นผู้กระทำ ซึ่งทำให้บุคคลประเมินตนเองเป็นอัตมโนทัศน์ 2 ลักษณะ คือ อัตมโนทัศน์ที่บุคคลรับรู้ตนเองอย่างตรงตามสภาพความเป็นจริง ตรงตามที่ตนเองเข้าใจ การรับรู้ของตนเองนี้เกิดจากการประเมินความคิดเห็นของบุคคลอื่นที่มีต่อตนเองและเกิดจากการประเมินการกระทำของตนเอง และอัตมโนทัศน์ที่บุคคลปรารถนาที่จะเป็นไปตามอุดมคติ รวมทั้งเป็นความรู้สึกที่อยากปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง ซึ่งเกิดจากความปรารถนาของตนเองและเกิดจากความปรารถนาของผู้อื่นอยากให้เป็น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรคเลส; และไดนิทซ์ (อ้อมเดือน สดมณี. 2522: 31; Reckless; & Dinitz: 1955.) ได้ศึกษาอัตมโนทัศน์เยาวชนที่กระทำผิด ความโน้มเอียงในการกระทำ ความผิดและความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่าความโน้มเอียงในการกระทำผิดต่ำ คะแนนความรับผิดชอบต่อสังคมสูง ดังนั้น จึงควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการตุนให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง มีความรู้สึกต่อตนเองในทางบวก รู้จักตนเองว่ากระทำสิ่งที่ถูกหรือผิด สามารถแก้ไขในสิ่งได้กระทำได้ มีความรับผิดชอบต่อตนเอง และส่วนรวม ส่วนการรับรู้พฤติกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ดังที่ กัญญา สุวรรณแสง (2532: 150-152) ได้กล่าวเรื่องการเรียนรู้การเรียนการสอนไว้ว่า การรับรู้ที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของการเรียนรู้ เพราะการที่คนเราจะมีความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีจะต้องเริ่มจากการรับรู้ที่ดี มนุษย์เราจะรับรู้ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบใหญ่ 2 ประการ คือ คุณสมบัติและลักษณะของผู้รับกับคุณสมบัติและลักษณะของสิ่งเร้าที่จะทำให้เกิดการรับรู้กับ การเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ถมรัตน์ บุญญานิตย์ (2541: 80-83) พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่ขาดแรงกระตุ้นขาดแคลนสื่อหรือไม่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนหรือนักเรียนไม่ได้มีส่วนร่วมกำหนดหรือเลือกวิธีเรียนด้วยตนเอง จะทำให้นักเรียนรู้สึกเบื่อหน่าย ไม่สนใจใฝ่เรียน ไม่ให้ความร่วมมือในการทำ

กิจกรรม และขาดความรับผิดชอบไม่สนใจศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ลัดดา เหมาะสุวรรณ; และคนอื่นๆ (2547: 21) พบว่า สัดส่วนของเด็กที่มีการเจริญเติบโตและมีการ พัฒนาการเหมาะสมกับความสามารถตามวัยของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา สังคม และจริยธรรม ลดลงตามอายุที่เพิ่มขึ้นนั้น ทำให้สะท้อนถึงการพัฒนาของเยาวชนไทยว่ามีพัฒนาการที่ไม่เหมาะสมกับวัยที่สมควรมี ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูที่สามารถส่งเสริมและ กระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมมีการแสดงออก มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดความสุขในการเรียน มีสิ่งแวดล้อมที่ดี ทำให้พฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออกมีความเหมาะสมตามวัย และเกิดคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบขึ้น ความมีวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน เพื่อให้เป็นบุคคลที่ สมบูรณ์แบบ ดังนั้นดังนั้นครูผู้สอนและครูประจำชั้นจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ แสดงออกอย่างเหมาะสมตามวัย มีสื่ออุปกรณ์ที่เพียงพอกับความต้องการของนักเรียน มีความสุขใน การเรียน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูและเพื่อนๆ เพื่อที่จะเป็นอนาคตที่ดีของชาติต่อไป

การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้าน ความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การอบรมเลี้ยงดูแบบ เข้มงวดกวดขันทำให้นักเรียนอยู่ในกรอบ ไม่เกเร มีความรับผิดชอบต่อตนเอง เพราะมีพ่อแม่คอย ควบคุมหรือปล่อยบ้างในบางโอกาส ไม่เข้มงวดกวดขันหรือปล่อยปละละเลยจนเกินไป ดังเช่นงานวิจัย ที่เข้มงวดกวดขันต่อลูกมากเกินไป ทำให้ลูกเป็นคนก้าวร้าว ไม่มีความรับผิดชอบ เช่นงานวิจัยของของ เพค (นภาวลัย กัมพลาศิริ. 2523; อ้างอิงจาก Peck. 1967) พบว่าครอบครัวที่อบรมเลี้ยงดูแบบ เข้มงวดกวดขัน ทำให้นักมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อมารดาหรือมีความตึงเครียด ก้าวร้าว ขาดระเบียบวินัย ไม่รับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชา จันท์หอม (2527) พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน จะทำให้นักมีพฤติกรรมก้าวร้าว มาก ไม่มีความรับผิดชอบ และงานวิจัยของ มิลเลอร์ (Burss. 1961: 39; cutting Muller. 1946: 37-41) พบว่าในการอบรมเลี้ยงดูบุตรแบบเข้มงวดกวดขันมากเกินไป จะทำให้นักเกิดความหงุดหงิด และ คับข้องใจมากขึ้นเท่านั้น ความคับข้องใจมีผลทางบวกกับความก้าวร้าว ไม่มีระเบียบวินัย และยังขาด ความรับผิดชอบ ดังเช่นที่ เรดเก (นิภา นิธยาน. 2520: 201; อ้างอิงมาจาก Radke. 1964: 11-12) ได้กล่าวว่า ถ้าหากเด็กถูกทอดทิ้งจากบิดามารดา หรือใช้วินัยมากเกินไป ควบคุมมากเกินไป ไม่เปิด โอกาสให้เด็กตัดสินใจ ไม่มีการแนะนำ จะทำให้นักเป็นคนที่ไม่สามารถจัดการกับปัญหาได้ กลายเป็น คนไม่มีความรับผิดชอบ มีความวิตกกังวล ดังนั้นพ่อแม่จึงควรลดการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันหรือ คอยควบคุมเป็นควบคุมน้อย และเลี้ยงดูอย่างมีเหตุผล ให้ความรักความเข้าใจ ให้เวลารับฟังความ คิดเห็น และคอยให้คำปรึกษาหรือแนะนำตักเตือนในสิ่งที่ไม่ถูก

3. คำนำหนักความสำคัญของตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอัตรามโนทัศน์ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยไม่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ เมื่อพิจารณา คำนำหนักความสำคัญในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบมากที่สุด รองลงมาคือ อัตรามโนทัศน์ การอบรมเลี้ยงดูแบบมีเหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ตามลำดับ

การรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ทั้งนี้เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ดังที่ กัญญา สุวรรณแสง (2532: 150-152) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการรับรู้ว่าการรับรู้ที่ถูกต้องเป็นพื้นฐานที่สำคัญยิ่งของการเรียนรู้ เพราะการที่คนเราจะมีความคิด ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดี จะต้องเริ่มจากการรับรู้ที่ดี มนุษย์เราจะรับรู้ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบใหญ่ 2 ประการ คือ คุณสมบัติและลักษณะของผู้รับรู้กับคุณสมบัติจะต้องมีประสาทสัมผัสปกติ สภาพอารมณ์ปลอดโปร่ง ไม่เมื่อยเหนื่อยล้า การจะให้ผู้เรียนมีการรับรู้ได้ดีจะต้องเข้าใจบุคคลนั้นเสียก่อน ต้องเข้าใจสิ่งแวดล้อมของเขาต้องเอาใจใส่ใกล้ชิดเด็ก ให้มากเพื่อจะได้ทราบว่าผู้ใดมีปัญหาอะไร ต้องทราบว่าเด็กมีความแตกต่างกันในเรื่องของทักษะ ประสบการณ์ สติปัญญา การสังเกตสภาพอารมณ์ พยายามสร้างสรรคิให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่เรียน และคุณสมบัติและลักษณะของสิ่งเร้าที่จะทำให้เกิดการรับรู้ การรับรู้ของคนเรามีข้อจำกัดในขณะเดียวกันก็รับรู้ได้ทีละสิ่งเดียว จึงเลือกรับรู้สิ่งที่ดีกว่าแปลกใหม่ เด่น น่าสนใจ จึงนำสิ่งเหล่านี้มาเป็นหลักในการเรียนการสอน มีการเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหว รูปแบบมีเสียงหนักเบา อุปกรณ์การสอนที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ซึ่งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิศนา ขัมมณี (2542: 1-17) เชื่อว่าการที่นักเรียนสามารถรับรู้พฤติกรรมจัดการเรียนการสอนได้ดีนั้นต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนารอบอย่างเหมาะสมกับความสามารถตามวัยของเด็กในด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สติปัญญา สังคมและจริยธรรม โดยคำนึงถึงความแตกต่างของแต่ละบุคคล กระตุ้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมมีการแสดงออก มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เกิดความสุขในการเรียน

อัตมโนทัศน์ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ทั้งนี้อาจ เนื่องจากว่าอัตมโนทัศน์ของบุคคลจะรับรู้ตนเองอย่างตรงตามสภาพที่เป็นจริง มีความเข้าใจในตนเอง มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สามารถประเมินความคิดเห็นของคนอื่นและประเมินความคิดเห็นของตนเอง และมีความรู้สึกลอยากปรับปรุงงานให้ดีขึ้น โรเจอร์ส (พรณี ช. เจนจิต. 2528: 183; อ้างอิงจาก Rogers. n.d.) และแนวคิดของ พรณี ช. เจนจิต (2538: 15) ที่ว่าอัตมโนทัศน์ต่อความสำเร็จในการเรียนว่า เด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก รู้ว่าตนเองเป็นผู้มีความสามารถ มักจะเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการเรียน ในทางตรงข้ามเด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางลบมักเป็นผู้ที่ประสบความล้มเหลวในการเรียน ดังนั้นจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีอัตมโนทัศน์ต่อตนเองในทางที่ดีหรือทางบวก รู้จักตัวตนของตนเอง กล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น รู้ว่าสิ่งใดควรทำและสิ่งใดไม่ควรทำ กล้ายอมรับในสิ่งที่ได้กระทำลงไปและพร้อมที่จะแก้ไขให้ดีขึ้น ไม่พุดจาโกหก มีความระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวม

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเสนอแนะเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และอัตมโนทัศน์ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบให้สูงขึ้น โดยผู้ปกครอง ครูประจำชั้น ครูผู้สอน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการรับรู้ต่อพฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ให้เหมาะสมกับวัยและมีอัตมโนทัศน์ที่ดีต่อตนเองและในทางบวก สามารถปรับตัวและเรียนรู้การอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยคำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน

2. ด้านการทำวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอเสนอแนะ ดังนี้

2.1 จากการวิจัยพบว่า การรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และอัตมโนทัศน์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ และสามารถร่วมกันอธิบายได้ 30.50 เปอร์เซ็นต์ จึงควรศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบถึงความสัมพันธ์หรือสาเหตุที่ทำให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านนั้นๆ และอธิบายได้มากขึ้น เช่น ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความประหยัด ความสามัคคี ความ

เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ความตรงต่อเวลา ความมีน้ำใจ รวมทั้งศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ เช่น ระดับการศึกษาของบิดา รายได้ของบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา ลำดับการเกิด และควรมีการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายกว้างขวางกว่านี้ เพื่อที่สารสนเทศที่ได้จะมีความหลากหลายในการกระจายของข้อมูลอย่างกว้างขวาง และได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบในกลุ่มตัวอย่างระดับอื่นๆ เช่น ระดับช่วงชั้นที่ 1 ระดับช่วงชั้นที่ 2 ระดับช่วงชั้นที่ 3 และระดับอุดมศึกษา ระดับครูผู้สอน ระดับผู้บริหาร เพื่อศึกษาว่าจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับใด และมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ เพื่อที่จะได้นำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการหาวิธีการปรับปรุงหรือส่งเสริมให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบที่ดีต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนกกร แก้วพวง. (2544). **การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของคะแนนจากแบบทดสอบจิตวิทยาปัญหาคณิตศาสตร์ที่วัดจากแบบสอบถามวัดการรับรู้ในกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กมลรัตน์ พิษชาติวิทยากุล. (2530). **การวิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบของนิสิตปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามการรับรู้ของนิสิตและอาจารย์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การวัดและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). **ศึกษาการศึกษาภาพของเด็กไทย ระยะที่ 1**. กรุงเทพฯ ฯ: กรมกองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2542). **การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาศึกษาภาพของเด็กไทยด้านความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง**. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- (2545). **เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กระทรวงศึกษาธิการ. อัดสำเนา
- (2546). **การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544**. กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กรมการศาสนา. (2525). **คู่มือการศึกษาจริยธรรมระดับอุดมศึกษา ตอนที่ 2**. กรุงเทพฯ ฯ: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ ฯ: กองแผนงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- กฤติยา เดชวิสุทธิ. (2546). **การศึกษาความรู้ตามการรับรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการสอนของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542**. ปริญญาโท กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา ศิริมุสิกะ. (2543). **สังคมศึกษา: การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง**. ปัตตานี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- กันยา สุวรรณแสง. (2532). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ ฯ: บำรุงสาส์น.

- ขวัญฤดี ขำซอนสัจย์. (2542). **การศึกษาพฤติกรรมการยอมรับผิดชอบของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คเนิ่งรัตน์ ลาโพธิ์. (2535). **ผลของการนำกิจกรรมกลุ่มสร้างคุณภาพไปประยุกต์ใช้ในการจัด กิจกรรมแนะแนวที่มีต่อความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). พิษณุโลก: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย นครสวรรค์. ถ่ายเอกสาร.
- จารุวรรณ นามพรหม. (2545). **การศึกษาอัตมโนทัศน์ของนิสิตโครงการจุฬา-ชนบท จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จวีร์รัตน์ นันทัยพิบูล. (2538). **การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะความรับผิดชอบของ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จันทรา พวงยอด. (2543). **การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธจักรวิทยาโดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินตนา ธนวิบูลย์ชัย. (2540). **คุณสมบัติในการวัดและคุณภาพของมาตรวัดเจตคติเชิง จริยธรรมด้านความรับผิดชอบที่สร้างขึ้นโดยประยุกต์วิธีการของธอร์นไวด์**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ด. (การทดสอบและวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา ภาคบงกช; และคนอื่นๆ. (2542). **รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการสร้าง เสริมวินัยในตนเอง**. กรุงเทพฯ ฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- ชูชัย สมิติไกร. (2530). **ผลของประสบการณ์กลุ่มฝึกมนุษยสัมพันธ์ที่มีต่อทัศนคติส่วนบุคคลตามการรับรู้ของผู้รับการฝึก**. เชียงใหม่: ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ชูศรี วงศ์รัตน์นะ. (2546) **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพฯ: เทพเนรมิต การพิมพ์.

ณัฐกาญ เอื้อสุวรรณ. (2546). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพ ประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาวิธีการสอน แบบประสาน 5 แนวคิดหลักและวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ**. ปริญญา นิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และเพ็ญแข ประจัญปัจฉิม. (2520). **จริยธรรมของเยาวชนไทย. รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ ฯ: สถาบันพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ฉบับที่ 21 (25).

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ; และคนอื่นๆ. (2528). **ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู ของมารดาไทย. รายงานการวิจัย**. กรุงเทพฯ ฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ฉบับที่ 32 (1).

ดร.ณี ขจรเจริญ. (2546). **ปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตมโนทัศน์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ถมรัตน์ บุญญานิตย์. (2541). **รายงานการวิจัยการศึกษาสถานการจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 2. สำนักพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม เขตการศึกษา 6**. ถ่ายเอกสาร

ถวิล จันท์สว่าง.(2545). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความ รับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ทศนา เขมมณี. (2542, พฤษภาคม). **การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโมเดล ชิปปา (CIPPA MODEL) วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 27 (3): 3-30.

ธีระพล อรุณะกลีกร; และคนอื่นๆ. (2542). **สาระสำคัญแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2542-2549**. กรุงเทพฯ ฯ: วิญญชน.

นงค์ แน่นอุดร. (2545). **การศึกษาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่สอนโดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญตามรูปแบบของ CIPPA MODEL ของครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2544**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร

- นภดล ภวนะวิเชียร. (2540). **การศึกษาค่านิยมด้านความรับผิดชอบของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่ได้รับการสร้างเสริมด้วยกระบวนการที่พัฒนาการตามแนวคิดของไอเซนเบิร์กและแรทส์**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน) กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- นภาวลัย กัมพลาศิริ. (2523). **การศึกษาสภาวะแวดล้อมทางครอบครัวของผู้ป่วยจิตเวช**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นวลจิตต์ เขาวีร์ติพงศ์. (2542, เมษายน). การสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบซิปปา. **วารสารวิชาการ** 3 (2): 15-21.
- นิภา นิธยานน. (2520). การปรับตัวและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ ฯ: สารศึกษาศาสตร์.
- น้ำเพชร สีนทอง. (2541). **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความวิตกกังวล ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู แบบเข้มงวดกดขี่ แบบมีเหตุผลและแบบปล่อยปละละเลยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การวัดผลและประเมินผลการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพฯ ฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). **การวัดประเมินการเรียนรู้ (การวัดประเมินแนวใหม่)**. เอกสารประกอบการเรียนวิชาวัดผล 401 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบญจพร สมานมาก. (2540). **ผลของการจัดกิจกรรมละครสอดเสริมจริยธรรมและสุนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประดิษฐ์ เอกทัศน์. (2537). **จิตวิทยาการเรียนการสอน**. มหาสารคาม: ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- ประเทิน มหาจันทร์. (2521). **การศึกษากับการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน**. วิทยานิพนธ์ ค.ศ.ด. (พัฒนาศึกษาศาสตร์). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- ประภัศสร ไชยชนาใหญ่. (2529). **การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา**. ปรินูญยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปริศนา เกตธา. (2544). **ผลของการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวแอตเลอร์ที่มีต่ออัตมโนทัศน์และสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายสำเนา.
- ปรียา ชัยนิยม. (2542) . **การศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการสอนความรับผิดชอบและความมีระเบียบวินัยโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน**. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยทางการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปัทมา ศิริเวช. (2541: 218; กรกฎาคม-กันยายน). "สภาพครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดูวัยรุ่นที่ทำผิดกฎหมาย" **วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย**. 43 (3) 217-223.
- ปิยะดา ชื่นครุฑ. (2546). **ผลของการใช้กิจกรรมเพื่อปรับอัตมโนทัศน์ความวิตกกังวลจากการพลาจกและความผูกพันต่อบุตรของมารดาที่คลอดบุตรก่อนกำหนด**. ปรินูญยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ปิยนันท์ สิงห์วงษา. (2543). **อัตมโนทัศน์หลายมิติของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ในเขตการศึกษา 5**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พยงค์ จิระพงษ์. (2544). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ระบบ 4 MAT กับกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์**. ปรินูญยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรชัย รอดสมจิตร. (2528). **ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่อยู่ในสถานสงเคราะห์และที่อยู่ในครอบครัวปกติในกรุงเทพมหานคร**. ปรินูญยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. (2539). **พัฒนาการวัยรุ่น**. กรุงเทพฯ ฯ: ดันอ้อ แกรมมี.

- พรรรัตน์ แก่นทอง. (2529). **การใช้บทบาทสมมติพัฒนาความรับผิดชอบต่อชุมชนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสายน้ำผึ้ง กรุงเทพมหานคร.** ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี ช. เจนจิต. (2528). **จิตวิทยาการเรียนการสอน: จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครูในชั้นเรียน.** กรุงเทพฯ ฯ: ต้นอ่อน แกรมมี่.
- (2538). **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ ฯ: ต้นอ่อน แกรมมี่.
- พัชรา บุญลาโพธิ์. (2529). **การศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการสอนจริยธรรมกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการสอนด้วยบทเรียนสื่อประสมตามแนวพุทธศาสตร์กับการสอนตามคู่มือแนวการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา.** ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พิจิตรา พงษ์จินดากร. (2525). **การทดลองสอนความรับผิดชอบแก่เด็กที่มีระดับพัฒนาการทางสติปัญญาต่างกัน โดยวิธีกลุ่มสัมพันธ์.** ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- มยุรี ศรีชัย. (2538). **เทคนิคการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Techniques).** กรุงเทพฯ ฯ: วี.เจ. พรินต์ติ้ง.
- ยุวดี เทียมประสิทธิ์. (2536). **พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน.** ม.ป.พ.
- รัชณี มณีโกศล. (2540) **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรับผิดชอบและความคงทนทางการเรียนรู้อิทธิพลศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องการหารที่เรียนโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ.** ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราตรี พัฒนรังสรรค์. (2544). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน.** กรุงเทพฯ ฯ: สถาบันราชภัฏจันทรเกษม.
- รุ่ง แก้วแดง. (2544). **ประกันคุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพฯ ฯ: วัฒนาพานิช.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ ฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ลักขณา สริวัฒน์. (2544). **จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน.** กรุงเทพฯ ฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ลัดดา เหมาะสุวรรณ; คนอื่นๆ. (2547). **เด็กไทยวันนี้เป็นอยู่อย่างไร.** กรุงเทพฯ ฯ: พิมพ์ที่ลิบบราเดอร์สการพิมพ์.

- ลำเนาวัลย์ เรืองยศ. (2535). **ความสัมพันธ์ระหว่างอัตมโนทัศน์ การสนับสนุนทางสังคมกับสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ.** วิทยานิพนธ์. พศ.ม.(วิชาสุขภาพจิตและการพยาบาลจิตเวช). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนา สิงห์สัมฤทธิ์. (2527). **การสร้างแบบทดสอบวัดจริยธรรมด้านความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในจังหวัดยะลา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัลภา ดวงชาทม. (2539). **ผลการใช้เทคนิคการปรับพฤติกรรมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเขาวงกตศึกษา จังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์. ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- วิวัฒน์ รักษาเคน. (2531). **ความสำคัญในความรับผิดชอบและความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาในจังหวัดขอนแก่น.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ศิริอร นพกิจ. (2545). **เอกลักษณ์แห่งตน การอบรมเลี้ยงดูและจิตลักษณะบางประการของนักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติและนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สบโชค พูลนวม. (2523). **ความสัมพันธ์ระหว่างความซื่อสัตย์กับความรู้สึกรับผิดชอบ.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมคิด อิศระวัฒน์. (2542). **รายงานการวิจัยลักษณะการอบรมและเลี้ยงดูเด็กของคนไทยซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง.** วารสารการศึกษานอกโรงเรียน ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 ธันวาคม 2542.
- สมพงษ์ ตีรพัฒน์. (2517). **ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกรับผิดชอบ.** วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- สมศักดิ์ นุชมิตร. (2547). **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์กับการสอนแบบโครงการ**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุกัลยา พัวสุขมนโกล. (2545). **ผลการฝึกสมรรถภาพทางสมองด้านมิติสัมพันธ์ที่มีต่อความสามารถด้านการรับรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุจิตรา วิชัยดิษฐ. (2543). **การประยุกต์หลักธรรมะทางพุทธศาสนาและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ของเยาวชนกระทำผิดชายในสถานฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน จังหวัดสุราษฎร์ธานี**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุดารัตน์ ลิ้มเสรี. (2545). **อัตมโนทัศน์หลายมิติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 1**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทร์หอม. (2527). **จิตวิทยาเด็กเกเร**. กรุงเทพฯ ฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2541). **การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงหลักฐานความเที่ยงตรง ความไม่เที่ยงตรงและความเชื่อมั่น**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนารี เตชะโชควิวัฒน์. (2527). **ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูวินัยในตนเองและความภาคภูมิใจในตนเอง**. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุปราณี แก้วกระจ่าง. (2546). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การบรรลุลูกตามขั้นพัฒนาการและพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ นักเรียนวัยเด็กตอนกลางในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ ฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.
- สุภา มาลากุล ณ อยุธยา. (2533). **การอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยต่างๆ ในสุขภาพจิตกับการพัฒนาการเด็ก**. กรุงเทพฯ ฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). **การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสแควร์.

----- (2542). **มาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ**. สำนักนายก รัฐมนตรี. กรุงเทพฯ: พริกหวาน กราฟฟิค.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2543). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พิมพ์ดี.

----- (2546). **มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุดทอง.

อรรรรณ พานิชปฐมพงษ์. (2542). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพฤติกรรม ด้านความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อัญชลี หนักแน่น. (2537). **การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และ สภาพแวดล้อมของโรงเรียนระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมผิดวินัย และนักเรียนที่มี พฤติกรรมอยู่ในวินัยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลเมือง ขอนแก่น**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อารีย์ เศรษฐชัย. (2523). **ความสัมพันธ์ระหว่างการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ความรู้สึก รับผิดชอบและความเชื่อมั่นในตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สภาวิชาชีพไทย**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อ้อมเดือน สดมณี. (2522). **ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองและพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็ก วัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษาและการแนะแนว). กรุงเทพฯ: บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อำรุง จันทวานิช. (2542). **เอกสารวิจัยส่วนบุคคลเรื่องการพัฒนาคุณภาพการศึกษา: แนวทางสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

Brown; & Cohn. (1958). *Clinical Cardiovascular Physiology*. Philadelphia: Saunders.

Burns R.B. (1979). *The self-concept Theory Measurement Development and Behavior*. London: Landmass.

Burss. A.H. (1961). *The Psychology of Aggression*. New York: John Willdy and Son Inc.

Cattell Raymond B. (1905). *Personality*. New York: McGraw-Hill Book.

- Elkind; & others.(1964). *Student in Perceptual Development: 11 Part-Whole Perceptual.* Child Development.
- Flaherty Rila M; & Reutzel Eileen. (1965, November). "Personality Traits of High and low Achievers in College" *The Journal of Educational Research.*
- Gordon Jesse E. (1963). *Personality and Behaviors.* New York: Macmillan.
- Hoffman. (1970). *Authors and illustrators of Children's book: writings on their lives and works.* New York: R.R. Bowker.
- Huckel; & Lorraine Heler. (1984, July). *Personality correlates of parental maltreatment.* Dissertation Abstracts International 46/03.
- Hurlock Elizabeth B. (1961). *Child Development.* New York: McGraw–Hill Book Company.Inc.
- . (1973). *Adolescence Development Fourth Edition.* Tokey: Mc Graw-Hill Kagakusha Ltd.
- . (1978). *Child Development.* 2nd: McGraw–Hill Book Company.Inc.
- Kerlinger; & Pedhazur. (1973). *Multiple regression in behavioral research.* New York: Hott, Rinchart and Winston.
- Mc Candeless; & Boud R. (1967). *Children and Adolescents Behavior and Delopment.* New York: Holt.
- Mc Clelland. (1953). *The Achievement Motive.* New York: Harper & Row.
- Mitchell S. (1990). *The Encyclopedia of Human Development and Education.* 1sted, BPC: Wheaton.
- Moos, Rudlf H; & Bernice S. Moos. (1968). *A Social Climate: Family Envelopment Scale.* California; Consulting Psychologist Press.
- Mussen, P.H; & other. (1990). *Child Development and Personality.* 7thed, New York: Harper & Row. Offer Daniel,and other (1981). *The Adolesant.*
- Peck R.F; & Havinghurt R.J. (1963). *The Psychology of Character Development.* John Wily & Sons. Inc. New York.
- Rogers Carl R. (1951). *Client-Centered Theory.* Boston: Houghton Mifflin.
- Rogers;& Dorothy. (1972). *Issuers in Adolescent Psychology.* New York: Meredith Cooperation.
- Roymond J. Corsini. (1987). *Encyclopedia of Psychology.* U.S.A.: John Wiley & Son.

- Sanford Newman. (1970). "The Goal of Individual Development" *Twenty-five Years of Higher Education*. San Francisco: Jossey Besre Press.
- Seans, R; & other. (1957: 270-313). *Patterns of child rearing row*. Peterson and Company, New York.
- Shepard. Joan M. (1999). *Developing Responsibility for Completing and Handing in Daily Homework Assignments for Students in Grades Three, Four and Five*. Dissertation Abstracts International.
- Siedman Jerome M. (1962). *The child: A book of reading*. New York: Holt Rinehart and Winston.
- Valdes, Triwitas. M. (1970, December). Parental Attitude and their on Exception Children Saint Louis University. *Research Journal Baguis City*. Philippine.
- Zunich M. (1963, May-June). "Development of Responsibility Perception of Lower and Middle Class Children." *The Journal of Educational Research*. 56 (9): 497-499.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 9 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
1	1	คัดเลือกไว้	26	.86	คัดเลือกไว้	51	1	คัดเลือกไว้
2	.71	คัดเลือกไว้	27	1	คัดเลือกไว้	52	1	คัดเลือกไว้
3	1	คัดเลือกไว้	28	.71	คัดเลือกไว้	53	1	คัดเลือกไว้
4	1	คัดเลือกไว้	29	1	คัดเลือกไว้	54	1	คัดเลือกไว้
5	.86	คัดเลือกไว้	30	1	คัดเลือกไว้	55	.86	คัดเลือกไว้
6	1	คัดเลือกไว้	31	1	คัดเลือกไว้	56	1	คัดเลือกไว้
7	1	คัดเลือกไว้	32	1	คัดเลือกไว้	57	1	คัดเลือกไว้
8	.57	คัดเลือกไว้	33	1	คัดเลือกไว้	58	.86	คัดเลือกไว้
9	1	คัดเลือกไว้	34	1	คัดเลือกไว้	59	1	คัดเลือกไว้
10	1	คัดเลือกไว้	35	1	คัดเลือกไว้	60	1	คัดเลือกไว้
11	.71	คัดเลือกไว้	36	1	คัดเลือกไว้	61	1	คัดเลือกไว้
12	.86	คัดเลือกไว้	37	.13	ตัดทิ้ง	62	1	คัดเลือกไว้
13	1	คัดเลือกไว้	38	.86	คัดเลือกไว้	63	1	คัดเลือกไว้
14	1	คัดเลือกไว้	39	1	คัดเลือกไว้	64	.86	คัดเลือกไว้
15	1	คัดเลือกไว้	40	.86	คัดเลือกไว้	65	1	คัดเลือกไว้
16	1	คัดเลือกไว้	41	1	คัดเลือกไว้	66	1	คัดเลือกไว้
17	.57	คัดเลือกไว้	42	1	คัดเลือกไว้	67	1	คัดเลือกไว้
18	.86	คัดเลือกไว้	43	1	คัดเลือกไว้	68	1	คัดเลือกไว้
19	1	คัดเลือกไว้	44	1	คัดเลือกไว้	69	.86	คัดเลือกไว้
20	.86	คัดเลือกไว้	45	1	คัดเลือกไว้	70	.86	คัดเลือกไว้
21	.86	คัดเลือกไว้	46	.86	คัดเลือกไว้	71	.57	คัดเลือกไว้
22	.71	คัดเลือกไว้	47	1	คัดเลือกไว้	72	1	คัดเลือกไว้
23	.86	คัดเลือกไว้	48	1	คัดเลือกไว้	73	.86	คัดเลือกไว้
24	1	คัดเลือกไว้	49	.86	คัดเลือกไว้	74	1	คัดเลือกไว้
25	1	คัดเลือกไว้	50	.71	คัดเลือกไว้	75	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 9 (ต่อ)

ข้อที่	IOC	การพิจารณา	ข้อที่	IOC	การพิจารณา
76	.86	คัดเลือกไว้	91	1	คัดเลือกไว้
77	.86	คัดเลือกไว้	92	1	คัดเลือกไว้
78	.71	คัดเลือกไว้	93	.86	คัดเลือกไว้
79	1	คัดเลือกไว้	94	.86	คัดเลือกไว้
80	1	คัดเลือกไว้	95	.86	คัดเลือกไว้
81	1	คัดเลือกไว้	96	1	คัดเลือกไว้
82	.86	คัดเลือกไว้	97	1	คัดเลือกไว้
83	1	คัดเลือกไว้	98	1	คัดเลือกไว้
84	1	คัดเลือกไว้	99	.86	คัดเลือกไว้
85	1	คัดเลือกไว้	100	1	คัดเลือกไว้
86	.71	คัดเลือกไว้	101	1	คัดเลือกไว้
87	1	คัดเลือกไว้	102	1	คัดเลือกไว้
88	1	คัดเลือกไว้	103	.86	คัดเลือกไว้
89	.86	คัดเลือกไว้	104	.71	คัดเลือกไว้
90	1	คัดเลือกไว้	105	1	คัดเลือกไว้

ตาราง 10 ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

ข้อที่	r	ข้อที่	r	ข้อที่	r	ข้อที่	r
1.	.34	27.	.29	53.	.40	79.	.07
2.	.01	28.	.06	54.	.45	80.	.30
3.	.21	29.	.22	55.	.09	81.	.30
4.	.08	30.	.32	56.	.62	82.	.31
5.	.02	31.	.28	57.	.02	83.	.13
6.	.24	32.	.29	58.	.59	84.	.22
7.	.26	33.	.40	59.	.01	85.	.03
8.	.23	34.	.58	60.	.44	86.	.34
9.	.20	35.	.38	61.	.50	87.	.02
10.	.01	36.	.55	62.	.61	88.	.27
11.	.19	37.	.28	63.	.09	89.	.41
12.	.62	38.	.02	64.	.57	90.	.45
13.	.01	39.	.64	65.	.47	91.	.38
14.	.42	40.	.28	66.	.20	92.	.47
15.	.60	41.	.40	67.	.49	93.	.23
16.	.13	42.	.42	68.	.32	94.	.26
17.	.16	43.	.26	69.	.48	95.	.04
18.	.20	44.	.22	70.	.32	96.	.50
19.	.41	45.	.29	71.	.49	97.	.00
20.	.05	46.	.14	72.	.32	98.	.05
21.	.27	47.	.23	73.	.21	99.	.02
22.	.60	48.	.61	74.	.57	100.	.06
23.	.29	49.	.45	75.	.53	101.	.27
24.	.13	50.	.61	76.	.34	102.	.00
25.	.62	51.	.20	77.	.32	103.	.10
26.	.39	52.	.61	78.	.33	104.	.02

ค่าความเชื่อมั่น (α) .91

ตาราง 11 ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

ข้อที่	r	ข้อที่	r	ข้อที่	r
1.	.32	27.	.36	53.	.54
2.	.20	28.	.29	54.	.36
3.	.311	29.	.23	55.	.34
4.	.22	30.	.29	56.	.35
5.	.65	31.	.20	57.	.32
6.	.42	32.	.65	58.	.26
7.	.64	33.	.46	59.	.33
8.	.40	34.	.64	60.	.27
9.	.27	35.	.22	61.	.33
10.	.63	36.	.65	62.	.34
11.	.24	37.	.39	63.	.40
12.	.66	38.	.48	64.	.46
13.	.40	39.	.65	65.	.37
14.	.25	40.	.62	66.	.48
15.	.24	41.	.42	67.	.27
16.	.27	42.	.51	68.	.33
17.	.27	43.	.64	69.	.51
18.	.29	44.	.61	70.	.22
19.	.38	45.	.49		
20.	.61	46.	.34		
21.	.31	47.	.49		
22.	.59	48.	.33		
23.	.29	49.	.6		
24.	.68	50.	.34		
25.	.28	51.	.27		
26.	.34	52.	.60		

ค่าความเชื่อมั่น (α) .93

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

คำชี้แจง

แบบวัดฉบับนี้มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ชนิดสถานการณ์

3. ตัวเลือก จำนวน 59 ข้อ ใช้เวลาทำ 60 นาที

2. ห้ามขีดเขียนข้อความใด ๆ ลงในแบบวัดฉบับนี้

3. แบบวัดฉบับนี้เป็นสถานการณ์ทั่ว ๆ ไป ให้นักเรียนอ่านแล้วคิดว่า ถ้านักเรียนเป็นบุคคลในสถานการณ์นั้น ๆ นักเรียนจะตัดสินใจอย่างไร โดยเลือกคำตอบจากที่กำหนดให้ คำตอบเหล่านั้น ไม่มีข้อใดถูกหรือผิด คำตอบไม่มีผลใด ๆ ต่อการเรียนของนักเรียน ขอให้นักเรียนตอบให้ตรงกับความรู้สึก และความคิดเห็นของนักเรียนให้มากที่สุด

ตอนที่ 1 เป็นรายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน

คำสั่ง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงหน้าข้อความที่ตรงกับสภาพเป็นจริงของนักเรียน

ระดับชั้นเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ตอนที่ 2 แบบวัดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ

คำสั่ง ให้นักเรียนกาเครื่องหมาย x ทับตัวเลข 1, 2, หรือ 3 ลงในกระดาษคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อเดียว

<p>1. สมพงษ์รับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ดเป็นประจำ ทั้งที่ทราบว่าไม่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ถ้านักเรียนเป็นสมพงษ์จะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ลดการรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ด 2. รับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ดตามปกติ เพราะร่างกายยังแข็งแรงดี 3. เลิกรับประทานอาหารฟาสต์ฟู้ดและรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ <p>2. อีกประมาณ 4 สัปดาห์จะถึงการสอบปลายภาค นักเรียนจะมีการเตรียมตัวเพื่อการสอบอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตั้งใจเรียนอย่างสม่ำเสมอ 2. ดูหนังสือดีทุกคืนในสัปดาห์สุดท้ายก่อนสอบ 3. ให้เพื่อนที่เรียนเก่งช่วยทบทวนให้ในสัปดาห์สุดท้ายก่อนสอบ	<p>3. ในวิชาสังคมศึกษา ครูมอบหมายให้นักเรียนอ่านข่าวเศรษฐกิจจากหนังสือพิมพ์ทุกวัน แล้วมารายงานหน้าชั้นเรียน โกเมทสนใจอ่านหนังสือพิมพ์เฉพาะหน้ากีฬา ถ้านักเรียนเป็นโกเมทจะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่อ่านข่าวเศรษฐกิจ เพราะมีเพื่อนสรุปข่าวให้ฟัง 2. ตั้งใจอ่านข่าวเศรษฐกิจแทนข่าวกีฬา เพราะต้องใช้ในชีวิตประจำวัน 3. อ่านข่าวเศรษฐกิจแทนข่าวกีฬา เพราะต้องการคะแนนจากการรายงานหน้าชั้นเรียน <p>4. ครูให้นักเรียนค้นคว้าเรื่องดอกไม้ประจำแต่ละจังหวัดมาส่งในอาทิตย์หน้า จารูวรรณไม่ตั้งใจค้นคว้า ถ้านักเรียนเป็นจารูวรรณจะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งงานเท่าที่ค้นคว้าได้ 2. ตั้งใจค้นคว้าให้มากขึ้น 3. ขอยืมเพื่อนมาลอกเพื่อให้มีงานส่ง
--	---

<p>5. วิบูลย์ต้องช่วยแม่ค้าขายในวันหยุด แต่ต้องการไปดูการแข่งขันฟุตบอลกับเพื่อนด้วย ถ้านักเรียนเป็นวิบูลย์จะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ไปดูฟุตบอลกับเพื่อน เพราะนานๆ จะมีโอกาสเช่นนี้ 2. ต่อรองเวลากับแม่ เพื่อจะได้ไปดูฟุตบอลกับเพื่อน 3. ช่วยแม่ค้าขาย เพราะข่าวการแข่งขันค่อยติดตามจากเพื่อน <p>6. มิตรทำหนังสือของห้องสมุดขาดและมีการสอบถามถึงสาเหตุ ถ้านักเรียนเป็นมิตรจะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. บอกว่าหนังสือขาดอยู่ก่อนแล้ว 2. บอกว่าหนังสือเก่าและตนเปิดแรงจึงขาด 3. บอกว่าตนเองเป็นผู้ทำขาดและขอรับผิดชอบในสิ่งที่ทำ <p>7. วีณายังทำรายงานวิชาภาษาไทยไม่เสร็จ ทั้งที่วันนี้ต้องรายงานหน้าชั้นเรียน ถ้านักเรียนเป็นวีณาจะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขาดเรียนและอ้างเหตุผลว่าไม่สบาย 2. อ้างว่างานไม่เสร็จ เพราะต้องทำงานอย่างอื่นด้วย 3. มาเรียนพร้อมยอมรับว่างานยังไม่เสร็จรีบร้อย 	<p>8. วิยะดาได้ค่าขนมเป็นรายเดือน แต่ในช่วงต้นเดือนได้พบกางเกงยีนส์ราคาค่อนข้างสูง ถ้านักเรียนเป็นวิยะดาจะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. รีบซื้อทันที เพราะกลัวคนอื่นมาซื้อไปก่อน 2. ไว้ซื้อในปลายเดือน หลังจากเหลือเงินค่าขนมเหลือ 2. รีบซื้อทันที แล้วค่อยมาวางแผนการใช้จ่ายเงินค่าขนมใหม่ <p>9. ในการทำรายงานกลุ่มต้องช่วยกันเขียนรายงาน แต่สุธรรมลายมือไม่สวย ถ้านักเรียนเป็นสุธรรมจะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุดตามข้อตกลงของกลุ่ม 2. ช่วยเพื่อนเขียนเพียงเล็กน้อย ตามหน้าที่ของการทำงานกลุ่ม 3. ให้เพื่อนที่ลายมือสวยเขียนแทน เพื่องานจะได้ออกมาดีมีคุณภาพ <p>10. แก้วได้รับมอบหมายจากกลุ่มให้หารูปภาพมาประกอบกรรงาน ซึ่งเป็นภาพที่หายากมาก ถ้านักเรียนเป็นแก้วจะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พยายามหารูปภาพมาให้ได้ เพราะกลัวถูกเพื่อนกล่าวโทษ 2. พยายามหารูปภาพมาให้ได้ เพราะได้รับมอบหมายจากกลุ่ม 3. พยายามหารูปภาพมาให้ได้ เพราะเพื่อนๆ ในกลุ่มกำลังจับมา
--	--

11. ปรชฎามองเห็นเชือกผูกรองเท้าของเพื่อนหลุด ขณะที่วิ่งออกกำลังกายในวิชาพลศึกษา ถ้านักเรียนเป็นปรชฎาจะทำอย่างไร

1. สะกดให้เพื่อนข้างๆ บอกแทน
2. บอกหรือส่งสัญญาณให้เพื่อนรู้ว่าเชือกผูกรองเท้าหลุด
3. เขี่ยบเชือกผูกรองเท้าที่หลุดนั้น เพื่อให้เพื่อนรู้ตัวว่าเชือกหลุด

12. สุวิทย์เขี่ยบกระดาษโปสเตอร์ที่วิชัยนำมาวางไว้กับพื้น เพื่อใช้ในการจัดบอร์ดจนเลอะเทอะ ถ้านักเรียนเป็นวิชัยจะทำอย่างไร

1. เตือนให้เดินให้ระวังมากกว่านี้
2. ให้สุวิทย์ไปซื้อกระดาษมาชดใช้
3. นำกระดาษที่เปื้อนมาดัดแปลงใช้ประโยชน์

13. วิสุทธิ์ทำน้ำหกรดกระป๋องของสมควร ถ้านักเรียนเป็นสมควรไม่โกรธวิสุทธิ์เพราะอะไร

1. เพราะรู้ว่าวิสุทธิ์ไม่ได้ตั้งใจ
2. เพราะสักพักกระป๋องคงจะแห้ง
3. เพราะตนเคยเจอเหตุการณ์แบบวิสุทธิ์

14. มาริสาทราบว่าเพื่อนๆ จะหนีเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะเบื่อการสอนของครู ถ้านักเรียนเป็นมาริสาจะทำอย่างไร

1. ตักเตือนเพื่อนว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดี
2. ทำไม่รู้ไม่เห็นกับการกระทำของเพื่อนเหล่านั้น
3. บอกเพื่อนให้อดทน เพราะต้องเรียนกับครูคนนี้อีกนาน

15. วาสนาคิดจะลอกเลียนแบบสิ่งประดิษฐ์ของรุ่นพี่ แต่บังเอิญสุรีย์ทราบเรื่องนี้เข้า ถ้านักเรียนเป็นสุรีย์จะทำอย่างไร

1. สนับสนุนความคิดของวาสนา เพราะตนเองจะได้ทำตามบ้าง
2. แนะนำให้วาสนาประยุกต์มากกว่าที่จะลอกเลียนแบบของคนอื่น
3. แนะนำวาสนาให้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อจะได้มีความภูมิใจต่อผลงานของตนเอง

16. ศันสนีย์เห็นเพื่อนกำลังทำงานที่ได้รับมอบหมายจากครูโดยที่ตนเองทำเสร็จแล้ว ถ้านักเรียนเป็นศันสนีย์จะทำอย่างไร

1. มองดูเพื่อนทำงานอยู่สงบเงียบๆ
2. อธิบายขั้นตอนในการทำงานให้แก่เพื่อนฟัง
3. คอยช่วยเหลือเพื่อนเมื่อเพื่อนมีปัญหาในการทำงาน

17. สุภาพต้องการช่วยเหลือเพื่อนที่ทำคะแนนการวาดรูปได้ไม่ดี ถ้านักเรียนเป็นสุภาพจะทำอย่างไร

1. ให้คำแนะนำเพื่อนในการวาดรูปให้สวยงาม
2. ร่างแบบ เพื่อให้เพื่อนวาดตามแบบที่ได้ร่างไว้แล้ว
3. วาดรูปแทนเพื่อน เพื่อเพื่อนจะได้คะแนนดีขึ้น

18. นิธิเรียนอ่อนวิชาคณิตศาสตร์และสอบไม่ผ่านทุกครั้ง ชลอต้องการที่จะช่วยเพื่อนให้สอบผ่าน ถ้านักเรียนเป็นชลอจะทำอย่างไร

1. แนะนำเทคนิคการเลือกคำตอบให้นิธิ
2. ช่วยสอนและทบทวนให้นิธิก่อนถึงวันสอบ
3. ให้นิธิลอกคำตอบ เพราะกลัวเพื่อนสอบไม่ผ่านอีก

19. ณัฐพรเป็นโรคตาแดงต้องพักอยู่บ้าน ทำให้ต้องขาดเรียนเป็นเวลาหลายวัน ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของณัฐพรจะทำอย่างไร

1. จดงานและสิ่งต่างๆ ที่ต้องทำไว้ให้กับณัฐพร
2. แสดงความเสียใจกับณัฐพรที่ต้องเป็นโรคตาแดง
3. ชมเชยณัฐพรว่าทำถูกต้องแล้วที่หยุดเรียนเพื่อพักรักษาโรคตาแดง

20. สุรินทร์กับมาริสายอยู่ห้องเรียนเดียวกันและบ้านอยู่ใกล้เคียงกัน ถ้านักเรียนเป็นสุรินทร์จะมาโรงเรียนและกลับบ้านพร้อมกันทุกวันเพราะเหตุใด

1. เพราะจะได้ไม่มีใครว่า
2. เพราะจะได้มีเพื่อนคุย
3. เพราะเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ

21. บารมีได้วิจารณ์งานศิลปะของณัฐพรว่าไม่สวยไม่สมควรที่จะได้รับรางวัล ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของบารมีและณัฐพรจะทำอย่างไร

1. ชี้แจงบารมีให้วิจารณ์งานศิลปะด้วยเหตุผล
2. บอกบารมีว่าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงคำตัดสินของคณะกรรมการได้
3. บอกบารมีให้วิจารณ์งานศิลปะด้วยเหตุผลและแสดงความยินดีกับณัฐพรที่ได้รับรางวัล

22. เพื่อนๆ ชวนนพพรให้เล่นฟุตบอลหลังเลิกเรียน แต่ณัฐพรสัญญาแม่ไว้ว่าจะกลับบ้านให้ตรงเวลา ถ้านักเรียนเป็นนพพรจะทำอย่างไร

1. กลับบ้าน เพราะรักษาสัญญาที่ได้ให้ไว้กับแม่
2. กลับบ้าน เพราะฟุตบอลสามารถเล่นวันหยุดได้
3. เล่นฟุตบอลกับเพื่อนแล้วบอกแม่ว่าไม่สามารถปฏิเสธเพื่อนได้

23. สาวิกาชอบใส่กระโปรงสั้นในวันหยุดทุกๆ ที่แม่ตักเตือนหลายครั้งแล้ว ถ้านักเรียนเป็นสาวิกาจะทำอย่างไร

1. ยอมรับฟังคำตักเตือนของแม่
2. ใส่กระโปรงสั้นให้น้อยลง เพื่อแม่จะได้ลดการตักเตือนลง
3. ยอมรับฟังคำตักเตือนและค่อยๆ เลิกใส่กระโปรงสั้น เพราะเห็นด้วยกับแม่

<p>24. พ่อตักเตือนวิทยาซึ่งกำลังเรียนอยู่ชั้น ม.4 เสมอว่าให้ตั้งใจเรียนจะได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยตามที่ต้องการได้ ถ้านักเรียนเป็นวิทยาจะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ตั้งใจเรียนให้มากขึ้นเมื่อนึกถึงคำพูดของพ่อ 2. ตั้งใจเรียนเพื่อจะได้มีอนาคตที่ดีดังคำพูดของพ่อ 3. บอกพ่อว่าให้ขึ้นชั้น ม.6 ก่อนแล้วตั้งใจเรียนก็ยังไม่สายเกินไป <p>25. ครอบครัวของรุ่งทองมีฐานะไม่ดี ทำให้ต้องทำงานพิเศษเพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ ถ้านักเรียนเป็นรุ่งทองจะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ลาออกจากโรงเรียน 2. หยุดเรียนบ้างในบางครั้ง 3. พยายามทำทั้งสองอย่างให้ดี <p>26. รัตนามีหน้าที่ให้ช่วยแม่ขายของแม่ในวันปิดภาคเรียน แต่ในวันนี้เพื่อนสนิทที่ไม่ได้พบกันมานานจะพาไปเที่ยว ถ้านักเรียนเป็นรัตนาจะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขอแม่ไปเที่ยวกับเพื่อน 2. เลื่อนนัดกับเพื่อนไปก่อน 3. ขออนุญาตแม่ว่าหลังจากกลับจากเที่ยวแล้วจะมาช่วยขายต่อ 	<p>27. กนกช่วยทำงานบ้านทุกวัน และอีก 3 วันจะถึงวันสอบปลายภาค ถ้านักเรียนเป็นกนกจะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ช่วยงานบ้านในช่วงที่พักจากการอ่านหนังสือ 2. ช่วยงานบ้านตามปกติ เพราะเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ 3. งดช่วยงานบ้านในช่วงนี้ เพราะต้องเตรียมตัวในการสอบ <p>28. รัตน์ทำงานไม่ละเอียดถี่ถ้วน แม่จึงตักเตือนเพื่อให้ปรับปรุงตัว ถ้านักเรียนเป็นรัตน์จะทำอย่างไร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ยอมปรับปรุงงานเฉพาะในครั้งนี้ 2. พยายามปรับปรุงตนเองเพื่อตามใจแม่ 3. ยอมรับและปรับปรุงตนเองในการทำงานทุกครั้ง <p>29. นิกอร์ไม่ค่อยพอใจป่าทุกครั้งที่มาเยี่ยมบ้านเนื่องจากชอบเปรียบเทียบการเรียนกับน้อง ถ้านักเรียนเป็นนิกอร์จะฟังป่าพูดด้วยความสงบ เพราะเหตุใด</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพราะต้องเชื่อฟังแม่ 2. เพราะทราบดีว่าไม่ควรเถียงผู้ใหญ่ 3. เพราะเข้าใจว่าป่าไม่ได้เรียนอย่างตนเอง
---	---

30. โสภกาได้รับคัดเลือกให้เป็นตัวแทนในการแข่งขันทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ แต่เป็นช่วงที่ใกล้สอบกลางภาค ถ้านักเรียนเป็นโสภกาจะไปแข่งขันเพราะอะไร

1. เพราะเป็นหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
2. เพราะจะได้ดูดีในสายตาของเพื่อน ๆ
3. เพราะสามารถสร้างชื่อเสียงให้ตนเอง โรงเรียนและครอบครัว

31. วรวิทย์ชอบขี่รถจักรยานยนต์ด้วยความเร็วสูง ถ้านักเรียนเป็นวรวิทย์จะเลิกขี่รถเร็วเพราะเหตุใด

1. เพราะไม่อยากให้พ่อแม่ตกเดือนอีกต่อไป
2. เพราะกลัวจะได้รับอันตรายอย่างที่พ่อแม่เตือน
3. เพราะเกรงว่าอาจนำความเดือดร้อนใจมาให้พ่อแม่

32. อำนาจได้เงินค่าขนมสัปดาห์ละ 250 บาท แต่ต้องการได้กางเกงยีนส์ตัวละ 500 บาท ถ้านักเรียนเป็นอำนาจจะทำอย่างไร

1. ขอเงินคุณแม่เพิ่ม เพื่อซื้อกางเกงยีนส์
2. อดอาหารเป็นบางมื้อเพื่อเก็บเงินซื้อกางเกงยีนส์
3. ทำงานพิเศษหลังเลิกเรียนเพื่อจะได้เงินซื้อกางเกงยีนส์เร็วขึ้น

33. ศรชัยเห็นไฟและพัดลมในห้องเรียนยังไม่ปิด ถ้านักเรียนเป็นศรชัยจะเดินเข้าไปปิดไฟและพัดลม เพราะเหตุใด

1. เพราะไม่มีใครมาปิด
2. เพราะให้คนอื่นปฏิบัติตาม
3. เพราะช่วยโรงเรียนประหยัดพลังงาน

34. ตอนเย็นก่อนโรงเรียนเลิก เป็นเวรของธงชัยที่ต้องปิดพัดลมและปิดไฟให้เรียบร้อยก่อนกลับบ้าน กิตติเรียกธงชัยให้รับออกไปเล่นฟุตบอลที่สนาม ถ้านักเรียนเป็นธงชัยจะทำอย่างไร

1. รีบตามกิตติไปที่สนามทันทีเพื่อเล่นฟุตบอล
2. บอกให้กิตติช่วยปิดไฟ เพื่อไม่เสียเวลามาก
3. บอกให้กิตติไปเล่นก่อน ขอปิดพัดลมและปิดไฟก่อน

35. นิตย์ได้ยืมนักเรียนโรงเรียนอื่นกล่าวถึงนักเรียนโรงเรียนตนเองว่าเรียนไม่เก่ง ถ้านักเรียนเป็นนิตย์จะทำอย่างไร

1. ปฏิเสธว่าไม่จริงและว่ากลับไป
2. ปฏิเสธว่าไม่จริง เพราะนักเรียนเหล่านั้นอาจไม่ตั้งใจเรียน
3. ปฏิเสธว่าไม่จริง เพราะเป็นธรรมดาที่มีทั้งคนที่เรียนเก่งและเรียนไม่เก่ง

36. เอกชัยถูกเพื่อนๆ ล้อว่าเป็นคนไม่กล้า เนื่องจากไม่ยอมหนีเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ไปกับเพื่อนๆ ถ้านักเรียนเป็นเอกชัยมีเหตุผลบอกกับเพื่อนว่าไม่ต้องการหนีเรียนอย่างไร

1. เพราะชอบเรียนวิชานี้มาก
2. เพราะไม่อยากทำในสิ่งที่ไม่ดี
3. เพราะไม่อยากมาอ่านและทำงานเพิ่มเติมในภายหลัง

37. ซาดาไม่ชอบกิจกรรมกีฬาที่กลางแจ้งซึ่งทุกคนต้องเข้าร่วม เนื่องจากกลัวผิวดำ ถ้านักเรียนเป็นซาดาจะทำอย่างไร

1. ลาป่วย โดยอ้างว่าปวดท้อง
2. เข้าร่วมกิจกรรม เพราะทำให้ร่างกายแข็งแรง
3. เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความจำใจ เพราะนักเรียนทุกคนต้องเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของโรงเรียน

38. จุฑารัตน์ไม่ต้องการไปร่วมกิจกรรมอบรมธรรมะที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในวันหยุดสุดสัปดาห์ ถ้านักเรียนเป็นจุฑารัตน์จะเข้าร่วมกิจกรรมเพราะเหตุใด

1. เพราะเป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น
2. เพราะมีประโยชน์ต่อจิตใจของตนเอง
3. เพราะเกรงว่าจะถูกมองว่าไม่เคารพและนับถือศาสนาพุทธ

39. เจตต์ลำบากใจที่ต้องเลือกเข้าชมรมที่ไม่ตรงกับความต้องการของตนเอง ถ้านักเรียนเป็นเจตต์จะต้องเลือกเข้าชมรมที่ใกล้เคียงกับความต้องการเพราะเหตุใด

1. เพราะกลัวว่าชมรมนั้นจะเต็มก่อน
2. เพราะเป็นกิจกรรมของการเรียนที่จำเป็นต้องเลือก
3. เพราะเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรของการเรียน

40. สุจินมีหน้าที่รับผิดชอบจัดป้ายนิเทศงานวันเยาวชน แต่สุจินเกรงว่าจะทำได้ไม่ดีจึงต้องให้สมคิดมาช่วย เพราะมีฝีมือในงานศิลปะ ถ้านักเรียนเป็นสมคิดจะทำงานร่วมกับสุจิน เพราะเหตุใด

1. เพราะเกรงคนอื่นจะเห็นว่าเห็นแก่ตัวหากต้องปฏิเสธ
2. เพราะต้องการแสดงฝีมือของตนกับงานของส่วนรวม
3. เพราะถือว่าเป็นการทำงานที่ตนมีความชำนาญเพื่อส่วนรวม

41. วันเข้าพรรษามีการปลูกป่า ฟาชวนตึกไปปลูกป่าด้วยกัน ถ้านักเรียนเป็นตึกจะทำอย่างไร

1. ไม่ไป เพราะป่ามีต้นไม้มากแล้ว
2. อาจจะไป เพราะไม่อยากให้เพื่อนเสียใจ
3. ไป เพราะปลูกต้นไม้มาก ๆ ช่วยให้อากาศบริสุทธิ์

42. วิมลกับรุ่งนภา มีความคิดเห็นไม่ค่อยตรงกัน แต่ต้องรับผิดชอบตัดสินการประกวดกระทง ร่วมกัน ถ้านักเรียนเป็นวิมลหรือรุ่งนภา จะทำอย่างไร

1. ยอมทำตามความคิดเห็นของอีกฝ่ายเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง
2. ยอมรับฟังและทำตามความคิดเห็นที่ดีที่สุดเพื่องานจะได้ออกมาดี
3. ยอมทำตามความคิดเห็นของอีกฝ่ายเพื่องานของส่วนรวมจะได้ออกมาดี

43. สุจิตราทราบว่า จะมีการรับสมัครนักเรียนทำงานในองค์กรเพื่อสิทธิสตรีในช่วงปิดภาคเรียน จึงสมัครเข้าทำงาน ถ้านักเรียนเป็นสุจิตรา จะทำอย่างไร

1. เพราะเป็นวิธีหนึ่งที่จะได้ทำบุญกุศล
2. เพราะต้องการเป็นส่วนเล็กๆ ที่ได้ช่วยเหลือ
3. เพราะเพื่อว่าจะได้ทำงานในองค์กรนี้ในอนาคต

44. พ่อของสุทัศน์สูบบุหรี่ปูนและกำลังหาวิธีเลิกบุหรี่ เพื่อนได้ชักชวนให้เข้าร่วมโครงการรณรงค์เพื่อการเลิกบุหรี่ ถ้านักเรียนเป็นสุทัศน์จะเข้าร่วมโครงการนี้ด้วยเหตุใด

1. ต้องการทราบการทำงานของโครงการนี้
2. เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้พ่อของตนเองเลิกสูบบุหรี่ได้บ้าง
3. เพื่อช่วยเหลือผู้ที่ติดบุหรี่เหมือนกันกับพ่อของตนเองให้เลิก

45. อำนวยเป็นอาสาสมัครป้องกันภัยทั้งๆ ที่ทางครอบครัวไม่เห็นด้วย ถ้านักเรียนเป็นอำนวยจะยังคงทำงานนี้อยู่ เพราะเหตุใด

1. เพราะเป็นงานที่สุจริตและได้ทำบุญกุศลด้วย
2. เพราะเป็นงานที่ได้ช่วยเหลือผู้อื่นอย่างแท้จริง
3. เพราะอยากพิสูจน์ให้ครอบครัวเห็นว่าตนเองทำงานนี้ได้

46. ศิวิหาเห็นคนตาบอดกำลังจะข้ามถนน ถ้านักเรียนเป็นศิวิหาจะช่วยพาข้ามถนน เพราะเหตุใด

1. เพราะสงสารที่เขา มองไม่เห็น
2. เพราะทำหน้าที่ของ พลเมืองดี
3. เพราะคิดว่าคนเราต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

47. ศุภกิจชอบช่วยเหลือผู้สูงอายุที่พบเห็นทั้งที่รู้จักและไม่รู้จัก เช่น ช่วยถือของ ถ้านักเรียนเป็นศุภกิจปฏิบัติเช่นนี้ เพราะเหตุใด

1. เพราะได้แสดงถึงความเคารพและมีน้ำใจ
2. ปฏิบัติ เพราะได้แสดงออกว่าเป็นเด็กที่ดีมีน้ำใจ
3. ปฏิบัติ เพราะนึกถึงผู้สูงอายุในครอบครัวของตนเอง

48. คิดถึงขณะที่ไม่ทิ้งไม่ลงถึงขณะเสมอ ไม่ว่าจะพบในสถานที่ใด แม้เพื่อนๆ ท้วงว่าสกปรกก็ตาม ถ้านักเรียนเป็นคิดจะเช่นนี้ต่อไป เพราะเหตุใด

1. เพราะเป็นความตั้งใจของตนเอง
2. เพราะเป็นการแบ่งเบางานของคนกวาดขยะ
3. เพราะเป็นการช่วยรักษาความสะอาดของชุมชน

49. วัชรีพาสุนัขไปเดินเล่นที่สวนสาธารณะในหมู่บ้านและสุนัขได้ขับถ่ายบนทางเท้า ถ้านักเรียนเป็นวัชรีจะทำอย่างไร

1. ไปบอกคนดูแลสวนว่าสุนัขของตนขับถ่ายบนทางเท้า
2. เก็บอุจจาระไปทิ้งและทำความสะอาดบริเวณนั้นให้สะอาด
3. กวาดอุจจาระทิ้งลงข้างทางเท้า เพื่อเป็นปุ๋ยให้กับต้นไม้ในบริเวณนั้น

50. ชรินทร์ไปติดต่อรูขี้ที่ทำการอำเภอและได้เข้าห้องน้ำล้างมือและเล่นน้ำ เพราะคิดว่าตนเองไม่ได้จ่ายค่าน้ำ ถ้านักเรียนเป็นชรินทร์จะไม่ทำอย่างนั้น เพราะเหตุใด

1. เพราะเสียค่าน้ำที่ไหลทิ้ง
2. เพราะเงินที่จ่ายค่าน้ำนั้นมาจากภาษีของประชาชน
3. ไม่ทำ เพราะจะกลายเป็นคนที่ไม่รู้จักประหยัดพลังงานของชาติ

51. ในปีหน้าวรเชษฐุ์จะจบการศึกษา จึงคิดว่าล่วงหน้าว่าจะสมัครเข้ารับการเป็นทหาร ถ้านักเรียนเป็นวรเชษฐุ์จะปฏิบัติเช่นนี้ เพราะเหตุใด

1. เพราะไม่อยากใช้การผ่อนผัน
2. เพราะต้องการทำหน้าที่ชายไทย
3. เพราะต้องการสร้างวินัยให้กับตนเอง

52. “มีการรณรงค์ให้เปิดไฟใส่หมวก เมื่อขับขี่รถจักรยานยนต์” เมื่อวิชัยต้องขับรถจักรยานยนต์ส่งยายไปโรงพยาบาลตามที่หมอนัดตรวจ ถ้านักเรียนเป็นวิชัยจะทำอย่างไร

1. ไม่ใส่หมวก
2. ใส่บ้างไม่ใส่บ้าง
3. ต้องใส่ตลอดเวลา เพื่อความปลอดภัย

53. บัตรประชาชนของงามตาได้หายไป และต้องไปทำใหม่ แต่งามตาไม่ว่างเลย ถ้านักเรียนเป็นงามตาจะทำอย่างไร

1. รอให้ว่าง จึงไปทำบัตรใหม่
2. รอให้ใกล้ๆ วันสุดท้ายจึงค่อยไป
3. จัดเวลาว่างให้กับการไปทำบัตรใหม่

54. ศรัทธาขับรถฝ่าสัญญาณไฟ เพราะต้องรีบไปทำธุระที่สำคัญมาก แต่ถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจเรียกตัวไว้เพื่อเปรียบเทียบปรับ ถ้านักเรียนเป็นศรัทธาจะทำอย่างไร

1. ยอมรับความผิดและสัญญาว่าจะไม่ทำอีก
2. อ้างเหตุผลว่ารีบไปทำธุระที่สำคัญมาก แต่ก็ยอมรับความผิด
3. ยอมรับความผิดและสัญญาว่าจะเคารพกฎจราจรให้ขึ้นมากกว่านี้

55. กมลวรรณมาทำงานที่กรุงเทพ และต้องกลับบ้านเพื่อมาใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้ง ส.ส. นักเรียนคิดว่ากมลวรรณทำถูกต้อง เพราะเหตุใด

1. เพราะเป็นหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ
2. เพราะจะดูภูมิใจว่าไม่ใช้สิทธิ์ของตนเอง
3. เพราะถ้าไม่ไปจะถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง

56. วรเวชขับรถชนรถคันหน้า เนื่องจากรถคันหน้าได้แซงแซงตัดหน้าอย่างกะทันหัน ทำให้เบรกไม่ทัน ถ้านักเรียนเป็นวรเวชจะแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจว่าอย่างไร

1. มีอุบัติเหตุรถชนกันเกิดขึ้น
2. มีรถตัดหน้ารถของตนจึงเกิดอุบัติเหตุขึ้น
3. ตนขับรถชน เพราะเบรกไม่ทันเนื่องจากมีรถแซงตัดหน้าอย่างกะทันหัน

57. กานดาได้พบชายกำลังตัดไฟฟ้าแรงสูงที่บริเวณท้ายหมู่บ้าน ถ้านักเรียนเป็นกานดาจะทำอย่างไร

1. ตะโกนถามว่าทำอะไร แล้วรีบวิ่งหนีไป
2. รีบกลับไปตามผู้ใหญ่ให้มาช่วยกันจับขโมย
3. ยืนดูเฉยๆ เพราะไม่ต้องการหาเรื่อง ใสตนเอง

58. ศุภชัยเห็นเด็กขึ้นรถโดยสารใกล้ๆ กับที่ตนนั่งอยู่ จึงดูให้นั่งที่ๆ ที่ตนถือของพะรุงพะรัง ถ้านักเรียนเป็นศุภชัยจะปฏิบัติเช่นนี้เพราะเหตุใด

1. เพราะเด็กตัวเล็กควรจะได้นั่ง
2. เพราะตนสามารถยื่นถือของได้
3. เพราะเป็นการเสียสละที่ควรกระทำอยู่แล้ว

59. อาทิตย์ชอบฟังเพลงแร็ปและชอบแต่งกายตามแฟชั่นแร็ปและชักชวนเพื่อนๆ ในกลุ่มให้สนใจและแต่งตัวเช่นเดียวกันตน ถ้านักเรียนเป็นเพื่อนของอาทิตย์จะปฏิเสธคำชักชวน เพราะเหตุใด

1. เพราะไม่ชอบการทำตามคนอื่น
2. เพราะนิยมการแต่งกายที่เรียบง่ายมากกว่า
3. เพราะไม่เห็นข้อดีของการแต่งกายแฟชั่นแร็ป

*****

ขอขอบคุณอย่างยิ่ง

นางสาวทรงศรี คงทวี

นิสิตปริญญาโท สาขาการวัดผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบวัดการอบรมเลี้ยงดู

คำชี้แจง

โปรดอ่านข้อความในแต่ละข้อ และใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่อยู่ทางด้านขวามือของข้อความ ขอให้นักเรียนเลือกคำตอบที่นักเรียนคิดว่าบรรยายความรู้สึกของนักเรียนได้ตรงหรือใกล้เคียงมากที่สุด โดยมีเกณฑ์การเลือกตอบ ดังนี้

จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนมากที่สุด
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนมาก
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนบางครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความจริงของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	พ่อแม่จะให้นักเรียนเลิกคบกับเพื่อนอย่างไม่ มีเหตุผล.....	.....	.....	.....	.....
2.	เมื่อนักเรียนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพ่อแม่ จะถูกทำโทษหรือว่ากล่าวตักเตือน.....	.....	.....	.....	.....
3.	นักเรียนรู้สึกที่ไม่ได้รับความรักความอบอุ่น จากพ่อแม่.....	.....	.....	.....	.....
4.	พ่อแม่ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นใดๆ ของ นักเรียน.....	.....	.....	.....	.....
5.	พ่อแม่บังคับให้นักเรียนทำตามคำสั่ง ตลอดเวลา.....	.....	.....	.....	.....
6.	พ่อแม่ไม่สนใจในเรื่องการคบเพื่อนของ นักเรียน.....	.....	.....	.....	.....
7.	เมื่อนักเรียนทำเงินหรือของหาย พ่อแม่จะ ถามถึงสาเหตุ.....	.....	.....	.....	.....
8.	เมื่อนักเรียนจะไปไหนต้องขออนุญาตพ่อแม่ ก่อน.....	.....	.....	.....	.....
9.	นักเรียนไม่ได้รับความช่วยเหลือในเรื่อง ต่างๆ จากพ่อแม่.....	.....	.....	.....	.....

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
10.	เมื่อนักเรียนเฉื่อยชาและแสดงอาการไม่สนใจอะไรพ่อแม่จะถามถึงสาเหตุ.....	.....	.....	.....	.....
11.	เมื่อนักเรียนทำงานอะไรผิดพลาดพ่อแม่จะยิ่งคอยบังคับควบคุมมากขึ้น.....	.....	.....	.....	.....
12.	นักเรียนไม่ค่อยได้รับการเอาใจใส่ดูแลจากพ่อแม่.....	.....	.....	.....	.....
13.	พ่อแม่ยินยอมให้นักเรียนไปเที่ยวกับเพื่อนตามสมควร.....	.....	.....	.....	.....
14.	เมื่อนักเรียนทำความผิดจะถูกว่ากล่าวหรือถูกทำโทษทันที.....	.....	.....	.....	.....
15.	นักเรียนจะไปเที่ยวที่ใดพ่อแม่ไม่สนใจห้ามปรามตักเตือน.....	.....	.....	.....	.....
16.	ถ้าพ่อแม่อารมณ์ไม่ดีจะดูนักเรียนโดยไม่มีเหตุผล.....	.....	.....	.....	.....
17.	เมื่อนักเรียนขออนุญาตไปเที่ยวกับเพื่อนพ่อแม่จะไม่ยอมให้ไปโดยไม่ฟังเหตุผล.....	.....	.....	.....	.....
18.	พ่อแม่ไม่เคยบอกนักเรียนว่าสิ่งที่ทำนั้นถูกหรือผิด.....	.....	.....	.....	.....
19.	พ่อแม่คอยเป็นผู้สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันภายในครอบครัว.....	.....	.....	.....	.....
20.	พ่อแม่ตัดสินใจกับปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกเรื่อง.....	.....	.....	.....	.....
21.	พ่อแม่จะไม่บังคับควบคุมการทำงานของนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....
22.	พ่อแม่มักใช้อารมณ์ในการตัดสินใจปัญหาต่างๆ.....	.....	.....	.....	.....

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
23.	พ่อแม่ให้ความสนใจใส่ดูแลสุขภาพของนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....
24.	พ่อแม่ไม่ชมเชยเมื่อนักเรียนทำความดี.....	.....	.....	.....	.....
25.	เมื่อนักเรียนกลับบ้านผิดเวลาพ่อแม่จะไม่ดูแต่จะถามถึงสาเหตุ.....	.....	.....	.....	.....
26.	พ่อแม่มักแนะนำและชี้แนวทางที่ดีแก่นักเรียน.....	.....	.....	.....	.....
27.	นักเรียนรู้สึกว่าคุณเองไม่มีความสำคัญต่อครอบครัว.....	.....	.....	.....	.....
28.	เมื่อนักเรียนมีปัญหาเรื่องต่างๆ พ่อแม่จะแสดงความเห็นใจและคอยให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี.....	.....	.....	.....	.....
29.	พ่อแม่คอยดูแลไม่ให้นักเรียนพ้นจากสายตาของท่าน.....	.....	.....	.....	.....
30.	การปกครองในบ้านของนักเรียนเป็นแบบประชาธิปไตยที่ทุกคนมีสิทธิ์เท่ากัน.....	.....	.....	.....	.....

ขอขอบคุณอย่างยิ่ง

นางสาวทรงศรี คงทวี

นิสิตปริญญาโท สาขาการวัดผลการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบวัดอัตมโนทัศน์

คำชี้แจง

โปรดอ่านข้อความแต่ละข้ออย่างรอบคอบ จากนั้นให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียนมากที่สุดเพียงคำตอบเดียว และโปรดตอบทุกข้อ โดยมีเกณฑ์การเลือกตอบ ดังนี้

จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนมากที่สุด
ค่อนข้างจริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนมาก
ค่อนข้างไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความจริงของนักเรียนบางครั้ง
ไม่จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความจริงของนักเรียน

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
1.	นักเรียนคิดว่าตนเองเป็นคนมีเสน่ห์.....	.....	.....	.....	.....
2.	นักเรียนมักประสบความสำเร็จในการเรียน	.....	.....	.....	.....
3.	นักเรียนไม่ใส่เสื้อผ้ารัดรูป เพราะไม่ต้องการให้ใครเห็นรูปร่างที่ไม่ดี.....	.....	.....	.....	.....
4.	นักเรียนมักประสบปัญหาและอุปสรรคที่แก้ไม่สำเร็จ.....	.....	.....	.....	.....
5.	นักเรียนรู้สึกไม่พอใจส่วนต่างๆ ของร่างกายของตนเอง.....	.....	.....	.....	.....
6.	นักเรียนพูดมากทั้งๆ ที่บางครั้งไม่ควรพูด.....	.....	.....	.....	.....
7.	นักเรียนว่าตนเองมีรูปร่างดีไม่ว่าจะใส่ชุดอะไร..	.....	.....	.....	.....
8.	นักเรียนเข้ากับเพื่อนๆ ได้ดี.....	.....	.....	.....	.....
9.	นักเรียนมักคิดถึงเรื่องที่จะไปตัดฟันอยู่บ่อยๆ	.....	.....	.....	.....
10.	นักเรียนรู้สึกว่าไม่มีกำลังใจในการทำงาน.....	.....	.....	.....	.....
11.	คนส่วนใหญ่ชื่นชมในความมีมนุษยสัมพันธ์ของนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....
12.	ถ้าเป็นไปได้นักเรียนอยากเปลี่ยนแปลงรูปร่างหน้าตาของตนเองให้ดูดีขึ้น.....	.....	.....	.....	.....

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
13.	นักเรียนพยายามแต่งกายเพื่ออำพรางรูปร่าง บางส่วนของตนเอง.....	.....	.....	.....	.....
14.	นักเรียนคิดว่าเพื่อนๆ ไม่อยากคบค้าสมาคมกับ ตนเอง.....	.....	.....	.....	.....
15.	นักเรียนคิดว่ามีรูปร่างที่ไม่ดี.....	.....	.....	.....	.....
16.	นักเรียนไม่ค่อยพิถีพิถันในเรื่องการแต่งกายของ ตนเอง.....	.....	.....	.....	.....
17.	นักเรียนผัดวันประกันพรุ่งจนเคยตัว.....	.....	.....	.....	.....
18.	บางครั้งนักเรียนคิดว่าตนเองเป็นคนขี้เกียจ.....	.....	.....	.....	.....
19.	บ่อยครั้งที่นักเรียนมักจะทำกิจกรรมไม่สำเร็จ...	.....	.....	.....	.....
20.	นักเรียนคิดว่าตนเองเป็นคนวางตนไม่เหมาะสม	.....	.....	.....	.....
21.	คนส่วนใหญ่เชื่อมั่นว่านักเรียนสามารถทำ กิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองได้.....	.....	.....	.....	.....
22.	ไม่มีใครอยากฟังหรือหัวเราะเมื่อนักเรียนเล่า เรื่องตลก.....	.....	.....	.....	.....
23.	นักเรียนเป็นคนมีเพื่อนมาก.....	.....	.....	.....	.....
24.	นักเรียนคิดว่าตนเองมีหน้าตาดี.....	.....	.....	.....	.....
25.	นักเรียนคิดว่าตนเองไม่มีโชควาสนา.....	.....	.....	.....	.....
26.	นักเรียนพอใจในรูปร่างหน้าตาของตนเอง.....	.....	.....	.....	.....
27.	นักเรียนคิดว่าตนเองเป็นคนไม่ค่อยแข็งแรง.....	.....	.....	.....	.....
28.	บ่อยครั้งที่นักเรียนต้องทำในสิ่งที่ตนเองทำไม่ได้	.....	.....	.....	.....
29.	นักเรียนคิดว่าตนเองไม่กล้าทำกิจกรรมใน หลายๆ กิจกรรม.....	.....	.....	.....	.....
30.	นักเรียนคิดว่าตนเองเรียนไม่เก่งในบางวิชา.....	.....	.....	.....	.....

ข้อที่	ข้อความ	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
31.	ไม่ค่อยมีใครสนใจที่จะพูดคุยกับนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....
32.	นักเรียนคิดว่าคนส่วนใหญ่ชอบพูดคุยกับตนเอง	.....	.....	.....	.....
33.	นักเรียนรู้สึกว่าคุณเพื่อน ๆ ละเลยตลอดเวลา.....	.....	.....	.....	.....
34.	เมื่อส่องกระจกนักเรียนรู้สึกพอใจในตนเอง.....	.....	.....	.....	.....
35.	นักเรียนรู้สึกว่าเพื่อน ๆ มักแอบนินทาตนเอง.....	.....	.....	.....	.....
36.	นักเรียนคิดว่าตนเองได้รับความสนใจจากคนอื่น ๆ.....	.....	.....	.....	.....
37.	ทุกคนจะรู้สึกสนุกสนานเมื่ออยู่ใกล้ ๆ นักเรียน...	.....	.....	.....	.....
38.	นักเรียนคิดว่าตนเองมีสุขภาพปากฟันที่ดี.....	.....	.....	.....	.....
39.	บ่อยครั้งที่นักเรียนรู้สึกว่าตนเองถูกทอดทิ้ง.....	.....	.....	.....	.....
40.	นักเรียนมักยอมแพ้เมื่อพบกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ	.....	.....	.....	.....
41.	นักเรียนมักถูกเพื่อน ๆ บ้ายสีความผิดให้.....	.....	.....	.....	.....
42.	นักเรียนคิดว่าตนเองเป็นคนมีความสง่างาม.....	.....	.....	.....	.....
43.	ในบางครั้งนักเรียนคิดว่าตนเองเป็นคนไม่มีสามัญสำนึก.....	.....	.....	.....	.....
44.	นักเรียนคิดว่าตนเองไม่มีความหมายสำหรับเพื่อน ๆ.....	.....	.....	.....	.....
45.	นักเรียนคิดว่าตนเองได้รับการประเมินจากเพื่อน ๆ ต่ำกว่าความเป็นจริง.....	.....	.....	.....	.....

ขอขอบคุณอย่างยิ่ง
นางสาวทรงศรี คงทวี
นิสิตปริญญาโท สาขาการวัดผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบวัดการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คำชี้แจง

แบบวัดฉบับนี้ ต้องการทราบการรับรู้พฤติกรรมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ตามที่นักเรียนได้ปฏิบัติหรือมีความรู้สึกที่เป็นความจริง

คำสั่ง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามแต่ละข้อและพิจารณาว่า นักเรียนรับรู้พฤติกรรม การจัดการเรียนการสอนของครูตามความเป็นจริงอยู่ในระดับใด แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ ตรงความคิดเห็นของนักเรียนที่อยู่ทางขวามือ

ข้อ	ข้อความ	มาก	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อย
1.	นักเรียนมีส่วนร่วมเลือกวิธีการเรียน.....	.....	.....	.....	.....
2.	ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่ปลุกเร้าหัวใจ และเสริมแรงให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้.....	.....	.....	.....	.....
3.	ครูส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบคำตอบด้วย ตนเอง.....	.....	.....	.....	.....
4.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนทำความเข้าใจบทเรียน ด้วยตนเอง.....	.....	.....	.....	.....
5.	ครูส่งเสริมให้นักเรียนค้นหาวิธีการเรียนด้วย ตนเอง.....	.....	.....	.....	.....
6.	ครูส่งเสริมให้นักเรียนแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง	.....	.....	.....	.....
7.	ครูกำหนดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเกิดทักษะ กระบวนการคิดแก้ปัญหา.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	มาก	ค่อนข้างมาก	ค่อนข้างน้อย	น้อย
8.	ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์ให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์.....	.....	.....	.....	.....
9.	ครูกำหนดกิจกรรมที่ให้นักเรียนเรียนรู้การปฏิบัติกิจกรรมและทำงานเป็นกลุ่ม.....	.....	.....	.....	.....
10.	นักเรียนได้รับการกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ของตนเองร่วมกับเพื่อนๆ.....	.....	.....	.....	.....
11.	ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง.....	.....	.....	.....	.....
12.	ครูยกย่องชมเชยและให้คำแนะนำ เพื่อให้ นักเรียนปรับปรุงพัฒนาการเรียนของตนเอง	.....	.....	.....	.....
13.	ครูส่งเสริมให้นักเรียนรับฟังปัญหาและข้อเสนอแนะในการเรียน.....	.....	.....	.....	.....
14.	ครูกำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนให้ตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียน.....	.....	.....	.....	.....
15.	ครูให้นักเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดซึ่งกันและกัน.....	.....	.....	.....	.....
16.	ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่.....	.....	.....	.....	.....
17.	ครูส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักการวางแผนในการปฏิบัติงาน.....	.....	.....	.....	.....
18.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามและแสดงความคิดเห็นในการเรียน.....	.....	.....	.....	.....
19.	ครูคำนึงถึงในการจัดกิจกรรมกลุ่มการเรียน.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	มาก	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อย
20.	ครูกำหนดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนสามารถนำไป แก้ปัญหาและเกิดความคิดสร้างสรรค์	.....	.....	.....	.....
21.	ครูให้นักเรียนมีการแสดงออกและมีส่วนร่วมใน กิจกรรมการเรียนการสอน.....	.....	.....	.....	.....
22.	ครูให้นักเรียนเล่นเกมและร้องเพลงประกอบการ เรียนการสอน เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียด...	.....	.....	.....	.....
23.	ครูจัดกิจกรรมพิเศษที่ช่วยส่งเสริมทักษะ เช่น การแข่งขันตอบปัญหา.....	.....	.....	.....	.....
24.	ครูให้นักเรียนวิเคราะห์สิ่งเกี่ยวกับบทเรียน...	.....	.....	.....	.....
25.	ครูแจ้งผลให้นักเรียนทราบหลังจากตรวจ ผลงาน แบบฝึกหัด และการบ้าน.....	.....	.....	.....	.....
26.	ครูมีการจัดลำดับเนื้อหาและขั้นตอนของ กิจกรรมให้ง่ายต่อการเรียนรู้.....	.....	.....	.....	.....
27.	ครูใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายวิธีที่ สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและพัฒนาการของ นักเรียนทำให้นักเรียนสนใจเรียนตลอดเวลา	.....	.....	.....	.....
28.	ครูมีการทดสอบระหว่างเรียนและให้นักเรียน ทราบข้อมูลย้อนกลับอย่างสม่ำเสมอ.....	.....	.....	.....	.....
29.	ครูให้นักเรียนได้เรียนรู้และทำกิจกรรมการ เรียนรู้อย่างมีความสุข.....	.....	.....	.....	.....

ข้อ	ข้อความ	มาก	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อย
30.	ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	.....	.....	.....	.....
31.	ครูให้นักเรียนฝึกตนเองให้มีความรับผิดชอบในการทำงาน.....	.....	.....	.....	.....
32.	ครูให้โอกาสนักเรียนได้แลกเปลี่ยนการตรวจผลงานของกันและกัน.....	.....	.....	.....	.....
33.	ครูมีการใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเชื่อมโยงประสบการณ์กับชีวิตจริง.....	.....	.....	.....	.....
34.	ครูให้นักเรียนรู้จักประยุกต์สื่อวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการทำงาน.....	.....	.....	.....	.....
35.	ครูให้นักเรียนฝึกการเชื่อมโยงความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน.....	.....	.....	.....	.....
36.	ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ตรงกับความถนัดและความสามารถของนักเรียน...	.....	.....	.....	.....
37.	ครูชี้แนะให้นักเรียนได้เห็นความจำเป็นของรายวิชาที่เรียน เพื่อนำไปประกอบอาชีพ.....	.....	.....	.....	.....
38.	ครูแนะนำให้นักเรียนได้นำวิธีการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน.....	.....	.....	.....	.....
39.	ครูให้นักเรียนฝึกประเมิน ปรับปรุงตนเองและรู้จักยอมรับผู้อื่น.....	.....	.....	.....	.....
40.	ครูส่งเสริมให้นักเรียนสามารถบูรณาการ การเรียนให้เข้ากับทุกวิชาเรียน.....	.....	.....	.....	.....

ขอขอบคุณอย่างยิ่ง

นางสาวทองศรี คงทวี

นิสิตปริญญาโท สาขาการวัดผลการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคผนวก ค
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. รองศาสตราจารย์วิญญา วิศาลาภรณ์   ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.ละเอียด รัชฎา   ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ   ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. อาจารย์มณฑิรา จารุเพ็ง   ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ครูจรรยา สิงห์ทอง   ครู คศ 3 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน
กรุงเทพมหานคร 1
6. ครูอรินทร์ น่วมถนอม   ครู คศ 2 โรงเรียนบางกะปิ กรุงเทพมหานคร
7. คุณอดุลย์ ไบกุหลาบ   นักวิชาการศึกษา 6 มหาวิทยาลัยนเรศวร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาวทรงศรี คงทวี
วันเดือนปีเกิด	28 สิงหาคม 2518
สถานที่เกิด	อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	134/1 หมู่ 1 ตำบลกระสัง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ 31160
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	ครู คศ 1 โรงเรียนบ้านระกาเสม็ด ตำบลกันทรารมย์ อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ 31160
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านระกาเสม็ด
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2538	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนกระสังพิทยาคม
พ.ศ. 2541	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.). วิชาเอกดนตรีศึกษา จากสถาบันราชภัฏบุรีรัมย์
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการวัดผลการศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ